

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Odjel za odgoj i obrazovanje učitelja i odgajatelja

IVANA PAVLIČEVIĆ

METODIČKI PRISTUPI LEKTIRI U RAZREDNOJ
NASTAVI

Diplomski rad

Pula, 2015.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Odjel za odgoj i obrazovanje učitelja i odgajatelja

IVANA PAVLIČEVIĆ

METODIČKI PRISTUPI LEKTIRI U RAZREDNOJ
NASTAVI

Diplomski rad

JMBAG: 26152, redoviti student

Studijski smjer: Učiteljski studij

Predmet: Metodika hrvatskog jezika II

Mentor: dr. sc. Marko Ljubešić

Pula, srpanj 2015.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Ivana Pavličević, kandidatkinja za magistru primarnog obrazovanja ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student:

U Puli, _____ 2015.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. LEKTIRA	2
2.1. Izbor lektire.....	4
3. KRIZA ČITANJA KOD DJECE	5
3.1. Poticanje djece na čitanje	6
4. TIPOVI SATA LEKTIRE.....	9
5. PRIPREMA UČITELJA I UČENIKA ZA SAT LEKTIRE	11
5.1. Dnevnik čitanja.....	11
5.2. Praćenje i ocjenjivanje lektire.....	14
5.3. Načini pregledavanja, ispravljanja i ocjenjivanja lektire.....	16
5.4. Elementi ocjenjivanja lektire	16
6. STRUKTURIRANJE NASTAVNOG SATA LEKTIRE	17
7. METODE KNJIŽEVNOG ODGOJA I OBRAZOVANJA	20
7.1. Metodička načela	21
8. METODIČKI SUSTAVI (Teorijski prikaz)	22
9. METODIČKI PRISTUPI (Praktični prikaz)	25
9.1. Pristup lektiri u prvom razredu	26
9.2. Metodički pristup slikovnici u lektiri	27
9.2.1. Prikaz metodičkog pristupa slikovnici <i>Pismo iz Zelengrada</i>	28
9.3. Metodički pristup pjesničkoj zbirci	29
9.3.1. Prikaz metodičkog pristupa pjesničkoj zbirci <i>Grga Čvarak</i>	32
9.4. Metodički pristup basni u lektiri.....	34
9.4.1. Prikaz metodičkog pristupa basni <i>Zec i kornjača</i>	35
9.5. Metodički pristupi priči u lektiri.....	36
9.5.1. Prikaz metodičkog pristupa priči <i>Čudnovate zgode šegrta Hlapića</i>	39
9.6. Metodički pristup bajci u lektiri	40

9.6.1. Prikaz metodičkog pristupa Grimmovim bajkama	45
9.7. Metodički pristup romanu u lektiri	46
9.7.1. Prikaz metodičkog pristupa romanu <i>Družba Pere Kvržice</i>	50
9.8. Metodički pristup igrokazu u lektiri	51
9.8.1. Prikaz metodičkog pristupa igrokazu <i>Reumatični kišobran</i>	53
10. ZAKLJUČAK	54
11. LITERATURA.....	55
11.1. Izvori.....	56
11.2. Internetski izvori.....	56
11.3. Popis tablica.....	57
11.4. Prilozi.....	58
11.4.1. Prilog 1: Popis lektire.....	58
11.4.2. Prilog 2: Priprema za obradu slikovnice <i>Pismo iz Zelengrada</i>	62
11.4.3. Prilog 3: Priprema za obradu pjesničke zbirke <i>Grga Čvarak</i>	66
11.4.4. Prilog 4: Priprema za obradu basne <i>Zec i kornjača</i>	69
11.4.5. Prilog 5: Priprema za obradu priče <i>Čudnovate zgode šegrta Hlapića</i>	74
11.4.6. Prilog 6: Priprema za obradu Grimmovih bajki.....	77
11.4.7. Prilog 7: Priprema za obradu romana <i>Družba Pere Kvržice</i>	80
11.4.8. Prilog 8: Priprema za obradu igrokaza <i>Reumatični kišobran</i>	86
12. SAŽETAK.....	88
12.1. Summary.....	89

1. UVOD

Tema ovoga rada jest pristup nastavi lektire u razrednoj nastavi. U posljednjih nekoliko godina, otkada internet zauzima važno mjesto u životu svakog mladog bića, mnogo se govori o čitanju kao aktivnosti koja polako „izumire“. Naime, čitanje knjiga, koje je nekada davno veselilo djecu i poticalo njihovu maštu, zamijenjeno je različitim računalnim igrama i animacijama te djeca više ne trebaju posegnuti za knjigom kako bi otišla na nepoznata mjesta i razvijala svoju maštu. Upravo su zato pokrenuti mnogobrojni projekti koji potiču čitanje od vrtićkih dana i skreću pozornost na važnost čitanja u obitelji, ali i u školi. U školi je za svaki razred prema Nastavnom planu i programu oblikovan popis lektire kojega se učitelji drže i prema kojemu rade na satima Hrvatskoga jezika interpretacije različitih književnih vrsti. Upravo je zato o lektiri važno govoriti kako bi se prikazalo i pokazalo koliko je taj popis adekvatan današnjim generacijama te poticajan za trajno čitanje i poticanje čitanja kao iznimno važne jezične djelatnosti.

Upravo je zato odabrana tema ovog rada kroz koju se upoznajemo s pristupima lektiri u razrednoj nastavi. Čitanje lektire ima veliku odgojno–obrazovnu ulogu kod djece svih naraštaja. U obrazovanju je dolazilo do mnogo promjena, no popis lektire se nije mijenjao od 2006. godine. U školama se obrađuju naslovi koje su i naši roditelji čitali, samo se promijenio pristup. Pa je tako u središtu razmatranja ovog rada metodički pristup pojedinoj vrsti lektire. U prvom dijelu ovog rada želimo definirati što je lektira, te koja je njezina odgojno–obrazovna uloga. Pri tome se osvrćemo na nastavni plan i program lektire koji je propisalo *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta* postavljajući pitanje o spremnosti učenika na usvajanje istog. Ono što je bitno izdvojiti jest kriza čitanja kod djece, kojoj je posvećeno jedno od poglavlja, te isto tako načini poticanja djece na čitanje. U nastavku rada razrađujemo tipove sata lektire, te metodičke pristupe lektiri, metodičke sustave i načela kojima bi se trebao svaki učitelj rukovoditi prilikom izbora i prilikom obradbe lektire. Kako kroz lektiru upoznajemo različite književne vrste, od slikovnice do romana, tako nam je i za obradbu svake potreban drugačiji pristup. Također se osvrćemo na učenike, odnosno na potencijalne načine na koji će oni voditi svoje dnevnik lektire, te na koji ih je način najbolje vrednovati.

2. LEKTIRA

Hrvatski jezik smatra se najopsežnijim predmetom, te bi se moglo reći da je on temeljni predmet za razumijevanje ostalih predmeta budući da je cilj nastave hrvatskoga jezika "osposobiti učenike za jezičnu komunikaciju koja im omogućuje ovladavanje sadržajima svih nastavnih predmeta i uključivanje u cijelo-životno učenje".¹ Nastava hrvatskoga jezika u osnovnoj školi se sastoji od četiri predmetne sastavnice: hrvatski jezik, književnost, jezično izražavanje i medijska kultura. Ocjenjivanje i praćenje očituje se kroz sve navedene sastavnice uključujući i lektiru, pismeno i usmeno stvaranje i domaće zadaće. Prema načelu unutarpredmetnog povezivanja, lektira funkcionalno povezuje sve spomenute sastavnice. Sve ciljeve i zadaće koji su navedeni za nastavu hrvatskog jezika pokrivamo kroz obradu lektire što vidimo iz sljedećeg:

Prema Nastavnom planu i programu ostvarivanje svrhe i zadaće u nastavi Hrvatskog jezika uključuje ovladavanje standardnim jezikom čemu pridonosi: "razvoj jezično-komunikacijskih sposobnosti pri govornoj i pisanoj uporabi jezika u svim funkcionalnim stilovima, razvoju literarnih sposobnosti, čitateljskih interesa i kulture, stvaranju zanimanja i potrebe za sadržajima medijske kulture, osvješćivanju važnosti znanja hrvatskoga jezika, razvijanju poštovanja prema jeziku hrvatskog naroda, njegovoj književnosti i kulturi".² Prema ovome učenici će najlakše ovladati hrvatskim standardnim jezikom kroz sate lektire.

Također zadaće svih sastavnica nastavnog predmeta, koje pridonose ostvarivanju temeljnog nastavnog cilja, možemo ispuniti tijekom obrade lektire. Neke od zadaća, koje su propisane, a koje se ostvaruju na satu lektire jesu: ovladavanje jezičnim sredstvima potrebnim za uspješnu komunikaciju, osvješćivanje potrebe za jezičnim znanjem, suzbijanje straha od jezika, osvješćivanje razlika između standardnoga jezika i zavičajnih idioma, postupno usvajanje hrvatskog jezičnoga standarda. Kroz područje jezičnog izražavanja pri obradi lektire učenici će razvijati sposobnosti izražavanja doživljaja, osjećaja, misli i stavova, te će ostvariti uspješnu usmenu i pismenu komunikaciju.³

¹*Nastavni plan i program za osnovnu školu*: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, GIPA, Zagreb, 2006. (str. 25)

²Ibid.

³Ibid.

Što se tiče zadaća na području književnosti, učenici će kroz lektiru spoznati književna djela, razviti osjetljivost za književnu riječ, razviti čitateljske potrebe i stvoriti čitateljske navike, te će biti osposobljeni za samostalno čitanje i primanje književnih djela.⁴

Područje medijske kulture također možemo povezati s obradom lektire gdje osposobljavamo učenike za komunikaciju s medijima (kazalište, film, radio, tisak, strip i računalo), za primanje kazališne predstave, filma, radijske i televizijske emisije te ih osposobljavamo za vrednovanje navedenog.⁵

Kao samostalni dio programa lektira obuhvaća popis književnih djela po razredima pa se postavlja pitanje broja književnih djela koja se predviđaju za čitanje. U jednoj školskoj godini učenicima se zadaje osam do deset obveznih djela, osim u prvom i drugom razredu gdje je taj broj manji. Sat lektire obično se organizira dva puta mjesečno, odnosno svakih petnaest dana prema čemu se može utvrditi prosječan broj djela za jednu školsku godinu.⁶

U Nastavom planu i programu koje je propisalo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta može se pronaći popis lektire u kojem se nalaze obvezna djela, te predložena djela o kojima odlučuje učitelj, ovisno o interesima, željama i mogućnostima svojih učenika.

⁴Ibid.

⁵Ibid.

⁶Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*, Školska knjiga, Zagreb, 1986. (82. str.)

2.1. Izbor lektire

Izbor djela za samostalno čitanje (vidi prilog 1) temelji se na tematskoj raznovrsnosti koja se iskazuje brojčano. U prvom razredu postavlja se šest do osam tematskih krugova koji uključuju: djecu, životinje i biljke, prirodu, roditeljski dom, stvari, uzbudljive doživljaje, putovanja, igračke i slično. U drugom razredu broj tema povećava se na deset. Iz razreda u razred broj tema povećava se u skladu s razvojem ličnosti djece, proširuju se već otvoreni tematski krugovi, te se otvaraju novi pristupi i nove razine interpretacije odnosno usvajanja. Osim što se lektira temelji na tematskoj raznovrsnosti, također se temelji i na kriteriju žanrovske raznovrsnosti, što podrazumijeva uključivanje različitih vrsta književnih djela iz svih književnih rodova. Na primjer, bajka i basna se uključuju u lektiru u primarnom obrazovanju. Raznovrsnost književnih djela osigurava skladan razvoj ličnosti, omogućuje svestrano i kompleksno upoznavanje književnosti, te razvijanje specifičnih recepcijskih i analitičkih sposobnosti.⁷

Izbor lektire također obuhvaća i pitanje broja stranica za pojedini razred. To isto pitanje je još uvijek aktualno pitanje u istraživačkim projektima. Broj stranica varira od razreda do razreda, od učenika do učenika. Naravno o tome ovisi učenikova kultura čitanja, razvoj ličnosti, čitateljske navike i odgojno-obrazovni stupanj. Organiziranim i metodički osmišljenim uvođenjem učenika u samostalno čitanje književnih djela, odnosno pobuđivanjem interesa za čitanjem možemo razviti već spomenute kriterije (ličnost, navike) kod učenika.⁸ Pri izboru lektire učitelj je osoba koja planira, organizira i usmjerava komunikaciju s knjigom u skladu s odgojno-obrazovnom svrhom i zanimanjima učenika, ali se učitelj pritom suočava s brojnim zaprekama kao što je nedovoljan broj knjiga u školskoj knjižnici.⁹

Upravo zbog takvog problema Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta pokrenulo je projekt pod nazivom eLektire, a realizirao ga je CARNet zajedno s Nakladom Bulaja. Na stranici *lektire.skole.hr* nalaze se cjelovita djela hrvatskih i stranih pisaca s popisa obvezne školske lektire. Sva djela su dostupna učenicima i učiteljima, te osim djela na stranicu su postavljeni i multimedijски sadržaji, kao što su zvučni zapisi i video-materijali koji uvelike mogu pomoći učitelju razredne nastave u pripremanju za sat obradbe lektirnog naslova. Cilj projekta je objaviti sve osnovnoškolske i srednjoškolske naslove, a trenutno ih je objavljeno oko tristo. Kako bi se pristupilo sadržaju, potrebno je elektronički identitet dobiti u svojoj

⁷Ibid; str. 83

⁸Ibid; str. 82

⁹Lučić-Mumlek, K.: *Lektira u razrednoj nastavi – metodički priručnik*, Školska knjiga, Zagreb, 2004. (26-29. str)

školi ili matičnoj ustanovi.¹⁰ Ovaj projekt uspješno je osmišljen i proveden s obzirom na to da je svijet preuzela tehnologija, pa su ovime djeca koja radije provode vrijeme za računalom potaknuta na čitanje. Također je barem nekakva zamjena ukoliko u školskoj ili gradskoj knjižnici nema dovoljno knjiga za sve učenike, što je najčešće slučaj. Digitalizacija i edukacija mladeži važna je, no postoje i propusti ovog projekta, kao što je potrebna oprema za informatizaciju, kvalitetna mreža, te također i obitelji koje su socijalno slabijeg statusa i ne mogu priuštiti svojem djetetu računalo. Iako se ovakav način čitanja lektire ne bi trebao primjenjivati često, svakako dobro dođe, a pomogne i učiteljima i učenicima.

3. KRIZA ČITANJA KOD DJECE

Djeca vole moderne bajke poput Harryja Pottera, Gospodara prstenova, a mi im nudimo Andersonove bajke koje su ujedno i obvezna djela.¹¹

Pri izboru djela za samostalno čitanje odabiru se reprezentativna djela različitih vrsta iz nacionalne književnosti i književnosti drugih naroda koja čine temelje svjetske kulture te djela antologijske vrijednosti koja su primjerena doživljajno–spoznajnim mogućnostima učenika. Bez samostalnog čitanja književnih djela kod kuće, ne mogu se postići ranije spomenuti ciljevi književnog odgoja i obrazovanja. Samostalno čitanje književno-umjetničkih djela osobito se aktualizira u našem vremenu, gdje se govori o krizi čitanja.¹²

S Andersonovim bajkama djeca se susreću u svojim ranim godinama u svojim domovima bilo putem filmova, crtića ili priča za laku noć. Lektirni naslovi nisu se puno promijenili tijekom posljednjih godina, te je potrebno pratiti vrijeme koje je odavno “preraslo” stare književne naslove, te ih modernizirati i prilagoditi djeci današnjeg doba. Zbog sadržaja koji im se nude u lektiri, djeca gube interes za čitanjem. Ako je učitelj kreativan, i onaj najnezanimljiviji naslov može postati nešto novo, moderno i prilagođeno željama i interesima djece.

Iako je izabrana literatura poučna, pitanje je treba li lektira biti poučna? Kako je prije navedeno, cilj čitanja lektire je širenje rječnika, jasnosti u izražavanju i ponajprije razvoju dječje mašte. Kako kaže profesorica Ljiljana Šakić, voditeljica Županijskog stručnog vijeća knjižničara Osječko-baranjske županije, djeca prepisuju s interneta tuđa mišljenja o lektiri, a rješenje je u dobroj knjizi koja će ih vratiti čitanju.¹³ Smisao lektire je da djeca nauče čitati, da steknu naviku čitanja. Ono što imamo u školama je “povijest književnosti”, navodi Dalibor

¹⁰<http://lektire.skole.hr/>

¹¹<http://www.24sata.hr/zanimljivosti/glas-naroda-smisao-lektire-je-zavoljeti-citanje-a-ne-studij-394260>

¹²Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*, Školska knjiga, Zagreb, 1986. (81. str.)

¹³<http://www.ezadar.hr/clanak/zasto-djeca-bjeze-od-lektire>

Perković u članku *Glas naroda*.¹⁴ Kako navodi Karol Visinko popisi lektira bi se trebali mijenjati iz godine u godinu, odnosno dopunjavati novim naslovima u skladu s rezultatima istraživanja učeničkih interesa i njihovih čitateljskih sposobnosti. Na temelju toga bili bismo ukorak sa suvremenom domaćom i stranom produkcijom književnosti za djecu.¹⁵

U Republici Hrvatskoj 2012. godine PISA (*Programme for international Student Assessment*) je provela istraživanje o čitalačkoj pismenosti među učenicima do petnaeste godine starosti. Općenito OECD (Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj) ispituje znanja i sposobnosti iz triju područja: matematičke, prirodoslovne i čitalačke pismenosti. U Hrvatskoj je metodom slučajnog uzorka odabrano ukupno 6853 učenika. U području čitalačke pismenosti najbolji prosječni rezultat postigla je Kina (570 bodova), dok je Hrvatska stekla 485 bodova, te se time postavila na 35. mjesto. Tim plasmanom svrstala se u skupinu zemalja s rezultatom statistički značajno nižim od prosjeka OECD-a, i to ispod druge razine koja se zapravo smatra osnovnom razinom znanja i sposobnosti u čitalačkoj pismenosti, u kojoj se nalazi čak 18,6 % hrvatskih učenika, dok njih samo 4,4% posjeduje znanja i vještine na najvišim razinama OECD-a, a to su peta i šesta razina.¹⁶

Ovo su naravno poražavajući rezultati te se hitno mora više ulagati u razvoj vještina čitanja, a i pisanja. Učitelji razredne nastave u ovome naravno imaju veliku ulogu, ali također ono što nam ovo istraživanje pokazuje jest da bismo možda trebali promijeniti i modernizirati lektirne naslove.

3.1. Poticanje djece na čitanje

Početak školovanja obilježen je učenjem najvažnijeg procesa u čovjekovu životu, a to je učenje čitanja. Čitanje možemo definirati misaonim procesom koji je podijeljen na dva dijela, prvi dio je pretvaranje vidne slike u zvučnu, prepoznavanje slova i glasova i njihovo organiziranje u izgovornu cjelinu, odnosno riječ, a drugi dio se odnosi na otkrivanje značenja i smisla pročitane sadržaja. Vježbanjem čitanja unaprjeđuje se i povećava učenikova vještina čitanja, te time oni postaju bolji čitači. Ali, dobar čitač nije nužno i dobar čitatelj. Čitač je osoba koja je ovladala vještinom čitanja, a čitatelj je osoba koja je stekla čitalačke navike i razvila potrebu za čitanjem, što uključuje kulturu čitanja i kritički odnos prema pročitanoj.¹⁷ Dakle, svaki bi učitelj trebao težiti da njegovi učenici postanu čitatelji. Kada se učenici prvi

¹⁴<http://www.24sata.hr/zanimljivosti/glas-naroda-smisao-lektire-je-zavoljeti-citanje-a-ne-studij-394260>

¹⁵Karol, V.: *Dječja priča – povijest, teorija, recepcija i interpretacija*, Školska knjiga, Zagreb, 2005. (str. 23)

¹⁶http://dokumenti.ncvvo.hr/PISA/PISA_2012_priopcenje_za_medije.pdf

¹⁷Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*, Školska knjiga, Zagreb, 1986. (264–265. str.)

put susreću s pojmom lektire vrlo je bitna njihova povijest čitanja. Tu veliku ulogu ima obitelj i dječji vrtići. Ukoliko je dijete u svojoj najranijom dobi stvorilo negativan odnos prema knjigama, čitanje će mu vjerojatno predstavljati teškoću, dok dijete kojemu je čitanje bilo prikazano kao nešto poželjno pokazivat će zadovoljstvo i interes. Zbog toga su metode i pristupi koje ćemo koristiti u prezentiranju lektire veoma bitni, a sama prezentacija ponajviše ovisi o učiteljici.¹⁸ Učiteljica treba kod učenika razviti svjesnost o važnosti čitanja kao temeljnoj sposobnosti učenja. Na samom početku školovanja potrebno je razvijati čitateljske sposobnosti kod djece, a ono se postiže organiziranim vođenjem, poticanjem, bilježenjem, razmišljanjem i zaključivanjem, te emotivnim i spoznajnim zauzimanjem. Učitelji trebaju biti spremni za drugačiju organizaciju i vođenje sata lektire, što znači provoditi sustavan, organiziran i vođen proces čitanja koji bi se trebao obogatiti sadržajima. Upravo to bogaćenje sadržaja od učitelja iziskuje dodatno vrijeme i napor, a i promjene u redovitom školskom sustavu.¹⁹ Kada govorimo o promjenama onda se to ponajviše odnosi na motivaciju, kako je i Karol Visinko rekla : *Prva i najvažnija je motivacija koju pruža učitelj samom svojom pojavom u okruženju književno-umjetničkih sadržaja. Za kvalitetnu i uzornu nastavu književnosti koja će motivirati učenike potrebni su učitelji koji u sebi nose umjetnika.*²⁰

Također jedan od poticaja je da učenik čita knjige koje su sadržajno bliske njegovom emotivnom i intelektualnom iskustvu čime će se razvijati njegov interes za samostalno otkrivanje književnog svijeta. Kata Lučić-Mumlek u metodičkom priručniku navela je nekoliko načina poticanja najmlađih učenika na čitanje, a to su: scenska lutka, oblikovanje naslovnice, mjesto i vrijeme, sat čitanja, posrednici knjige, literarna druženja i natjecateljske akcije čitanja.

Scenska lutka je poželjna u prvom i drugom razredu osnovne škole, ali isto tako može se iskoristiti i u trećem, te u četvrtom razredu. Lutka služi kao poticajno sredstvo za čitanje, te se uz nju učiteljima otvara puno prostora za kreativnost.²¹ Tako je jedan od primjera za upotrebu lutke obrada igrokaza, ali isto tako ona može poslužiti pri obradi bilo koje književne vrste. Na primjer, učitelj uz pomoć lutke može prikazati jedan šaljivi lik iz proznog teksta te time zainteresirati učenike da pročitaju priču u cjelini i saznaju više o tome liku. Isto tako može prikazati jedan od najzanimljivijih događaja uz pomoć jedne ili više scenskih lutki, te time ponovno potaći učenike da saznaju što je slijedilo nakon toga.

¹⁸Bettelheim, B., Zelan, K.; Čitanje i dijete: Učenje čitanja// *Kako razvijati kulturu čitanja*/Knjižnice grada Zagreba, priredila Javor, R./ Zagreb, 1998. (11. str.)

¹⁹Karol, V.: *Dječja priča – povijest, teorija, recepcija i interpretacija*, Školska knjiga, Zagreb, 2005. (str. 23)

²⁰Ibid.

²¹Lučić-Mumlek, K.: *Lektira u razrednoj nastavi-metodički priručnik*, Školska knjiga, Zagreb, 2004. (11.str.)

Oblikovanje naslovnice je jedan od načina poticanja koji ulazi u korelaciju s likovnom kulturom. Nakon pročitanoj knjigovog djela učenici mogu izraditi svoju naslovnicu za knjigu čime čitanje povezujemo sa stvaralačkim djelovanjem. Također, učenici mogu prikazati pročitano djelo ilustracijom nekog događaja, stripom ili prenošenjem lika iz njihove mašte na papir.²² Također u ovom slučaju učenici mogu izraditi lutke čime bi naslovnica postala mobilna, te koja nam također može poslužiti kao scenska lutka u kasnijim obradama drugih djela.

Mjesto i vrijeme uvelike mogu utjecati na čitanje. Kada govorimo o vremenu učenici najradije čitaju navečer, popodne, tijekom vikenda ili praznika, te se prema tim aspektima učitelj treba orijentirati. Kada se govori o zajedničkom čitanju u školi, ono bi se trebalo odvijati deset minuta pred kraj sata, jedan dan u tjednu ili mjesecu. Kada govorimo o mjestu čitanja, onda djeca najradije čitaju u krevetu, na podu ili kauču, te bi se time također učitelj trebao rukovoditi pri zajedničkom čitanju.²³ Sjedenje na stolicama učenike previše podsjeća na učenje, te bi učitelj trebao smjestiti učenike na jastuke ili strunjače koje se nalaze u stražnjem djelu učionice, čime zapravo osigurava ležerniju i opušteniju atmosferu.

Sat čitanja podrazumijeva čitanje najnovijih izdanja, dakle izbor učenika koji biraju naslove knjiga te zatim skupa čitaju ili razmjenjuju svoje dojmove o pročitanim knjigama po njihovom izboru, te time sugeriraju ostalima da pročitaju tu knjigu. Također sat čitanja može biti organizirani susret s dječjim piscem.²⁴

Posrednici knjige su također jedan od važnijih poticaja, a oni su najčešće učitelji, zatim knjižničari pa i razredni prijatelji, kao što je spomenuto već na satu čitanja. Posrednici moraju biti one osobe koje imaju pozitivna iskustva prema knjizi i razvijenu kulturu čitanja. Važno je napomenuti roditeljima da razvijaju kod svoje djece pozitivne stavove o knjigama, te također surađivati s školskim knjižničarom koji će učenicima predlagati zanimljive dječje naslove.²⁵

Literarna druženja može organizirati učitelj ukoliko primijeti da je interes njegovih učenika za samostalnim stvaralaštvom veliki. Također na takvim druženjima učenici mogu pričati o onome što su pročitali, te time zainteresirati one učenike koje čitanje ne zanima. Osim što učenik priča o knjigama koje je pročitao isto to može raditi i učitelj, koji time može potaći učenike na čitanje jer ipak je učitelj jedna od važnijih osoba u tom razdoblju života učenika, i većina će se ponašati upravo onako kako se ponaša i on sam.²⁶

²²Ibid; str.12

²³Ibid.

²⁴Ibid.

²⁵Ibid.

²⁶Ibid; str. 13

Natjecateljske akcije čitanja provode se tako da se uključi više paralelnih razreda. Ako djeca nešto vole u toj dobi, onda su to definitivno natjecanja. Upisivanjem pročitanih djela tijekom prvog polugodišta ili školske godine u razredni dnevnik čitanja, dobit će se pobjednik u čitanju. Također, natjecanje se može provoditi u jednom razredu gdje učitelj može organizirati "termometar čitanja" tako da na plakat napiše imena svih učenika, a oni bilježe naslove knjiga koje su pročitali, te učenik koji je najviše pročitao može biti nagrađen na primjer diplomom za čitatelja godine.²⁷

Dakle, ako želimo da učenici zavole knjigu, moramo razvijati pozitivna iskustva. Učitelji koji ustraju na dosadnom i šabloniziranom vođenju dnevnika čitanja, obveznom čitanju djela na koje učenici ne pristaju i dosadnim satovima obrade lektire, mogu izazvati prekid u komunikaciji.²⁸ Učitelj treba poznavati svoje učenike, te im svojim primjerom razvijati ljubav prema knjizi i čitanju kako bismo izbjegli nezainteresiranost učenika.

4. TIPOVI SATA LEKTIRE

Sat lektire nazivamo još sat izvanrazrednog čitanja, te je podijeljen na podvrste:

- a) Uvodni sat
- b) Sat reklamiranja knjiga
- c) Sat produbljivanja shvaćanja o pročitanim djelima
- d) Sat anotiranja i recenziranja²⁹

Tip sata određujemo prema dominantnim odrednicama, a one su sadržaj, mjesto nastavnog sata, cilj, metodička sredstva, status i način pripremanja.³⁰ U sljedećoj tablici prikazano je koji tip sata ćemo odabrati prema dominantnoj odrednici:

²⁷Ibid; str. 13-14

²⁸Ibid; str. 14

²⁹Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*, Školska knjiga, Zagreb, 1986. (111. str.)

³⁰Ibid; str. 113

Redni broj	Dominantna odrednica	Temeljni tipovi sata
1.	Sadržaj	1.Sat interpretacije 2.Sat teorije književnosti 3. Sat povijesti književnosti 4.Kompleksni ili integrirani sat (književni, likovni, glazbeni, filmski, scenski)
2.	Organizacija	1.Uvodni sat 2. Sat čitanja i analize djela 3.Zaključni (sintetski tip sata)
3.	Cilj	1.Sat uzimanja novog gradiva 2.Sat ponavljanja i utvrđivanja 3.Sat provjeravanja i ocjenjivanja 4.Kombinirani sat
4.	Metodička sredstva	1.Sat izlaganja 2.Sat – dijalog 3. Sat samostalnog rada učenika 4.Sat – koncert 5.Sat – dramski spektakl 6.Kino – sat 7.Televizijski sat 8.Radijski sat 9. Seminarski sat 10.Kviz sat
5.	Status	1.Obvezni glavni sat 2.Fakultativni sat 3.Izborni sat
6.	Način pripremanja	1.Sat lektire 2.Uvodni sat 3.Sat reklamiranja knjige 4.Sat produbljivanja shvaćanja o pročitanoj 5.Sat antoniranja i recenziranja

Tablica 1: Tipovi sata lektire³¹

³¹Ibid; str. 113-114

5. PRIPREMA UČITELJA I UČENIKA ZA SAT LEKTIRE

Iako bi bilo dobro da učenike upoznamo s lektinom koju će čitati sljedeće nastavne godine na kraju prethodne školske godine, učitelji ipak radije odabiru početak školske godine za objavu obveznih lektirnih naslova. Budući da učitelji imaju mogućnost samostalnog izbora, trebao bi taj izbor naglasiti i učenicima te se na taj način s njima dogovoriti o naslovu koji će čitati. Učitelj treba biti otvoren za prijedloge učenika, knjižničara ili drugih učitelja razredne nastave. Prije dogovora s učenicima učitelj je dužan pročitati odabrano djelo kako bi odredio primjerenost, zanimljivost i poučnost djela. Mnoga djela imaju metodičke instrumentarije koji služe kao poticaji učenicima za samostalno čitanje.³² Također, učitelj je dužan uputiti učenike u njihove dužnosti tijekom čitanja odabranog dijela, a to podrazumijeva jasan naputak što i kako trebaju bilježiti u dnevnik čitanja.³³ Učitelj je dužan jasno odrediti na što učenici trebaju obratiti pažnju tijekom čitanja. Isto tako, sadržaj dnevnika čitanja treba prilagoditi književnoj vrsti kojoj odabrano djelo pripada to jest koja obrazovna postignuća želi postići kod učenika.

5.1. Dnevnik čitanja

Učenike od prvog razreda treba učiti čitanju i bilježenju pročitanog. Iako na početku prvog razreda učenici ne znaju pisati, te bilježenje nije obvezno za njih, oni u svoj dnevnik čitanja precrtavaju naziv lektire i ime pisca te svoj doživljaj slikaju. Svrha pisanja dnevnika čitanja je razvijanje navike aktivnog čitanja, emotivna i intelektualna zaokupljenost, razvoj njihove pismenosti, te isto tako i mogućnost korištenja učenikovih bilješki na nastavi. Učitelj treba paziti na izgled dnevnika čitanja, dakle da on ne bude samo mjesto jednoličnog pisanja, prepričavanja ili zaokruživanja odgovora. Također to bilježenje treba prilagoditi i diferencirati prema sposobnostima svakog učenika kako im ono ne bi postalo opterećenje.³⁴ U nastavku slijedi prijedlog Kate Lučić-Mumlek za sadržaj dnevnika čitanja:

³²Lučić-Mumlek, K.: *Lektira u razrednoj nastavi-metodički priručnik*, Školska knjiga, Zagreb, 2004. (57-58. str.)

³³Ibid; str. 58.

³⁴Ibid; str. 52-54

PRVI RAZRED	
<i>Prozni tekst</i>	<i>Lirski tekst</i>
Zasebna bilježnica za lektiru	Ime pjesnika
Ime pisca	Naslov pjesme
Naslov knjige	Prepisati dva reda(stiha) koji se najlakše pamte
Ime glavnog lika i zašto ga želi ili ne želi za prijatelja	Naslikati zamišljenu sliku u pjesmi
Pronaći glavni događaj i dati mu naslov	
Ilustracija proznog teksta	

Tablica 2: Prijedlog sadržaja za dnevnik čitanja za prvi razred³⁵

DRUGI RAZRED	
<i>Prozni tekst</i>	<i>Lirski tekst</i>
Zasebna bilježnica za lektiru	Ime pjesnika
Ime pisca	Naslov pjesme
Naslov knjige	Izdvojiti kiticu i opisati zamišljenu sliku
Imenovanje glavnih i sporednih likova	Prepisati lijepe, smiješne riječi iz pjesme
Prepisati osobine glavnih likova	Prepisati riječi u kojima se slažu posljednji slogovi
Izdvojiti barem dva događaja i dati im naslov	Naslikati naslov pjesme ili odabranu kiticu prema zamišljanju
Izdvojiti glavni lik i ilustrirati ga prema zamišljanju	

Tablica 3: Prijedlog sadržaja za dnevnik čitanja za drugi razred³⁶

³⁵Ibid; str. 59

³⁶Ibid.

TREĆI RAZRED	
<i>Prozni tekst</i>	<i>Lirski tekst</i>
Zasebna bilježnica za lekturu	Ime pjesnika
Ime pisca	Naslov knjige ili zbirke
Naslov knjige	Naslov pjesme
<i>Bilješke tijekom čitanja</i>	<i>Bilješke nakon čitanja</i>
Odrediti glavne događaje u fabuli i dati im naslov ili odabrati događaj i sažeto ga prepričati i dati svoje mišljenje	Prepisati stihove koji potiču maštu
Odrediti mjesto glavnog događaja	Prepisati riječi rime
Interpretacija likova	<i>Bilješke poslije drugog čitanja</i>
Imenovati glavne i sporedne likove	Odrediti o komu ili o čemu je pjesma
Osobine i postupke potkrijepiti riječima iz teksta	Odrediti kakva je pjesma
<i>Bilješke nakon čitanja</i>	Jezično oblikovati poruku pjesme
Odrediti vrstu pročitano g teksta	<i>Zadaci za stvaralačko izražavanje</i>
<i>Zadaci za stvaralačko izražavanje</i>	Napisati pjesmu uporabom nekih pjesnikovih riječi ili dopuniti pjesmu novim stihovima
Dati drugačiji završetak, prikazati tekst u stripu ili ilustrirati događaj ili lik	Osjećaje potaknute pjesmom izraziti bojom ili riječima

Tablica 4: Prijedlog sadržaja za dnevnik čitanja za treći razred³⁷

³⁷Ibid; str. 60

ČETVRTI RAZRED	
<i>Prozni tekst</i>	<i>Lirski tekst</i>
Zasebna bilježnica za lektiru	Piše se slično kao i u trećem razredu, ali se sadržaj bilježaka mijenja s obzirom na sposobnosti učenika i broju učenika koji radi na zbirci. Učitelj sadržaj bilježaka može proširivati ili skraćivati.
Ime pisca	
Naslov knjige	
Naslov pripovijetke	
Kraća bilješka o piscu	
<i>Bilješke tijekom čitanja</i>	
Glavni događaj u fabuli, dati im naslov i sažeto prepričati	
Pronaći stranicu na kojoj su opisani: glavni događaj, pejzaž, unutarnji i vanjski prostor	
Osobno mišljenje o djelu	
Interpretacija likova, te imenovanje glavnih i sporednih likova i mišljenje o njihovim osobinama i postupcima popraćeno citatima	
<i>Bilješke nakon čitanja</i>	
Odrediti temu, mjesto i vrijeme i poruku djela	
<i>Zadaci za samostalan rad</i>	
Odrediti književnu vrstu, napisati vlastitu izreku, prikazati tekst u stripu ili ga ilustrirati	

Tablica 5: Prijedlog sadržaja za dnevnik čitanja za četvrti razred³⁸

5.2. Praćenje i ocjenjivanje lektire

Praćenje i ocjenjivanje lektire složena je zadaća jer se ne može promatrati izolirano od cjelokupnog odgojno–obrazovnog procesa nastave književnosti, od osiguravanja uvjeta i organizacije nastavnog procesa u cjelini.³⁹ Davanjem ocjene iz lektire potičemo učenike na zalaganje. Ocjena nam ne govori samo o radu učenika nego i o radu učitelja i njome dobivamo povratnu informaciju o uspješnosti nastavnog sata lektire. Kriterij ocjenjivanja nije ujednačen, te on ovisi o učenicima i o kvaliteti razrednog odjeljenja. Kada govorimo o

³⁸Ibid; str. 61

³⁹Ibid; str. 86

praćenju, mislimo na uočavanje posebitosti kod učenika. Kako bismo uspješno ocijenili lektiru, trebaju se zadovoljiti određeni uvjeti koji su prema Kati Lučić-Mumlek sljedeći:

- Redovitost, koja nam osigurava povratne informacije o uspješnosti obavljene zadaće, te je ujedno i poticaj za daljnje zalaganje.
- Objektivnost podrazumijeva realnost učitelja o stupnju stečenih spoznaja, umijeća, sposobnosti, zanimanja, zalaganja i uvjeta u kojima učenik živi i radi.⁴⁰ Kako bi zadovoljili zahtjeve objektivnosti učitelji moraju poštivati zahtjeve ocjenjivanja, a oni su valjanost, pouzdanost i osjetljivost.
- Javnost ocjene ima odgojnu ulogu, i ono omogućuje učeniku da odmah bude upoznat s ocjenom za svoj rad i isto tako i komentarima koji mogu biti pohvala ili usmjeravanje učenika prema još boljim rezultatima.
- Pojedinačnost podrazumijeva pojedinačan pristup ocjenjivanju ovisno o mogućnostima i sposobnostima učenika, ali i trudom koji je uložen u osobni rad.
- Uspješnost učenika se odnosi na isticanje uspješnosti u nekom određenom području, ali isto tako i poticanje na postizanje još boljih rezultata.⁴¹

U školama se za ocjenjivanje uspjeha primjenjuje ljestvica s pet ocjena, ali ocjenjivanje lektire ne provodi se samo brojčano, nego i pisanjem komentara. U dnevnik čitanja učitelji bi trebali pisati poticajne poruke, a u nastavku slijede primjeri:

- *Pravilno si prepričao događaj, ali sljedeći put uporabi riječi kojih nema/ima u tekstu.*
- *Vrlo si uspješno odredio osobine glavnog lika, ali bilo bi još uspješnije da si ih potkrijepio piščevim riječima.*
- *Vrlo si uspješno napisao dnevnik čitanja, prema našem dogovoru, ali pripazi i na urednost.*
- *Vrlo si uspješno ostvario sve što je vezano za ovaj lektirni naslov.*
- *Izvršno! Baš si me obradovao.*⁴²

Nakon poticajnih komentara upisujemo brojčanu ocjenu koju temeljimo na učenikovim odgovorima. Zadatci, koje zadajemo učenicima, većinom zahtijevaju opširnije i slobodnije odgovore pa se pri ocjenjivanju trebamo voditi tim komponentama. Dobivene ocjene treba obrazložiti na satu lektire i prokomentirati kako bi učenici mogli samostalno shvatiti u čemu

⁴⁰Ibid.

⁴¹Ibid; str. 86-88

⁴²Ibid; str. 89

griješe i što trebaju popraviti, ali isto tako kako bi izbjegli slične ili iste propuste u budućem radu.⁴³

5.3. Načini pregledavanja, ispravljanja i ocjenjivanja lektire

Pregledavanje, ispravljanje i ocjenjivanje lektire može se provoditi na više načina, ali ono što je praksa pokazala kao najčešćim načinima ponudila nam je Kata Lučić – Mumlek:

1. Pregledavanje, ispravljanje i ocjenjivanje dnevnika čitanja po redu je uobičajen način, no primjenom ovog načina ocjene neće bit objektivne.
2. Čitanje, pregledavanje, ispravljanje i razvrstavanje nekoliko dnevnika čitanja i to boljih i slabijih učenika, na temelju kojega se može oblikovati pouzdaniji i objektivniji kriterij ocjenjivanja.
3. Čitanje, pregledavanje, ispravljanje i razvrstavanje svih pisanih radova, pa tek onda oblikovanje kriterija ocjenjivanja je objektivan, ali se rijetko primjenjuje jer zahtjeva više vremena.
4. Pregledavanje svih pisanih radova i zatim uspoređivanje u parovima je najbolji način, te se nakon uspoređivanja može najobjektivnije ocijeniti svaki rad.⁴⁴

5.4. Elementi ocjenjivanja lektire

Da bi ocijenio lektiru, učitelj se mora voditi nekim općim elementima. Prvi element koji učenik mora zadovoljiti jest pročitati djelo na temelju čega zaslužuje pozitivnu ocjenu, iako ne napravi ostale zadatke. Idući element je učenikova uporaba stečenih iskustava i spoznaja u komunikaciji s književno–umjetničkim djelom. Redovitost predavanja dnevnika čitanja kao i redovito čitanje je također jedan od elemenata koji učitelju treba biti smjernica u ocjenjivanju. Kada govorimo o samom dnevniku čitanja onda učitelj treba obratiti pozornost na sadržaj, stil, jezik, pravopis i rukopis. Dakle, konačna ocjena je rezultat svih učenikovih izvannastavnih i nastavnih aktivnosti.⁴⁵

⁴³Ibid; str. 89-90

⁴⁴Ibid; str. 90-91

⁴⁵Ibid; str. 91-92

6. STRUKTURIRANJE NASTAVNOG SATA LEKTIRE

Nastavni sat lektire podiže učenika na razinu estetskog subjekta, istražuje doživljajno-spoznajne procese u različitim fazama i oblicima književne komunikacije, inicira istraživanje individualnog doživljavanja književnog djela i njegove kolektivne analize.⁴⁶ Interpretacijski proces podijeljen je na ove dijelove:

1. Doživljajno-spoznajna motivacija
2. Najava i interpretativno čitanje
3. Emotivno-intelektualna stanka
4. Objavljivanje doživljaja
5. Interpretacija književno-umjetničkog teksta
6. Uopćavanje i izvođenje zaključka
7. Stvaralački oblici izražavanja⁴⁷

Doživljajno-spoznajna motivacija je važna za uvođenje učenika u djelo koje se obrađuje, te se ona postiže na različite načine, a ovisi o vrsti djela, njegovoj tematskoj i idejnoj usmjerenosti. Vrsta motivacije ovisi o sadržaju i ciljevima interpretacije. Kada govorimo o motivaciji usmjerenoj na sadržaj, tada ona treba biti utemeljena na:

- iskustvu učenika,
- likovnim, glazbenim ili filmskim predlošcima,
- općekulturnim sadržajima,
- lingvističko-solističkim osobitostima.

Ciljevi interpretacije također ovise o vrsti motivacije, a nju možemo ostvariti sljedećim:

- anketiranje učenika kojim saznajemo stupanj učenikova intelektualna, emotivna i socijalna iskustva;
- zadavanje asocijativne tematske riječi čime otkrivamo misaona postignuća učenika;
- pokazivanje likovnih priloga i crteža čime stvaramo spoznajnu motivaciju za interpretaciju teksta;
- aktivno slušanje glazbe s ciljem stvaranja ugodnog ozračja;
- gledanje lutkarskog, crtanog ili igranog filma, kazališnih predstava čime potičemo učenikov interes za čitanje djela;

⁴⁶ Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*, Školska knjiga, Zagreb, 1986. (29. str.)

⁴⁷ Lučić-Mumlek, K.: *Lektira u razrednoj nastavi-metodički priručnik*, Školska knjiga, Zagreb, 2004. (70. str.)

- samostalni pisani radovi učenika odnosno uključivanje bilježaka iz dnevnika čitanja, ili pitanja koja smo unaprijed pripremili učenicima, te isto tako pitanja koja su možda učenici zabilježili tijekom svog samostalnog čitanja;
- osobno izlaganje učitelja ili učenika je također jedna od dobrih motivacija gdje na primjer učenik može prije interpretacije teksta iznijeti zanimljive činjenice o djelu koje je samostalno istražio ili predstaviti pisca.⁴⁸

Osim navedenog, učitelj motivaciju ostvaruje i kratkom uvodnom pričom, uvodnom igrom, plakatom, križaljkom ili upotrebom medijskih pomagala, kao što je grafoskop, power point prezentacija i ostalo.

Kada govorimo o uvodnoj igri, koja je ujedno i najpoželjnija među učenicima razredne nastave jer je ona djetetova prirodna i osnova životna aktivnost, neizostavno je spomenuti takvu motivaciju kao najdjelotvorniju za opuštanje, te ujedno i djelotvorna priprema za učenikovo maštanje i zamišljanje. Igra može biti popraćena prigodnom glazbom kojom se dočarava ugođaj. Također nisu strane ni vježbe opuštanja kojima postizemo da se učenik potpuno opusti u sjedećem položaju zatvorenih očiju, te da nauči pravilno disati i time postići usredotočenost misli.⁴⁹

Kod stvaranja pozitivnog ozračja učitelj se treba opredijeliti za onaj postupak koji treba voditi nekoj od mogućih pretpostavki, a to su:

- mogući suodnos s predmetnim sadržajem;
- motivacijski učinak na učenike;
- zanimljivost;
- raspon asocijacija i misaonih kretanja učenika;
- učenička prethodna iskustva.⁵⁰

Najava i interpretativno čitanje je drugi korak interpretacijskog procesa u kojem učitelj najavljuje tekst koji će se obrađivati, te na ploču piše naslov nastavne jedinice. Interpretativno čitanje je izrazito važan trenutak u percepciji književnog djela. Ono se zasniva na intonaciji, intenzitetu, tempu, stankama, boji glasa, ekspresivnosti, izražajnosti i jasnoći. Učitelj je taj koji čita tekst, a ne učenik jer se interpretativnim čitanjem pokreće doživljajni proces kod

⁴⁸Ibid; str. 70-72

⁴⁹Čičko, H.; *Pristupiti čitanju lektire na drugačiji način// Kako razvijati kulturu čitanja*/Knjižnice grada Zagreba, priredila Javor, R./ Zagreb, 1998. (str. 75-76. str)

⁵⁰http://www.academia.edu/4435106/Methodika_nastave_hrvatske_knjizevnosti - (103.str.)

učenika i potiču se njihove emocije. Također, ukoliko postoji mogućnost učitelj može upotrijebiti kasetu ili CD sa snimljenim čitanjem.⁵¹

Emotivno-intelektualna stanica je najkraća vremenska jedinica koja slijedi neposredno nakon interpretativnog čitanja, i traje nekoliko sekundi kako bi učenici saželi i sredili svoje dojmove. Najčešće učitelj tijekom stanice može predvidjeti reakcije na pročitane. Ono što je važno naglasiti jest da tijekom stanice ni učitelj, ni učenici ne izvode nikakve postupke, te duljina stanice ovisi o učiteljevoj procjeni, a ona je najčešće do prvog žamora.⁵²

Objavljivanje doživljaja pruža učenicima mogućnost da izraze osobne dojmove, doživljaje i razmišljanja. Tijekom ove etape interpretacije koristi se metoda razgovora. Učitelj pitanjima usmjerava učenike na iznošenje njihovih dojmova i zaključaka.⁵³ Osim dijaloga učitelj – učenik, jedan od načina objavljivanja doživljaja je razgovor učenik-učenik, dakle rad u paru s prijateljem iz klupe. Takav rad može biti popraćen pitanjem učitelja, te učenici međusobno sređuju dojmove, a zatim ih objavljuju.⁵⁴

Interpretacija književno-umjetničkog teksta provodi se nakon objavljivanja doživljaja, te se u ovoj fazi sata pročitani tekst raščlanjuje. Učenici trebaju pokazati razumijevanje sadržaja, prepoznati vrstu teksta, uočiti temu, likove, mjesto i vrijeme radnje. Osim što se tekst raščlanjuje, isto tako se doživljaji iz prethodnog koraka sređuju, obogaćuju i produbljuju. Učenike uvodimo u kompozicijsku raščlambu u trećem i četvrtom razredu osnovne škole, a ta raščlamba se odnosi na analizu likova, temu, ideju, događaje, mjesto i vrijeme. Postoji nekoliko metodičkih postupaka kojima ostvarujemo određivanje kompozicije, u nastavku navodimo nekoliko:⁵⁵

- **Slika** pomoću koje učenici uočavaju redosljed događaja, te se takva vrsta postupka primjenjuje na kraće književne vrste.
- **Dopunjavanje izostavljenih događaja**, koje se može provoditi usmeno ili pismeno. Takvim načinom provjeravamo tko je pročitao zadano djelo. Kao što je već prije spomenuto, učenici u svoje dnevnik čitanja mogu sažeti redosljed događaja dajući im naslove opisane kratkom rečenicom, te time ostvaruju preduvjet za rješavanje ovog zadatka, ukoliko su ga napravili.
- **Slaganje nepravilno raspoređenih događaja** je metodički postupak koji se može primjenjivati u većim književnim djelima, kao što su *Čudnovate zgode šegrta*

⁵¹Lučić-Mumlek, K.: *Lektira u razrednoj nastavi-metodički priručnik*, Školska knjiga, Zagreb, 2004. (72. str.)

⁵²Ibid; str. 73

⁵³Ibid.

⁵⁴http://www.academia.edu/4435106/Methodika_nastave_hrvatske_knjizevnosti - 106.str.

⁵⁵Lučić-Mumlek, K.: *Lektira u razrednoj nastavi-metodički priručnik*, Školska knjiga, Zagreb, 2004. (74. str.)

Hlapića, Vlak u snijegu i tako dalje. Učitelj predočava redosljed događaja koji nije točan, te učenici trebaju postaviti pravilan redosljed događaja.⁵⁶ Ovakva vrsta vježbe se može provoditi u parovima ili grupama, ukoliko je riječ o većem djelu s puno događaja, te se na kraju pravilan redosljed izloži na panou učionice.

Uopćavanje i izvođenje zaključka je dio nastavnog procesa u kojem sudjeluju svi učenici. Tijekom ovog dijela sata izdvaja se bitno iz analize teksta, poruka teksta i učenici sintetiziraju znanje o novom književno–teoretskom pojmu. U ovom dijelu se također razrađuje plan ploče. Osim što učenici u ovom djelu sata sažimaju naučeno, također se može, naročito u nižim razredima, ovo vrijeme iskoristiti za uvježbavanje čitanja pjesme ili djela, što omogućuje unapređenje učenikova čitanja, ali isto tako daje uvid učitelju u učenikovo znanje.

Stvaralački oblici izražavanja podrazumijevaju samostalan rad učenika. Ono uključuje pisana, likovna, scenska ili kombinirana ostvarenja učenika. Zadaća učitelja je da pronađe zadatak koji nije previše lak niti previše težak. Ta zadaća može biti osobni zaključak ili stav, opisivanje osjećaja koje je to djelo pokrenulo u njima, naučiti napamet dio neke pjesme ukoliko je pjesma u pitanju, naslikati sebe kao novog lika u djelu, oblikovati lik od glinamola, napraviti kratku predstavu ili pretvoriti ulomak iz djela u igrokaz.⁵⁷

7. METODE KNJIŽEVNOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Metoda dolazi od grčke riječi *méthodos* a znači način spoznavanja, sistem pravila i pristupa u proučavanju i otkrivanju pojava.⁵⁸ Termin nastavna metoda pripada posebnom području te još nosi naziv metoda odgoja i obrazovanja, metoda odgojno–obrazovnog procesa i metoda odgojno–obrazovnog rada.⁵⁹ Tim terminima se pokrivaju svi oblici odgojno–obrazovne djelatnosti, kao što su izvanrazredna i izvanškolska aktivnost. Prava definicija nastavne metode je dobro obrazložena u "Pedagoškoj enciklopediji" gdje se navodi da su nastavne metode načini rada učitelja i učenika pomoću kojih se usvaja znanje, umijeće i navike, izgrađuje učenikov pogled na svijet i razvijaju se učenikove sposobnosti.⁶⁰ Tradicionalne nastavne metode, koje se zasnivaju na odnosu učitelj–učenik, a mogu se primijeniti na satu književnosti, odnosno prilikom obradbe lektire su sljedeće:

- a) Metode usmenog izlaganja ili monološke metode

⁵⁶Ibid; str. 74-76

⁵⁷Ibid; str. 77-78

⁵⁸Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*, Školska knjiga, Zagreb, 1986. (257. str.)

⁵⁹Ibid.

⁶⁰Ibid.

- b) Metode razgovora ili dijaloške metode
- c) Metode čitanja ili tekstovne metode
- d) Metode pisanja ili grafijske metode
- e) Metode crtanja ili likovne metode
- f) Metode pokazivanja ili demonstracijske metode
- g) Metode fizičkog rada ili prakseološke metode

Osim navedenih metoda, postoje i metode promatranja, slušanja, razmišljanja i maštanja. Ove metode se ne trebaju posebno izdvajati jer se one tijesno vežu uz metode navedene prije. Svaka od navedenih metoda zahtijeva razmišljanje, slušanje, maštanje i promatranje.⁶¹

7.1. Metodička načela

Načela kojima bi se svaki učitelj trebao rukovoditi prilikom izbora i obradbe lektire su:

Načelo odgojnosti podrazumijeva odgoj učenikova duha i karaktera, a u slučaju lektire odgoj čitatelja, odnosno razvijanje ljubavi prema knjizi.

Načelo stvaralaštva podrazumijeva motiviranje učenika za stvaralaštvo, a učitelj to postiže time da i sam provodi stvaralačke postupke koji će biti poticaj učenicima.

Načelo književnog jezika predstavlja osnovne spoznaje o svim oblicima hrvatskog jezika.⁶²

Načelo zavičajnosti je bitno načelo kojom se učitelj treba voditi prilikom izbora lektire, dakle birati ona književna djela koja su učenicima bliskija po sadržaju, jeziku i stilu pisanja.

Načelo međuovisnosti nastavnih područja znači povezivati sastavnice svih nastavnih područja Hrvatskog jezika.

Načelo teksta podrazumijeva osposobljavanje učenika za samostalno stvaranje govorenih i pisanih tekstova.

Načelo sadržajne, tekstovne i stilske raznovrsnosti odnosi se na upoznavanje učenika s raznovrsnim sadržajima, tekstovima i funkcionalnim stilovima.

Načelo sadržajne kompetencije podrazumijeva govor i pisanje na standardnom hrvatskom jeziku, dakle nakon što učitelj obradi lektiru učenici bi trebali biti kompetentni da samostalno prikažu usmeno ili pismeno sadržaj ili da primjene naučeno u nekim drugim pogledima.

Načelo prosudbe se odnosi na osposobljavanje učenika za samostalnu prosudbu nekog teksta na misaonim, estetskim, osjećajnim i stilskim razinama.

Načelo demokratičnosti na temelju kojeg je učitelj dužan svakom učeniku dati priliku da se izrazi pismeno ili usmeno bez obzira na njegova prijašnja (ne) postignuća.

⁶¹Težak, S.: *Teorija i praksa nastave hrvatskog jezika 1*, Školska knjiga, Zagreb, 1996. (182. str.)

⁶²Ibid; str. 97

Načelo sustavnosti u nastavi književnosti se odnosi na početno čitanje i pisanje u osnovnoj školi. Dakle, kada govorimo o sustavnosti prilikom obradbe lektire, mislimo na postupak kojim ćemo doći do čitanja. Prvo učenike učimo slova, koja zatim spajamo u riječ, koje zatim spajamo u smislenu cjelinu odnosno rečenicu. Tek nakon toga učenici su sposobni čitati.

Načelo ekonomičnosti upućuje nastavnika da organizira sat na način koji će učenici u što kraćem vremenu usvojiti određeno gradivo.

Načelo primjerenosti je načelo kojim bi se učitelj trebao voditi prilikom izbora lektire i prilagoditi svoj izbor učenikovo dobi, jezičnoj i socijalnoj pripadnosti, umnoj razvijenosti i specifičnim sposobnostima.

Načelo analize i sinteze odnosi se na spoznavanje određenih književnih pojava kao što je na primjer jezik pisanja, raščlanjivanje teksta.

Načelo zornosti se odnosi na promatranje konkretnih predmeta.⁶³

8. METODIČKI SUSTAVI (Teorijski prikaz)

Metodički sustav je didaktički sustav koji se određuje sukladno sa svrhom i sadržajem nastavnog predmet, a uspostavlja se slijedom načina i organizacijskih oblika kojima se svrha ostvaruje.⁶⁴ Oni proizlaze iz koncepcije obrazovnih i odgojnih ciljeva nastave i njezine kulturološke i društvene funkcije. U oblikovanju metodičkih sustava očituje se shvaćanje sadržaja nastave, organizacijskih oblika, položaja učenika i učitelja, te postupaka kojima se ostvaruju odgojni i obrazovni ciljevi.⁶⁵ U nastavi Hrvatskog jezika primjenjuju se sljedeći sustavi:

1. **Dogmatsko–reproduktivni sustav** je sustav u kojemu se kao temeljni sadržaj pojavljuje povijest književnosti. Učenici u ovakvom pristupu nastavi uče književno-povijesne činjenice, prepričavaju sadržaje književnih djela, iznose podatke iz autorove biografije, citiraju gotove sudove o književnim djelima i piscima. Osim povijesti književnosti, pojavljuje se teorija književnosti iz koje učenik pamti što veći broj književnih činjenica i doslovno ih ponavlja. U ovom sustavu učitelj je predavač i iznosi već gotove sudove, a učinak nastave mjeri se količinom usvojenog.⁶⁶ Kao takav, sustav je u teoriji napušten, ali se ukorijenio u nastavnoj praksi i još uvijek je u upotrebi.

⁶³Ibid; str. 93–110

⁶⁴Ibid; str. 111

⁶⁵Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*, Školska knjiga, Zagreb, 1986. (203. str.)

⁶⁶Ibid; str. 204

2. **Reproduktivno–eksplikativni sustav** razvijeniji je tip i u njemu je naglasak na glagolima *prepričava* i *objašnjava* kada govorimo o učenicima, a učitelj je definiran kao tumač. Učenik književni sadržaj prepričava svojim riječima, te objašnjava određene pojave u tekstu. Učiteljev zadatak je da tumači književne pojave, što mu daje odlučujuću ulogu u nastavnom procesu.
3. **Interpretativno–analitički sustav** stavlja naglasak na djelo kao temeljni sadržaj nastavnog procesa, a interpretaciju kao najvažnijim nastavim oblikom. Struktura sata prilagođuje se doživljajno – spoznajnim zakonitostima, a djelo je predmet estetskog uživanja. Učenika podiže na razinu estetskog subjekta, te on aktivno sudjeluje u nastavnom procesu. U ovom sustavu primjenjuje se dijaloška metoda i metoda rada na tekstu, a učitelj nije predavač nego organizator nastavnog procesa. Ovakav sustav omogućuje razvijanje učenikove kulture i stvaranje kritičkog mišljenja, kao i vlastitog stava. Dragutin Rosandić je ponudio više modela strukturiranja nastavnog sata književnosti, no najbliskiji sadašnjem školskom sustavu je prijedlog dvaju njemačkih didaktičara, Ingeborga Bastiana i Valtera Kočvara, a strukturiran je na sljedeći način:
 - Pripremanje učenika za emocionalno primanje gradiva;
 - Uspostavljanje veze s poznatim gradivom;
 - Motiviranje za osmišljavanje novog gradiva;
 - Organiziranje samostalnog rada;
 - Postavljanje cilja.⁶⁷
4. **Problemsko–stvaralački sustav** ili problemska nastava potiče učenika na samostalno istraživanje. Stvaranje problemske situacije motivira učenike i potiče ih na samostalan rad. U ovakvoj strukturi sata koristi se istraživačka metoda, koja može biti provedena kao djelomična ili potpuna. Kada je riječ o djelomičnoj istraživačkoj metodi, onda je učitelj osoba koja rješava problem uz djelomičnu asistenciju učenika, a kada je riječ o potpunoj istraživačkoj metodi, onda učenici samostalno rješavaju određeni književni problem. Problemska nastava se ostvaruje postavljanjem problemskih pitanja i zadataka, zatim čitanjem književno–umjetničkih sudova, te citiranjem izvornog teksta u kojem se pojavljuje postavljeni problem. Problemski pristup strukturiran je na sljedeći način:
 - Otvaranje problemske situacije;
 - Definiranje problema i metoda istraživanja problema;

⁶⁷Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja*, Školska knjiga, Zagreb, 2005. (84. str.)

- Samostalni istraživački rad;
- Analiza rezultata istraživanja;
- Zadaci za samostalni rad.⁶⁸

5. **Korelacijsko–integracijski sustav** je novi model koji se temelji na povezivanju nastavnih područja u okviru nastavnog predmeta, što uključuje književnost, scensku i filmsku umjetnost, jezik, izražavanje i stvaranje.⁶⁹ Korelacijski sustav uključuje dvočlanu i višečlanu korelaciju. Dvočlana obuhvaća dva nastavna predmeta, a višečlana korelacija uključuje veći broj različitih nastavnih predmeta.⁷⁰ Budući da je učitelj razredne nastave sam, on korelaciju provodi neovisno o drugim učiteljima. Kada je riječ o lektiri, ona se lako korelira sa svim nastavnim predmetima. U nastavi Likovne kulture učenici mogu prikazati pozitivan ili negativan lik nekog djela koristeći tople i hladne boje. U nastavi Matematike učitelj može postaviti problemski zadatak koristeći neki događaj iz bilo koje lektire, te isto tako pripremiti plakat s likovima koji će olakšati učenicima učenje na primjer zbrajanja ili oduzimanja. Tako na primjer može poslužiti bajka *Crvenkapica* u kojoj se pojavljuje sedam patuljaka koji mogu biti izvrsna motivacija za učenje brojeva ili učenje zbrajanja i oduzimanja. U nastavi prirode i društva mogu se iskoristiti oni lektirni naslovi koji govore o povijesti, zaštiti okoliša i sl. Tako na primjer u pjesničkoj zbirki "*Grga Čvarak*", pjesnik Ratko Zvrko u poglavlju "*Naši stari znanci*" na humorističan način prikazuje život u prirodi i ujedno osvješćuje učenike za brigu o njoj. U nastavi Glazbene kulture se može slušati uglazbljeni tekst iz pjesničkih zbirki, a u nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture se može određena situacija iz djela uključiti u neku elementarnu igru.
6. **Komunikacijski sustav** je utemeljen na teoriji didaktičke i literarno–estetske komunikacije, što znači da je nastavni sat strukturiran kao lanac komunikacijskih situacija u kojima se pojavljuju različiti oblici, različite nastavne situacije i različita nastavna sredstva.⁷¹ U ovakvom pristupu književni sadržaj se raščlanjuje na umjetnički i znanstveni, a primjenjuje se pojedinačni rad, rad u paru, rad u skupinama ili okrugli stol.
7. **Otvoreni sustav** je utemeljen na ponudi sadržaja i metoda gdje učenici sami odabiru sadržaj koji im nudi učitelj. Nakon odabira sadržaja, učenici biraju metode rada koje

⁶⁸Ibid.

⁶⁹Ibid; str. 206

⁷⁰Ibid; str. 203–210

⁷¹Ibid; str. 206

moгу izvoditi na nastavi ili izvan nje. Metode koje se koriste u ovakvom pristupu učenju su pojedinačno, skupno tandemska, istraživačko ili stvaralačko.

8. **Multimedijski sustav** temelji se na uključivanju različitih medija u nastavni proces, te oni mogu biti vizualni, auditivni ili elektronički. Sadržaj se dijeli na didaktičke cjeline koje se povezuju uz određeni medij kao što su knjiga, udžbenik, čitanka, zvukovni zapisi, filmovi, CD-ROM, računalo i internet.
9. **Timski sustav** se temelji na teoriji međupredmetnih veza odnosno na načelima interdisciplinarnosti, te se ostvaruje na razini sadržaja u nastavnim programima, udžbenicima i drugim didaktičkim izvorima, te planiranju i provođenju nastave.⁷² Razredna nastava timski sustav može provesti u komunikaciji s učiteljem stranih jezika ili uključiti vanjske suradnike koji su stručnjaci za određeno područje. Kada govorimo o vanjskim suradnicima za sat lektire, onda bi to bio pisac ili književni kritičar.
10. **Projektni sustav** potiče učenike na izradu projekta o nekoj temi koristeći se pritom različitim izvorima. Književni tekst se postavlja kao središnji element u ovakvom sustavu te se na njega zatim vežu spoznaje iz drugih izvora koji su povezani s temom teksta. Učenik sam oblikuje projekt, a učitelj pomaže u izboru teme i izvora koje će učenici koristiti. Pomažući učitelj zapravo kontrolira tijek projekta.⁷³

Svaki od navedenih metodičkih sustava je u međusobnoj ovisnosti te primjena više njih tijekom jednog sata osigurava kvalitetnu nastavu, održava pažnju učenika te ih motivira.

9. METODIČKI PRISTUPI (Praktični prikaz)

Koji ćemo metodički pristup koristiti na satu lektire ovisi isključivo o vrsti djela. Književne vrste koje se obrađuju od prvog do četvrtog razreda su: pjesničke zbirke, basne, bajke, priče, igrokazi, slikovnice i romani. U obradi pjesničke zbirke najčešće se koristi interpretativno-analitički pristup, dok se problemsko–stvaralački pristup koristi za veća djela, kao što su dječje priče, romani i igrokazi, odnosno prozni i dramski tekstovi. U nastavku su prikazani metodički pristupi pojedinim književnim vrstama na satu lektire, te također prikaz moguće artikulacije sata za jedno izabrano djelo.

⁷²Ibid; str. 209

⁷³Bežen, A.:*Metodika-znanost o poučavanju nastavnog predmeta*, Profil, 2008. (303. str.)

9.1. Pristup lektiri u prvom razredu

Nastava lektire u prvom razredu, u prvom polugodištu, ne može se organizirati jer učenici nemaju sve preduvjete za samostalan rad na lektiri budući da još ne znaju čitati i pisati, ali to nije razlog da se djeca postepeno ne uvode u književnost. Učitelj zato ima posebnu ulogu u interpretaciji djela te time on postaje prenositelj književne lektirne riječi. Također učitelj, ukoliko knjigu prikaže zanimljivom kod učenika razvija motiviranost da što prije nauče čitati i isto tako da zavole knjige. Važno je da se pri odabiru knjige učitelj vodi načelom zavičajnosti, prigodnosti i aktualnosti. Pod navedenim načelima mislimo na naslove i teme koje su učenicima bliske, koje će ih potaći na izvannastavno čitanje, te također učitelj može uvesti zanimljivije i primjerene nove naslove koji nisu propisani programom s naglaskom na primjerenost, te naravno podrazumijeva se da učitelj tu knjigu prije pročita. Kako motivirati učenike prvog razreda za slušanje, a kasnije čitanje?⁷⁴ Prema Kati Lučić-Mumlek, učitelj svojom metodičkom organizacijom odgojno-obrazovnog procesa uvelike pridonosi motivaciji učenika i poticanju zanimanja za slušanje, odnosno izvannastavno čitanje.⁷⁵ Navodimo nekoliko uspješnih motivacija za slušanje:

Gledanje crtanog ili lutkarskog filma koji je snimljen prema djelu koje čitamo i koji je primjeren za poticaj prvašiću za čitanje.

Vođena fantazijska igra s mrežicom potaknuta djelom Sunčane Škrinjarić *Kako sanjaju stvari* gdje učitelj upoznaje učenike s mrežicom koja hvata ružne snove, a lijepe pušta po uzoru na kanadske Indijance. Mrežica kruži razredom, a učenici pričaju jedan svoj san, te ukoliko je loš protresu mrežicu, a ako je dobar pošalju ju dalje. Igra traje sve dok jedan od učenika ne spomene riječ bolestan, te tada učitelj najavljuje priču o bolesnom dječaku. Ukoliko nitko od učenika ne spomene navedenu riječ, učitelj je sam uklopi u svoje pričanje.

Kratka improvizacija scenskim lutkama bilo kojeg književnog djela, osim što će održati interes tijekom obradbe, isto tako će potaknuti učenike na čitanje.

Zagonetke o životinjama također mogu biti jedna od uspješnih motivacija kada je riječ o pričanju priče o životinjama, te tim zagonetkama učenici mogu odgonetnuti likove dijela, pa čak i naslov.

⁷⁴Lučić-Mumlek, K.: *Lektira u razrednoj nastavi-metodički priručnik*, Školska knjiga, Zagreb, 2004. (30-31. str.)

⁷⁵Ibid; str. 31

Čarobna vrećica je također jedan od načina za potaknuti učenikovu znatiželju za otkrivanje njezinog sadržaja. U vrećici se mogu nalaziti motivi koji se pojavljuju u djelu, riječi koje tvore početnu rečenicu, aplikacije ili predmeti povezani s nekim događajem.⁷⁶

Navedene motivacije se mogu primjenjivati i u višim razredima primarnog obrazovanja. Također, one nisu strogo vezane za obradu lektire već i za druga područja Hrvatskog jezika, ali isto tako i ostalih predmeta.

9.2. Metodički pristup slikovnici u lektiri

Slikovnica je prva knjiga s kojom se dijete susreće, te je upravo zbog toga smještena na popis lektire u prvom i drugom razredu osnovne škole, čime je zadovoljeno načelo bliskosti. Iako je slikovnica za dijete u početku samo još jedna igračka, ona omogućuje da se uz pomoć slika prepoznaju i imenuju različiti predmeti iz djetetu bliske okoline. Osim što u slikovnici prevladavaju slike, one su također popraćene tekstom, ali ne na način da tekst prevladava. Tekst i slika trebaju činiti integriranu cjelinu, pod uvjetom da su oba elementa umjetnička ostvarenja.⁷⁷

Na popisu lektire se nalaze sljedeće slikovnice:

Prvi razred:

- Ewa Janikowszky: *Baš se veselim*
- Sonja Zubović: *Kako se gleda abeceda*

Drugi razred:

- Nevenka Videk: *Pismo iz Zelengrada*
- Andrea Peterlik-Huseinović: *Plavo nebo ili Ciconiaciconia*
- Larisa Mravunac: *Dječak u zvjezdanim čizmama*

Treći razred:

- /

Četvrti razred:

- /

Za obradu slikovnice ne postoji posebno određena struktura sata pa ćemo se voditi općenitom strukturom za sat lektire koja je već prije spomenuta i objašnjena:

- Doživljajno-spoznajna motivacija
- Najava i interpretativno čitanje

⁷⁶Ibid; str. 31-32

⁷⁷Vranjković, Lj.: *Lektira u razrednoj nastavi//Život i škola*, broj 25 /Filozofski fakultet/ Osijek, 2011. (194. str.)

- Emotivno-intelektualna stanka
- Objavljivanje doživljaja
- Interpretacija književno-umjetničkog teksta
- Uopćavanje i izvođenje zaključka
- Stvaralački oblici izražavanja

Budući da se slikovnica kao lektirna knjiga pojavljuje u prvom i drugom razredu, sama obradba nje treba biti zanimljiva i popraćena aktivnostima za učenike. Učitelj mora naučiti učenike da je slikovnica knjiga koju treba čitati i razumjeti, a ne igračka s kojom su se igrali kao mali. U nastavku je prikazan metodički pristup za odabranu slikovnicu (Prilog 2).

9.2.1. Prikaz metodičkog pristupa slikovnici *Pismo iz Zelengrada*

Slikovnicu *Pismo iz Zelengrada* napisala je Nevenka Videk i obrađuje se u drugom razredu osnovne škole. Slikovnica je napisana u stihovima, a govori o šumi kojoj je ime Zelengrad i koja je dom svim šumskim životinjama. Potok, koji je bio srce Zelengrada razbolio se zbog ljudi koji su dovezli smeće iz grada, pa su se šumske životinje udružile i očistile ga. Sadržaj slikovnice korelira sa zdravstvenim i građanskim odgojem zbog razvijanja svijesti o zaštiti okoliša i odgovornosti građanina, te isto tako i s prirodom i društvom. U nastavku slijedi prijedlog artikulacije sata, a na satu su korišteni interpretativno–analitički pristup tijekom interpretacije sadržaja slikovnice, problemsko–stvaralački pristup u stvaranju slikovnice slažući slike redom, te korelacijski pristup zbog već spomenutog razvijanja svijesti o zaštiti okoliša.

Doživljajno-spoznajna motivacija

Na početku sata učiteljica provodi motivaciju koristeći slagalice od kojih će se sastaviti slika šume i njezinih stanovnika. Svaka slagalica je drugačijeg oblika i ima samo jedno odgovarajuće mjesto. Na ploči se nalazi plakat s napisanim nazivima životinja i označenim poljima prema obliku svake slagalice. Učiteljica proziva učenika i zadaje mu zagonetku, a odgovori su ponuđeni na plakatu. Učenik mora pogoditi o kojoj životinji govori zagonetka te staviti slagalicu na odgovarajuće mjesto. Nakon što su riješene sve zagonetke, otkriva se slika šume, odnosno Zelengrada i njegovih stanovnika.

Najava i interpretativno čitanje

Učiteljica učenicima najavljuje slikovnicu "*Pismo iz Zelengrada*" te ih ukratko podsjeća na sadržaj prepričavanjem.

Emotivno-intelektualna stanka

Nakon prepričavanja slijedi stanka za sređivanje doživljaja.

Objavljivanje doživljaja

U ovom dijelu sata učiteljica pitanjima otkriva učenikove doživljaje, ali ih ujedno priprema za sljedeću fazu sata.

Interpretacija književno-umjetničkog teksta

Interpretaciju učiteljica može provesti uz pomoć slika i riječi praveći tako mentalnu mapu. Na ploču postavlja slike i dijelove teksta iz slikovnice. Učenici moraju posložiti slike i tekst pravilnim redoslijedom, tvoreći tako slikovnicu. Posljednji dio slikovnice, u kojem su životinje očistile prirodu, učiteljica ostavlja kod sebe. Na temelju složenih slika učiteljica provodi interpretaciju određujući likove, vrijeme i mjesto radnje.

Uopćavanje i izvođenje zaključka

U ovom djelu sata učiteljica pita učenike što se dogodilo na kraju, zašto su životinje čistile potok, tko je kriv za smeće, što bi se dogodilo da nisu očistili potok, te koja je pouka ove slikovnice.

Stvaralački oblici izražavanja

Nakon što smo odredili pouku - *Priroda je naš dom zato ju trebamo čuvati*, učenicima otkrivamo posljednju sliku na kojoj se nalazi zagađeni potok. Slika otkriva zagađeni potok, a dužnost učenika je da ga očiste kao i životinje iz priče. Otpad koji se nalazi na slici samo je nalijepljen, te se može skinuti. Zadatak je učenika da očiste potok baš kao i životinje iz priče. Nakon što su očistili prirodu, učiteljica dijeli učenike u grupe, te im objašnjava da su oni sada ekolozi koji brinu o čistoći šume, te je njihov zadatak da napišu poruku kao što je to napravilo zelengradsko vijeće. Poruke učenika možemo zalijepiti na posljednju sliku te je postaviti na razredni pano.

9.3. Metodički pristup pjesničkoj zbirci

Pjesnička zbirka odnosi se na veći broj pjesama istog autora ili različitih autora. Izbor pjesama ovisi o dva kriterija, a to su književno–estetski i pedagoško–psihološki prema čemu u samu zbirku ulaze estetski najvrjednije pjesme i one koje su dostupne doživljajno-spoznajnim mogućnostima učenika.⁷⁸ U lektiri se pjesničke zbirke pojavljuju od prvog razreda osnovne škole, te su u sadašnjem popisu lektire ponuđene sljedeće zbirke:

⁷⁸Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*, Školska knjiga, Zagreb, 1986. (417. str.)

U prvom razredu:

- Zvonimir Balog: *Male priče o velikim slovima*
- Grigor Vitez: *A zašto ne bi*
- Stanislav Femenić: *Idi pa vidi*
- Ivanka Borovac: *Životinjska abeceda*

U drugom razredu:

- Ratko Zvrko: *Grga Čvarak*

U trećem razredu:

- Luko Paljetak: *Miševi i mačke naglavačke*

U četvrtom razredu:

- Zvonimir Balog: *Nevidljiva Iva*

Najvažniji korak pri uvođenju učenika u svijet lirske pjesme je motivacija. Pojam motivacije definira se kao psihički proces koji pokreće ljude na određene aktivnosti i ponašanje.⁷⁹ Postoje različite vrste motivacije, a one su tematska, stilska, jezična i žanrovska. Odabir vrste motivacije ovisi o onome što želimo da učenici usvoje. Tematsku motivaciju koristit ćemo kada je za učenike važno da uoče i prepoznaju temu pjesme. Stilsku motivaciju koristit ćemo kada želimo da učenici uoče umjetnički izraz. Jezična motivacija sekoristi prilikom obrađivanja pjesme drugog dijalekta i kada želimo da učenici uoče jezik koji se koristi. Žanrovsku motivaciju koristit ćemo prilikom određivanja vrste pjesme.⁸⁰

Kada govorimo o metodičkim pristupima, učitelj se treba voditi osnovnim odrednicama: karakter pjesničke materije u zbirci, doživljajno-spoznajne mogućnosti učenika te didaktičko–metodička rješenja koja se mogu primijeniti pri čitanju i interpretaciji zbirke na satu lektire. Ukoliko se učitelj vodi navedenim odrednicama, moći će postaviti adekvatne metodičke postupke i oblike rada potrebne za interpretaciju pjesničke zbirke.⁸¹

U metodici nastave poezije afirmirani su sljedeći pristupi u motiviranju učenika za čitanje pjesničke zbirke:

1. **Interpretacija pjesme iz čitanke** čija je svrha motiviranje učenika za samostalno čitanje ostalih pjesama u zbirci. Tijekom interpretacije učitelj upoznaje učenike s pjesničkom zbirkom te ih usmjerava na način na koji će je čitati – u sebi, glasno,

⁷⁹Diklić, Z., Rosandić, D., Šabić, G., i dr.: *Dozivi i odzivi lirske pjesme*, Pedagoško–književni zbor, Zagreb, 1990. (40. str.)

⁸⁰Ibid.

⁸¹Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*, Školska knjiga, Zagreb, 1986. (418. str.)

poluglasno. Kada se čita zbirka pjesama onda se čitaju redom sve pjesme kako bi se obuhvatila zbirka u cjelini te se usporedno s čitanjem vode bilješke u dnevnik čitanja. Te bilješke uključuju reakcije na pojedine pjesme. Pjesnička zbirka usvaja se na tri razine:

- *Spontano čitanje i doživljavanje pjesničkog svijeta* koje se odnosi se na prvo čitanje zbirke u cjelini i usvajanje emocionalnoga, misaonoga, motivskoga i jezičnoga ustrojstva.
- *Analitička razina* odnosi se na drugo čitanje tijekom kojega se učenik vraća na pjesme koje su ga impresionirale. Ova razina zahtijeva zaustavljanje i razmišljanje o pročitanoj.
- *Sintetičko čitanje* odnosi se na treće čitanje tijekom kojeg se izvode sudovi i zaključci o zbirci u cjelini.

U provođenju analize i sinteze učenici nižih razreda osnovne škole trebaju odrediti motivsku usmjerenost, dakle o čemu sve pjesnik pjeva, odabrati najljepše pjesme i to jednu do dvije, te zatim komentirati svoj izbor.

2. **Radio ili televizijska emisija** također je jedna vrsta poticaja učenika za čitanje pjesničke zbirke. Tijekom sata učenici mogu gledati ili slušati emisiju o određenom pjesniku ili određenoj temi. Na taj način možemo motivirati učenike za čitanje poezije tog autora ili poezije koja govori o određenoj temi.
3. **Film o pjesniku** je također jedan od načina poticanja učenika za samostalno čitanje. Nakon gledanja filma učitelj razgovara s učenicima o istom te ih time usmjerava na čitanje poezije.
4. **Slušanje glazbenih djela** je izvrstan korelacijski pristup pjesničkoj zbirci te danas postoji mnogo glazbenih djela inspiriranih pjesničkim tekstom.
5. **Književna obljetnica** je takva vrsta pristupa pri kojoj će se učenici upoznati sa samim pjesnikom i njegovim životom. Prilikom književnih obljetnica učenici će, dakle, čitati poeziju posvećenu određenoj temi ili poeziju pjesnika jubilarca.
6. **Intervju s pjesnikom** je pristup koji je usko povezan s književnom obljetnicom. Intervju podrazumijeva susret s pjesnikom prije kojeg se učenici moraju pripremiti na način da pročitaju poeziju tog pjesnika kako bi mogli sudjelovati u razgovoru.
7. **Literarni kviz** je takva vrsta pristupa da učenici kroz igru usvajaju poeziju jednog pjesnika ili određenu književnu temu. Prednost ovakvog pristupa je što učenici većinom nisu ni svjesni da kroz igru usvajaju određeno znanje.

8. **Objavljena pjesma** je odličan poticaj za učenike. Pjesma se najčešće objavljuje u dnevnim novinama, dječjim i književnim časopisima.⁸² Učenici svoje radove također mogu izlagati na literarnoj grupi ukoliko ju učitelj organizira, te time ujedno omogućiti sudjelovanje na Lidranu gdje učenici mogu biti nagrađeni za svoj rad.

Pristupi interpretaciji lirske pjesme su različiti, a kako je navedeno, najvažnije je odabrati dobru motivaciju kako bi se učenici pripremili na „susret“ s pjesmom i tako je bolje razumjeli, odnosno na taj način učitelj osigurava razumijevanje i interpretaciju pojedine pjesme te kod učenika razvija osjećaj prema lirici kao književnome rodu i ljubavi prema pisanoj riječi. Osim sadržaja, lirske pjesme posjeduju i ritam postignut najčešće rimom te stalnim brojem slogova, ali i pjesničke slike te stilska izražajna sredstva kojima se postiže slikovitost koja kod učenika potiče maštu i novo stvaralaštvo.

9.3.1. Prikaz metodičkog pristupa pjesničkoj zbirci *Grga Čvarak*

Pjesničku zbirku "*Grga Čvarak*" napisao je Ratko Zvrko, dječji pjesnik, novinar i boksač. Njegove pjesme vrlo su živahne, pune optimizma i humora, a u zbirku *Grga Čvarak* sabrane su njegove najbolje pjesme, za koje je dobio nagradu *Grigor Vitez*. Pjesme su u zbirci kratke, šaljive i poučne, a teme i motivi su raznoliki te obuhvaćaju životinje, prirodu i djecu s raznim osobinama. Pjesme su raspoređene u četiri dijela:

1. *U mom kraju Zelengaju* – poglavlje je u kojem se prožimaju teme iz dječjeg života na poučan i šaljiv način.
2. *Naši stari znanci* – poglavlje je u kojem se prožimaju teme o prirodi i događanjima u njoj, te je također prikazano na šaljiv ali poučan način čime se potiče učenike na ljubav prema prirodi i životinjama koje stanuju u njoj, a ujedno uči učenike i razvija im svijest o zaštiti okoliša.
3. *Ljetni dani* – poglavlje je koje samim svojim nazivom otkriva temu i sadrži sadržaj blizak djeci s kojim se oni lako poistovjećuju.
4. *Kad kod nas ponoć otkucava* - poglavlje je koje sadrži teme zime i događanja na Staru i Novu godinu. U ovom poglavlju pjesnik vodi učenike kroz šaljive stihove u sve krajeve svijeta u vrijeme ispraćanja Stare i dočeka Nove godine.

Pjesma *Grga Čvarak* pripada poglavlju *U mom kraju Zelengaju*, te se nalazi u školskim udžbenicima. Obraduje se u drugom razredu osnovne škole. Metodički pristupi koji su korišteni pri obradi ove pjesme su: interpretativno–analitički pristup, problemsko–stvaralački

⁸²Ibid; str. 418 –419

pristup u opisivanju lika, te komunikacijski pristup tijekom kojeg je korišten pojedinačni oblik rada prilikom rješavanja nastavnog listića. Prije interpretacije učenici bi trebali samostalno pročitati djelo kod kuće i pritom voditi bilješke o pjesmama koje su ih impresionirale. U nastavku slijedi artikulacija sata za pjesmu *Grga Čvarak* (Prilog 3):

Doživljajno - spoznajna motivacija:

Na početku sata učiteljica na ploču stavlja aplikaciju dječaka koji je istovjetan dječaku s naslovnice knjige. Zatim od učenika traži da opišu dječaka fizički te nakon toga da mu na temelju izgleda pokušaju odrediti osobine koje učiteljica zapisuje uz aplikaciju. Osim fizičkog izgleda i opisa osobnosti, učiteljica od učenika traži da daju dječaku ime koje žele.

Najava i interpretativno čitanje:

Nakon razgovora o dječaku, učiteljica najavljuje pjesmu, ali ne otkriva njezin naslov. Nakon što su se učenici udobno smjestili, učiteljica započinje interpretativno čitanje.

Emotivno-intelektualna stanka:

Nakon što je pročitala pjesmu, učenicima daje onoliko vremena koliko smatra da im je potrebno za sređivanje doživljaja.

Objavljivanje doživljaja:

Nakon što su učenici sredili svoje doživljaje, učiteljica se vraća na aplikaciju dječaka koja je postavljena na ploču. Metodom razgovora dolaze do zaključaka da je dječak na ploči zapravo dječak iz priče, te zatim učiteljica otkriva da je njegovo ime Grga Čvarak. Učenici zatim zapisuju naslov u bilježnice, a učiteljica ga piše na ploču.

Interpretacija književno - umjetničkog teksta:

U ovom dijelu sata učiteljica provodi interpretaciju pjesme. Učenici trebaju prepoznati temu, mjesto i vrijeme radnje, razumjeti sadržaj pjesme i zamijetiti značajke pjesme. Učenici također trebaju uočiti da se pjesma sastoji od kitica, a kitica da se sastoji od stihova. Prije same interpretacije, učenici čitaju pjesmu u sebi ili učiteljica može prozvati nekoliko učenika. Nakon čitanja učiteljica također definira nepoznate riječi, ukoliko ih ima.

Uopćavanje i izvođenje zaključka:

Učiteljica zatim pita učenike o osobnosti lika Grga Čvarka, nakon čega učenici izvlače pouku djela. Učiteljica se zatim vraća na aplikaciju dječaka i zajedno s učenicima uspoređuje osobine koje su mu učenici dali na početku sata i osobine koje dječak zapravo ima. Ovim pristupom učiteljica priprema učenike za sljedeću etapu sata tijekom kojeg samostalno rješavaju nastavni listić.

Stvaralački oblici izražavanja:

U ovom dijelu sata učenici samostalno rade. Učiteljica učenicima daje nastavni listić na kojem trebaju napisati pozitivne i negativne stvari o Grgi Čvraku, te usporediti tog dječaka sa samim sobom. Za domaću zadaću učenici trebaju naučiti izražajno čitati pjesmu.

9.4. Metodički pristup basni u lektiri

Basna je kratka priča u kojoj su glavni likovi većinom životinje koje nose određene ljudske osobine. Upravo zbog svoje jednostavnosti, komike i živopisnosti jedna je od najdražih književnih vrsta učenika. Prema sadašnjem nastavnom planu i programu basna se kao književna vrsta nalazi na popisu od prvog razreda do trećeg razreda primarnog obrazovanja. U sadašnjem popisu lektire ponuđene su sljedeće basne:

Prvi razred:

- Ana Đokić-Pongrašić: *Nemaš pojma, Grizlijane*
- Jean-Baptiste Baronian: *Figaro, mačak koji je hrkao*
- Svjetlan Junaković: *Dome, slatki dome*

Drugi razred:

- Nada Zidar – Bogadi: *Sretni cvrčak*

Treći razred:

- Basne (izbor)

Četvrti razred:

- /

Interpretacija basne ima svoje posebnosti koje su uvjetovane njezinim književnim značajkama, a to su obilježja epske strukture i činjenica da pripada pripovjednoj prozi. Basna ima neka obilježja drame zbog sredstava kojima se služi, a to je ismijavanje ljudskih nedostataka i mana. Posebnost basne je i u tome što svojim prenesenim načinom izražava poruke, te je upravo cilj interpretacije otkriti alegorijski smisao i ljudske karakteristike. U interpretaciji basne velika važnost pridaje se interpretaciji likova i situacija u kojoj se likovi nalaze. Svaki lik u basni utjelovljuje određenu ljudsku karakteristiku kao što je to naivnost, lukavost ili okrutnost, što zapravo nazivamo tipičnost i s tim pojmom učenici se prvi put susreću upravo u basni. Nastavni sat basne strukturiran je kao problemska nastava i obuhvaća sljedeće elemente:

- a) Stvaranje problemske situacije
- b) Postavljane problema i metode rada

- c) Samostalan rad učenika
- d) Analiza i korekcija rezultata
- e) Zadavanje novih zadataka.⁸³

Ovakva struktura nastavnog sata namijenjena je u najvećoj mjeri samostalnom istraživačkom radu učenika. Problemskim pitanjima i zadacima učitelj potiče učenikovu intelektualnost.⁸⁴ Način na koji se može postaviti problemsko pitanje jest da pouku djela okrenemo negativno i pitamo učenike jesu li ikada bili u takvoj situaciji. Na primjer, u basni *Zec i kornjača*, jedna od pouka je: *Upornost vodi prema cilju*, te učenicima možemo postaviti pitanje: *Može li nečija upornost naštetiti drugoj osobi?*. Učenici na ovakvo pitanje trebaju iznijeti svoja iskustva i stavove, nakon čega učitelj najavljuje basnu *Zec i kornjača* i upućuje učenike da prate kako je upornost pomogla jednom liku. Ovime je ujedno ostvarena druga faza sata – najava problema. Prije čitanja teksta, učitelj upoznaje učenike s metodama rada koje će koristiti tijekom sata, to na primjer može biti rješavanje nastavnog listića, nakon kojeg slijedi analiza i korekcija rezultata. Nakon korekcije rezultata slijedi zadnja faza sata, a ona je zadavanje novih zadataka koje će učenici raditi samostalno u završnom dijelu sata ili kod kuće. Samostalni zadatak na satu jest dramatiziranje pročitane basne pomoću izrađenih lutaka, asamostalni zadatci kod kuće uključuju čitanje preostalih basni iz istoimene knjige, te bilježenje pročitano u dnevnik čitanja.

9.4.1. Prikaz metodičkog pristupa basni *Zec i kornjača*

Ezopove basne najčešći su izbor učiteljica za lekturu u trećem razredu osnovne škole. Prema planu i programu u trećem razredu basne su prepuštene na izbor učiteljicama. S obzirom da se nerijetko u udžbenicima nađe neka od Ezopovih basni, u nastavku ćemo prikazati artikulaciju sata za basnu *Zec i kornjača* koja se također nalazi u školskim udžbenicima. Pristupi, koji su korišteni prilikom obradbe ove lektire jesu: reproduktivno–eksplikativni koji je primijenjen u određivanju redoslijeda događaja, problemsko–stvaralački koji je ostvaren križaljkom za motiviranje, komunikacijski koji je ostvaren u završnom dijelu sata kada su učenici radili u skupinama na raščlanjenoj cjelini, te isto tako i korelacijsko–integracijski sustav pomoću kojeg smo basnu pretvorili u igrokaz i time povezali dvije teme iz područja književnosti. (Prilog 4):

⁸³Ibid; str. 663

⁸⁴ Ibid; str. 664

Stvaranje problemske situacije:

Učiteljica sat započinje s križaljkom na kojoj se traži pet pojmova koji su zapravo nazivi Ezopovih basni. Pitanja kojima će učenici otkriti pojmove su postavljena u obliku zagonetki. Nakon otkrivanja svih pojmova konačno rješenje križaljke je basna. Učiteljica s učenicima razgovara o basni, odnosno podsjeća ih na značenje i obilježja basne.

Postavljanje problema i metode rada:

Učiteljica zatim najavljuje čitanje basne, ali ne otkriva naslov. Naslov učenici moraju prepoznati nakon čitanja, a kako bi im bilo lakše, učiteljica im otkriva da se naslov nalazi u križaljci. Nakon čitanja učenici bi trebali uspješno prepoznati naslov basne.

Samostalan rad učenika:

U ovom dijelu sata učenici samostalno čitaju basnu te odgovaraju na pitanja koja im postavlja učiteljica.

Analiza i korekcija rezultata:

Nakon samostalnog rada učiteljica provodi analizu, te određuje glavne likove, njihove osobine i glavnu pouku. Osobine likova učenici zatim poistovjećuju s ljudima. Osim što rade analizu, učiteljica priprema učenike za sljedeći zadatak određivanjem redoslijeda događaja. Redoslijed događaja je prikazan crtežima, a učenici ih moraju posložiti pravilnim redom.

Zadavanje novih zadataka:

U završnom dijelu sata učiteljica učenicima dijeli istu basnu napisanu u obliku igrokaza. Učenici čitaju na svom mjestu, te zatim ispred ostatka razreda dramatiziraju pročitani tekst pomoću lutki. Tekst dramatiziraju iza unaprijed postavljene klupe. Klupa je ukrašena kao mjesto radnje basne, te su postavljene zastavice za početak i kraj trkačke staze, te također drvo ispod kojeg se zec odmara. Učenici u grupi po četvero uvježbavaju tekst (zec, kornjača, medvjed, lav). Za domaću zadaću učenici će riješiti radnu bilježnicu.

9.5. Metodički pristupi priči u lektiri

Dječja priča je nadređen pojam koji obuhvaća kraće narativne tvorevine nazvane podvrstama priče, a to su bajka, fantastična priča i pripovijetka.⁸⁵ Bajku ćemo prikazati kao zasebnu književnu vrstu u idućem naslovu. Pripovijetku od priče dječji pisci razlikuju tako što pripovijetku nazivaju tekstom bez čudesnog, a priču kao tekst s elementima čudesnog.⁸⁶ Prema sadašnjem nastavnom planu i programu priča se kao književna vrsta nalazi na popisu

⁸⁵Visinko, K.: *Dječja priča – povijest, teorija, recepcija i interpretacija*, Školska knjiga, Zagreb, 2005. (34. str)

⁸⁶Ibid; str. 34- 35

već od prvog razreda primarnog obrazovanja. U sadašnjem popisu lektire ponuđene su sljedeće priče:

Prvi razred:

- Sonja Zubović: *Kako se gleda abeceda*
- Sunčana Škrinjarić: *Plesna haljina žutog maslačka*
- Željka Horvat-Vukelja: *Hrabrica*

Drugi razred:

- Božidar Prosenjak: *Miš*
- Desa Muck: *Anica i sportski dan ili Anica i čarobnica Lili*
- Dubravko Horvatić: *Stanari u slonu*
- Hrvoje Kovačević: *General Kiro miš*
- Nada Iveljić: *Nebeske barke ili Pronađeno blago*
- Mila Željeznjak: *Sretne priče*
- Želimir Hercigonja: *Poštar zeko Brzonogi ili Prašnjavko ili Kjel crna labud ptica ili Vodenjak i stara kruška*

Treći razred:

- Ivana Brlić-Mažuranić: *Čudnovate zgode šegrta Hlapića*
- Sanja Polak: *Dnevnik Pauline P. ili Drugi dnevnik Pauline P.*
- Slavko Kolar: *Jurnjava na motoru*
- Elwyn Brooks White: *Paukova mreža*
- Sanja Pilić: *Nemam vremena*
- Stanislav Femenić: *Ludi kamen*
- Božidar Prosenjak: *Sijač sreće*
- Dragutin Horkić: *Čađave zgode*

Četvrti razred:

- Slavko Mihalić: *Petrica Kerempuh*
- Felix Salten: *Bambi*
- Rudyard Kipling: *Knjiga o džungli*
- Matko Marušić: *Snijeg u Splitu*
- Jagoda Truhelka: *Zlatni danci*
- Zlata Kolarić-Kišur: *Moja zlatna dolina*

- Silvija Šesto: *Bum Tomica ili Bum Tomica 2*
- Zoran Pongračić: *Mama je kriva za sve*
- Zvonimir Balog: *Ja magarac ili Pusa od Krampusa ili Nevidljiva Iva ili Zmajevi i vukodlaci*
- Ludwik Jerzy Kern: *Ferdinand Veličanstveni*

Budući da je priča prozno djelo, te školska interpretacija treba ostvarivati doživljaj i spoznaju književnog djela, a učenika staviti u poziciju estetskog subjekta, sat je strukturiran na sljedeći način:

- Doživljajno–spoznajna motivacija
- Najava problema (teksta) i njegova lokalizacija
- Interpretativno čitanje
- Emocionalna i intelektualna stanka
- Objavljivanje doživljaja i njihova korekcija
- Interpretacija teksta
- Sinteza
- Zadatci za samostalan rad⁸⁷

Doživljajno–spoznajna motivacija provodi se u uvodnoj fazi i iziskuje poseban tip motivacije koja se prilagođava prirodi djela, njegovoj tematsko–idejnoj usmjerenosti i umjetničkim značajkama. Motivacija se može ostvariti:

Anketiranjem kojim provjeravamo stupanje učenikove književne kulture koja se predviđa za određenu interpretaciju.⁸⁸

Poticajne tematske riječi kojima pokrećemo proces razmišljanja kod učenika.

Zadacima objektivnog tipa i testovima koje primjenjujemo kao sredstvo kontrole znanja i provjeravanja stupnja usvojenosti znanja. Prilikom oblikovanja zadataka objektivnog tipa postoje određene tehnike: sređivanje podataka prema određenom kriteriju, izbor pravilnih rješenja iz navedenog niza rješenja, dopunjavanje izostavljenih podataka, odgovori na pitanja i slično.⁸⁹

Pokazivanjem likovnih djela čime ostvarujemo doživljajnu i spoznajnu motivaciju. Učenicima možemo prikazati ilustracije epizoda iz priče ili portrete književnih likova. Ova motivacija se ostvaruje u tri faze. Prva faza je iznošenje osnovnih podataka o autoru i djelu. U

⁸⁷Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja*, Školska knjiga, Zagreb, 2005. (434. str.)

⁸⁸Ibid; str. 435

⁸⁹Ibid.

drugo fazi pokazujemo učenicima odabrano likovno djelo koje oni promatraju bez ikakvog objašnjavanja. U trećoj fazi slijedi razgovor o slici putem kojeg učenici izražavaju svoje dojmove, nakon čega slijedi analiza djela.

Slušanjem glazbe stvaramo prikladno ozračje. Glazba treba biti odabrana u skladu s tematsko–idejnom usmjerenosti teksta.

Gledanjem filma ostvarujemo korelacijsko–integracijski pristup. Ova vrsta motivacije otvara mogućnost komparativne analize, putem koje se učenici upoznaju s filmskim i književnim djelom.

Samostalni pismeni radovi zahtijevaju prijašnju pripremu učenika koja uključuje pročitati djelo i voditi bilješke na temelju kojih učitelj provodi razgovor. Pitanja koje učenici postavljaju mogu se odnositi na citat, kritiku s kojom se slažu ili ne slažu, epizode, plan za analizu lika i tako dalje.

Usmjerenim čitanjem sekundarnih izvora odnosno piščeva dnevnika ili književnih kritika iz kojih saznajemo informacije o tematskoj ili idejnoj usmjerenosti.

Izlaganje učitelja ili učenika je također jedna vrsta motivacije uz pomoć koje se izlažu književno–povijesne, književno–teorijske, lingvističke i druge obavijesti.⁹⁰

Najava problema (teksta) i njegova lokalizacija može se ostvariti dijaloškom metodom uz pomoć koje učitelj pitanjima obuhvaća sve važne pojedinosti. Osim dijaloške metode, lokalizacija se postiže i kompozicijskom tablicom pomoću koje učenici određuju redoslijed događaja do one epizode koja će se interpretirati. Također se može primijeniti i štafetno izlaganje kojim postizemo veću aktivnost učenika. Ono se provodi na način da se učenici smjenjuju nakon izlaganja neke dionice djela.⁹¹

9.5.1. Prikaz metodičkog pristupa priči Čudnovate zgode šegrta Hlapića

Priču "Čudnovate zgode šegrta Hlapića" napisala je Ivana Brlić Mažuranić i obrađuje se u trećem razredu osnovne škole. Knjiga govori o pustolovinama koje šegrt proživljava na svom sedmodnevnom putovanju na koje je krenuo da bi razgazio čizmice. Lik Hlapića predstavlja dobro što je odličan primjer učenicima da uz malo vjere svako dobro može pobijediti zlo. Budući da je riječ o djelu većeg opsega, obrada se provodi kroz dva školska sata. Artikulacija za ovaj sat je sljedeća (Prilog 5):

⁹⁰Ibid; str. 433-437

⁹¹Ibid; str. 438-439

Doživljajno–spoznajna motivacija

Za motivaciju učiteljica je unaprijed pripremila učenike na posjet postolara koji će im prikazati popravak čizmica i opisati svoje zanimanje nekada i danas. Učenici su kod kuće morali razmisliti o pitanjima koja bi postavili gostu.

Najava problema (teksta) i njegova lokalizacija

Nakon odlaska gosta metodom razgovora učiteljica dolazi do naziva priče *Čudnovate zgode šegrta Hlapića*. Prije iduće faze sata učiteljica objašnjava učenicima pojam šegrta.

Interpretativno čitanje

U ovom dijelu sata učiteljica provodi štafetno izlaganje na temelju kojeg može i ocijeniti neke učenike. Učenici su djelo trebali pročitati prije obradbe lektire u školi pa sada samo prepričavaju sadržaj.

Emocionalna i intelektualna stanka

Učenici sređuju svoje dojmove o prepričanoj priči.

Objavljivanje doživljaja i njihova korekcija

U ovom djelu sata učenici uspoređuju ono što im je rekao postolar s pričom.

Interpretacija teksta

Učenici uz pomoć učiteljice određuju glavne likove, mjesto i vrijeme radnje, te temu, ali isto tako i opis glavnih likova.

Sinteza

U ovom djelu sata učiteljica provodi kviz odnosno slikokaz od četrdeset i devet pitanja koji se može preuzeti s interneta i čiji autor je Josip Rihtarić.⁹²

Zadatci za samostalan rad

Učiteljica najavljuje intervju, te određuje učenike koji će predstavljati glavne likove, a ostali učenici su novinari koji moraju postaviti pitanja kao na primjer: *Je li te bilo strah kada je počeo požar?*.

9.6. Metodički pristup bajci u lektiri

Bajka je svaka priča, narodna ili umjetnička, u kojoj je slika svijeta izgrađena na iracionalnim, nadnaravnim elementima, te priča u kojoj je sve moguće.⁹³ Iako su mnogi negativnog mišljenja o bajkama, djeca ih vrlo rado čitaju. Oni trebaju bajke jer se tako lakše suočavaju i prevladavaju svoje strahove. Bajke također daju nadu svom djetetu koje se s nečim bori da će

⁹²[http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/%C5%A0egrt_Hlapi%C4%87_\(kviz\)_-_Josip_Rihtari%C4%87](http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/%C5%A0egrt_Hlapi%C4%87_(kviz)_-_Josip_Rihtari%C4%87)

⁹³ Težak, D., Težak, S.: *Interpretacija bajke*, DiVič, Zagreb, 1997. (7. str.)

sve dobro završiti i za njih. Upravo zbog toga za djecu je vrlo važno da bajke imaju sretan završetak. Koliko je bajka važna u djetetovom životu rekao je i sam Albert Einstein: *Ako želite da vam dijete bude pametno, čitajte mu bajke! Ako želite da bude još pametnije, čitajte mu bajke još više.*

Prema sadašnjem nastavnom planu i programu bajka se kao književna vrsta obrađuje od prvog razreda. U sadašnjem popisu lektire ponuđene su sljedeće bajke:

Prvi razred:

- Jacob i Wilhelm Grimm: *Bajke*
- Jens Sigsgaard: *Pale sam na svijetu*
- Ljudevit Bauer: *Tri medvjeda i gitara*
- Sunčana Škrinjarić: *Kako sanjaju stvari*

Drugi razred:

- Hans Christian Andersen: *Bajke*
- Charles Perrault: *Bajke*
- Karel Čapek: *Poštarska bajka*
- Nada Iveljić: *Božićna bajka*
- Carlo Collodi: *Pinokio*
- Alan Aleksander Milne: *Medo Winnie zvani Pooh*
- Ela Peroci: *Djeco, laku noć (izbor)*

Treći razred:

- *Hrvatske narodne bajke*
- Frank Lyman Baum: *Čarobnjak iz Oza*
- Hugh Lofting: *Pripovijest o doktoru Dolittleu*
- Vladimir Nazor: *Bijeli jelen*
- Nada Iveljić: *Šestinski kišobran*
- Otfried Preussler: *Mali vodenjak ili Mala vještica*
- James M. Barrie: *Petar Pan*
- Gianni Rodari: *Putovanje plave strijele ili Čipolino*

Četvrti razred:

- Sanja Lovrenčić: *Esperel, grad malih čuda*
- Ivana Brlić-Mažuranić: *Šuma Striborova ili Regoč*
- Astrid Lindgren: *Pipi Duga Čarapa*

Kada govorimo o metodičkim pristupima bajci neophodno je voditi se time da je sadržaj bajke sam po sebi vrlo čaroban, te bi svaki učitelj trebao nastojati sat interpretacije bajke prikazati čarobnim i nesvakidašnjim. Prema tome interpretacija ne smije polaziti od stajališta *tako se u životu ne događa* jer time se gubi posebnost bajke i svrstava je u realističku pripovijetku. Budući da je bajka sama po sebi književna vrsta, kao takvu je se treba i poštivati, te je upravo zato glavno metodičko načelo kojim se svaki učitelj treba voditi, načelo povezivanja kompozicijske analize s analizom likova i idejnog ustrojstva bajke.⁹⁴ Ukoliko učitelj učenicima otkrije pravu ljepotu bajke, razvit će njihov osjećaj i motivirati ih za čitanje bajke, te time ujedno suzbiti sve njezine eventualno negativne utjecaje. To se može postići ukoliko prilikom interpretacije razgovaramo o bajci, ako raspravljamo o primjerenosti svakog čina, ako procjenjujemo vladanje pojedinih likova s odgojnog gledišta, te ako naučimo djecu da se radnja bajke ne može poistovjetiti s našim stvarnim svijetom.⁹⁵

Interpretacija bajke na nastavnom satu ostvaruje se kroz sljedeće faze:

Priprema za čitanje teksta provodi se:

- Metodom razgovora u kojoj se kao ishodište se uzima tematska usmjerenost bajke, dakle učenici iznose na primjer ponašanje ljudi u nekim situacijama, svoje strahove ili situacije koje zahtijevaju nekakav pothvat.
- Metodom poticajne riječi koja je zapravo jedna vrsta igre za učenike i dobar način za motiviranje. Učitelj zadaje poticajnu tematsku riječ, na primjer strah, a učenici usmeno ili pismeno navode asocijacije koje su povezane sa zadanom riječi. Nakon što su svi izrekli ili napisali asocijacije, učitelj komentira i najavljuje neke od tih asocijacija u drugačijem obliku i u drugačijem kontekstu.
- Vježbama personificiranja u kojima zapravo govorimo o stvaralačkom radu učenika. Učenicima zadajemo zadatak ovisno o temi bajke, da se zamisle u ulozi nekog drugog ili nečeg drugog. Isto tako mogu napisati što bi na primjer njihova igračka mogla reći o nekoj određenoj temi. Osim što vježbu personificiranja učenici mogu raditi na satu, isto tako mogu i unaprijed dobiti zadatak za domaću zadaću, te na taj način sami sebe, a i ostale učenike motivirati za nastavak sata.
- Promatranjem ilustracija prije čitanja potičemo učenike na razgovor, te ujedno učenici mogu najaviti tekst bajke na temelju viđenoga.

⁹⁴Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*, Školska knjiga, Zagreb, 1986. (654–655. str.)

⁹⁵Težak, D., Težak, S.: *Interpretacija bajke*, DiVič, Zagreb, 1997. (14-15. str.)

- Dijaloška metoda, metoda demonstracije ili metoda samostalnog izlaganja učenika provodi se kada pripremamo učenike za doživljavanje bajki u kojima se kao lica pojavljuju životinje. U ovakvim situacijama učitelj treba obuhvatiti karakteristike životinja, njihovo ponašanje i njihov odnos prema čovjeku, ali i čovjekov odnos prema njima. Takvim pristupom učenici će shvatiti zašto je neka životinja prikazana kao zao ili dobar lik. Učenici također mogu iznijeti svoje osobno iskustvo o susretu s nekom životinjom.
- Narodna vjerovanja često su usko povezana s bajkama, te učitelj to mora objasniti djeci naročito ako se u bajci pojavljuju natprirodna bića.
- Objašnjavanje nepoznatih riječi, pojmova i izraza postupak je koji prethodi čitanju bajke kako bi učenici mogli pratiti tekst razumijevanjem.
- Stvaralačko prepričavanje priprema učenike na ulomak koji će učitelj interpretativno čitati i ono je gotovo pa i neophodno ako se bajka ne čita u cjelini.
- Gledanje filma također može prethoditi čitanju teksta, a i analiza filma može poslužiti kao motivacija za čitanje teksta, naročito ako učenici moraju pronaći razlike između knjige i filma.⁹⁶

Interpretativno čitanje bajke je druga faza provođenja interpretacije. Ona, kako joj i sam naziv kaže podrazumijeva interpretativno čitanje. Učitelj čita zadani ulomak jasno i glasno nastojeći pritom svojim glasom prenijeti osobnost bajke. Tijekom čitanja učenici mogu pratiti tekst u svojim udžbenicima ukoliko je riječ u dužem tekstu. Osim učiteljevog čitanja, učenici mogu slušati tekst bajke u interpretaciji glumaca putem nekog medijskog pomagala.⁹⁷

Provjeravanje doživljaja je treća faza provođenja interpretacije. Ova se faza može provoditi pismeno ili usmeno, te njome provjeravamo koje osjećaje, asocijacije i misli je pobudio pročitani tekst. Ukoliko je riječ o pismenom obliku, onda učenici mogu navesti jednu riječ koja bi obuhvatila njihov doživljaj teksta. Također jedan od načina provjere doživljaja je orijentacijski listić prema kojemu možemo provjeriti zainteresiranost učenika za bajku i njihov stav o njoj, te se time rukovoditi za buduće situacije.⁹⁸

Prepričavanje teksta je četvrta faza interpretacije i u ovoj fazi učitelj je slobodan odabrati tip prepričavanja: stvaralačko prepričavanje, prepričavanje blisko tekstu, izborno prepričavanje, sažeto prepričavanje, prepričavanje povezano uz ilustracije. Osim navedenih vrsta prepričavanja, učitelj može provesti i kompozicijsku shemu, ukoliko je riječ o dužem tekstu,

⁹⁶Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja*, Školska knjiga, Zagreb, 2005. (656-658. str.)

⁹⁷Ibid; str. 658

⁹⁸Ibid.

pa učenici u višim razredima mogu dati naslove koji će ujedno označavati redosljed događaja ili u nižim razredima složiti slike po redu.⁹⁹

Analiza teksta ili interpretacija je peta faza koja se posvećuje središnjem problemu, dakle likovima, kompoziciji, idejnoj usmjerenosti, jeziku, stilu i karakteristikama bajke kao književne vrste. U ovom dijelu sata provodi se dijaloška metoda kojoj je uvjet afirmirati problemska pitanja putem kojih će učenici biti u mogućnosti izraziti svoja zapažanja. Ono što je bitno jest da učenici svoje odgovore argumentiraju služeći se tekstom. Osim problemskog pitanja, učitelj može postaviti i perspektivno pitanje koje zahtijeva od učenika odgovor koji će sadržavati više međusobno povezanih elemenata. Koja god vrsta pitanja da se postavi ona treba imati jasan cilj, a to je pokretanje učenikovog misaonog svijeta i razvijanja moći zapažanja i zaključivanja. Metoda objašnjavanja je također jedna od metoda koju učitelj u ovoj fazi sata treba zahtijevati od učenika. Dakle, svaki svoj odgovor učenik bi trebao argumentirano objasniti, čime se ujedno nadovezujemo na metodu rada na tekstu. U ovom dijelu sata učenici samostalno čitaju tekst, a na učitelju je da odabere hoće li to biti glasno izborno čitanje ili tiho usmjereno čitanje.¹⁰⁰

Uopćavanje je šesta faza u kojoj se sređuju rezultati analize, te učenici u ovoj fazi izvode generalizacije, zaključke i sistematiziraju sadržaje. Učitelj može primijeniti usmeni ili pismeni oblik izražavanja, a obje vrste mogu se provesti kroz odgovore na pitanja. Pismeni dio podrazumijeva rješavanje nastavnih listića, nadopunjavanje ili sastavljanje rečenica, odnosno općenito rješavanja zadataka povezanih s tekstom.¹⁰¹

Pripremanje učenika za interpretativno čitanje, stvaralački tekst ili dramatizaciju je sedma faza interpretacije prilikom koje učenici razvijaju osjećaj za izražajne vrednote pjesničkog jezika. U ovoj fazi učenici mogu čitati po ulogama ukoliko je moguće ili dramatizirati tekst. Prije dramatizacije učenici mogu samostalno napisati scenarij na predlošku teksta ili napraviti ilustraciju određene situacije ili likova.¹⁰²

Zadavanje zadatka za samostalan rad kod kuće je osma, te ujedno i posljednja faza sata interpretacije bajke. Ova faza je zadavanje domaće zadaće, te ona također može biti usmenog, pismenog ili likovnog karaktera. Kada govorimo o usmenim zadatcima, onda oni mogu biti: prepričavanje teksta, interpretacija likova, usporedna karakterizacija likova, izlaganje idejnih stavova bajke i tako dalje. Kada govorimo o pismenim zadatcima, onda oni mogu biti: odgovori na pitanja, pismena karakterizacija likova, objašnjavanje epizoda i tako dalje.

⁹⁹Ibid.

¹⁰⁰Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*, Školska knjiga, Zagreb, 1986. (658-660. str.)

¹⁰¹Ibid; str. 660-661

¹⁰²Ibid; str. 661

Likovni zadatci su većinom zadatci koji zahtijevaju više učenikovog vremena, te osim ilustracije bajke, oni mogu biti i pripremanje izložbe ili prikupljanje izdanja narodnih bajki.¹⁰³ Kakav će biti zadatak za domaću zadaću, ovisi isključivo o zahtjevima plana i programa koje propisuje *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta* i o uzrastu učenika.

9.6.1. Prikaz metodičkog pristupa Grimmovim bajkama

Grimmove *Bajke* su obvezno djelo koje je propisalo Ministarstvo znanosti, obrazovanjaj i sporta za prvi razred osnovne škole. Budući da je riječ o prvom razredu, učiteljica će u mjesecu u kojem namjerava interpretirati Grimmove *Bajke* planirati da u jednom tjednu desetak minuta posveti čitanju neke Grimmove bajke. Na primjer, prvi tjedan *Crvenkapica*, drugi tjedan *Trnoružica*, treći tjedan *Vuk i sedam kozlića* i četvrti tjedan *Ivica i Marica*. Metodički pristupi koji su korišteni tijekom strukturiranja sata su: interpretativno–analitički tijekom analize teksta, reproduktivno–eksplikativni pri prepričavanju teksta, problemsko–stvaralački pristup je korišten u uvodnom dijelu, multimedijски je ostvaren primjenom prezentacije, te korelacijski sustav koji je ostvaren zadavanjem domaće zadaće. Budući da je riječ o djelu većeg opsega, obrada se provodi kroz dva školska sata. U nastavku slijedi artikulacija sata za interpretaciju djela Jacoba i Wilhelma Grimma *Bajke* (Prilog 6):

Priprema za čitanje teksta:

Kao što je prije navedeno učiteljica je pripremala učenike za sat obrade lektire mjesec dana prije čitajući im bajke. Kako bi podsjetila učenike na sve pročitane bajke, na početku sata koristi asocijacije na naslove. Učiteljica na sat donosi čarobnu vrećicu u kojoj se nalaze predmeti koji bi trebali asociirati učenika na neku od pročitanih bajki. Ti predmeti mogu biti na primjer crvena kapa i slika vuka za bajku *Crvenkapica*, vještija maska i kamenčići za bajku *Ivica i Marica*, vilin štapić i cvijet ruže za bajku *Trnoružica*, broj sedam i figura vuka za bajku *Vuk i sedam kozlića*. Otkrivanjem svakog naslova učiteljica na ploču lijepi aplikaciju s nazivom bajke.

Interpretativno čitanje bajke:

Budući da su učenici već upoznati s navedenim bajkama, učiteljica ih samo podsjeća na događaje putem prezentacije. Prezentacija može biti organizirana kao slikovnica, na temelju koje će učiteljica sažeto prepričati bajke jednu po jednu. Tijekom prepričavanja svake bajke učiteljica koristi predmete s početka sata pa tako dok prepričava *Crvenkapicu* nosi crvenu

¹⁰³Ibid; str. 661–662

kapu, dok prepričava *Trnoružicu*, stavlja ružu u kosu, dok prepričava bajku *Ivica i Marica i Vuk i sedam kozića* prilagođava glas liku.

Provjeravanje doživljaja:

U ovom dijelu sata učiteljica usmeno provjerava nakon svake pročitane bajke učenikova zapažanja, mišljenja i znanje o pročitanoj postavljajući pitanja: *Koja vam se bajka najviše sviđela? Zašto?*

Prepričavanje teksta:

Ovu fazu učiteljica može preskočiti budući da je i sama prepričala tekst tijekom interpretativnog čitanja. Ukoliko situacija dozvoljava, učiteljica može odabrati četiri učenika koji će ukratko prepričati sadržaje bajki.

Analiza teksta ili interpretacija:

U ovom dijelu sata učiteljica postavlja pitanja. Pitanjima se vrši analiza teksta, te učiteljica odgovore učenika piše ispod naziva bajki stvarajući pritom plan ploče. Kako bi atmosfera bila ugodnija i nesvakidašnja, učenici sjede u polukrugu ispred ploče.

Uopćavanje:

Nakon analize učiteljica učenicima dijeli nastavni listić koji će učenici zalijepiti u svoje bilježnice. Nastavni listić je ujedno i plan ploče.

Pripremanje učenika za interpretativno čitanje, stvaralački tekst ili dramatizaciju:

Nakon rješavanja nastavnog listića učiteljica učenicima zadaje zadatak da odaberu najdraži lik i ilustriraju ga u svojim bilježnicama.

Zadavanje zadatka za samostalan rad kod kuće:

Zadatak za domaću zadaću jest napraviti lutku svog najdražeg lika, odnosno lika kojeg su nacrtali u bilježnici. Lutku kasnije mogu iskoristiti za obradu igrokaza ili napraviti predstavu za kraj školske godine.

9.7. Metodički pristup romanu u lektiri

Roman je najsloženija književna vrsta te kao takav dijeli se na dva osnovna tipa: tradicionalni i moderni. U razrednoj nastavi nalaze se oba tipa romana. Romane također možemo podijeliti na temelju teme pa tako u popisu lektire postoje sljedeće vrste: pustolovni roman, detektivski roman, obiteljski roman, znanstveno–fantastični roman, socijalni roman i roman o odgoju.¹⁰⁴

Na popisu lektire nalaze se sljedeći romani:

¹⁰⁴Diklić, Z.: *Književnoznanstveni i metodički putokazi nastavi književnosti*, Školska knjiga, Zagreb, 2009. (71-72.str.)

Prvi razred:

- /

Drugi razred:

- /

Treći razred:

- Mato Lovrak: *Vlak u snijegu*

Četvrti razred:

- Mato Lovrak: *Družba Pere Kvržice*
- Anto Gardaš: *Duh u močvari*
- Erich Kastner: *Emil i detektivi*
- Hrvoje Kovačević: *Tajna ribljeg oka*
- Nikola Pulić: *Ključić oko vrata*
- Johanna Spyri: *Heidi*
- Maja Gluščević: *Bijeg u košari*
- Nada Mihoković – Kumrić: *Tko vjeruje u rode još*
- Hrvoje Hitrec: *Eko Eko*
- Istvan Bekeffi: *Pas zvan gospodin Bozzi*
- Anton van de Velde: *Neobični doživljaju ptica Sovića*

Romanu se može pristupiti kao cjelovitoj umjetničkoj strukturi ili izabrati manje cjeline iz romana, to jest odlomke. U školskoj interpretaciji najčešće se odabire jedan odlomak na temelju kojega se uočavaju specifične značajke romana. Prednosti odabiranja manjih cjelina za učenika su pažljivo analitičko čitanje proznog teksta, te se učenici suočavaju s najsitnijim detaljima. No, nedostatak je što se ovakvim pristupom gubi sveukupnost djela. Kada roman interpretiramo u cjelini, onda sat obradbe raščlanjujemo na strukturne elemente:

- Tema i problemi koje otvara tema
- Idejni stavovi romana
- Likovi
- Fabulativno–kompozicijska razina romana
- Jezično–stilske značajke
- Vrstovne značajke romana¹⁰⁵

¹⁰⁵Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*, Školska knjiga, Zagreb, 1986. (534.. str.)

Struktura sata za interpretaciju romana ovisi o modelu, odnosno pristupu koji ćemo izabrati.

Prema teoriji metodičkih sustava postoje sljedeći modeli za roman:

- Analitički
- Analitičko–interpretacijski
- Fragmentarni (odabrane epizode)
- Vrstovni
- Problemski
- Cjeloviti
- Korelacijski
- Tinski
- Multimedijски¹⁰⁶

Cjelovita obrada romana zahtijeva više sati pa se zbog toga teško uklapa u odgojno–obrazovni proces te je zbog toga potrebno smanjivanje broja romana u popisu lektire. Osim toga, potrebno je zadovoljiti prijašnje navedene strukturne elemente.

Također, obrada romana može se organizirati problemskim pristupom, i tada je nazivamo djelomično–cjelovita obrada. Ovakvom obradom utvrđuju se problemi koji postaju predmetom proučavanja, a učenik dolazi u ulogu istraživača i otkrivača. Osim navedenih pristupa pojavljuje se i stvaralački pristup kao najnovija vrsta pristupa. Ovim pristupom učenici otkrivaju nove ideje i nove metode. Stvaralačke situacije nastaju različitim oblicima izražavanja, kao što su dramski, filmski, televizijski ili radijski. Ono što je bitno jest da se romanu pristupa kreativno i originalno.¹⁰⁷

Analitički model obuhvaća raščlambu i opis sastavnica romana: temu, ideje, kompoziciju, fabulu, likove, jezik i stil. Svaka od ovih sastavnica proučava se kao samostalna nastavna jedinica i ostvaruje se na jednom nastavnom satu ili dvosat. ¹⁰⁸ Struktura i metodičke strategije ovakvog nastavnog sata su sljedeće:

- Naslov romana, pisac - ostvarujemo govornom metodom ili metodom pokazivanja.
- Vrsta romana - ostvarujemo govornom metodom i metodom pisanja.
- Tematsko–idejna razina - ostvarujemo govornom, tekstnom i čitalačkom metodom.
- Likovi – tumače se metodom čitanja i slušanja, pisanja i govorenja, te promatranja.
- Fabula - tumači se govornom metodom i metodom pisanja.

¹⁰⁶Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja*, Školska knjiga, Zagreb, 2005. (463. str)

¹⁰⁷Ibid; str. 454-456

¹⁰⁸Ibid; str. 463

- Jezik i stil - tumače se metodom pisanja i govorenja.
- Sintezu - ostvarujemo kombinacijom različitih metoda¹⁰⁹

Analitičko–interpretativni model obuhvaća raščlambu, opis i interpretaciju, te se ostvaruje kroz ciklus nastavnih sati. Svaki sat oblikuje se drugačije, odnosno u skladu s metodičkim sustavom školske interpretacije. Tijekom ove vrste modela, kroz interpretaciju se tumače umjetničke značajke teksta, iskazuju se osobna zapažanja, dojmovi, ocjene i sudovi. Struktura i metodičke strategije ovakvog nastavnog sata su sljedeće:

- recepcija romana (zapisi u dnevniku čitanja) ostvaruje se čitanjem zapisa i usmenim komentarom;
- kompozicija romana ostvaruje se čitanjem i usmenim komentiranjem kompozicijskih tablica;
- fabula se ostvaruje prepričavanjem fabule i to kontinuirano, naizmjenično, tumačenjem fabularnog slijeda i citiranjem;
- tematsko–idejna slojevitost ostvaruje se usmenom interpretacijom, citiranjem u svrhu dokaza i aktualizacijom;
- likovi se tumače usmenom karakterizacijom, radom na tekstu i dramatizacijom;
- jezično–stilska analiza ostvaruje se usmenom analizom.¹¹⁰

Fragmentarni model je francuska metoda koja se utemeljuje na odabranimstranicama romana na kojima se tumače sve bitne značajke teksta. Fragmentarna metoda ima sljedeću artikulaciju:

- Lokalizacija teksta ostvaruje se govornim metodama, čitanjem teksta i lokalizacijom.
- Izbor i najava teksta (epizode) ostvaruje se govornom metodom i metodom pisanja.
- Interpretativno čitanje ostvaruje se čitanjem i slušanjem.
- Emocionalno–intelektualna stanka ostvaruje se metodom šutnje i promatranja.
- Objavljivanje doživljaja ostvaruje se metodom govora, pisanja i likovnog izražavanja.
- Interpretacija ostvaruje se metodom usmenog čitanja.
- Sinteza ostvaruje se metodom govora i pisanja.
- Motivacija za čitanje romana u cjelini ostvaruje se govornom metodom i metodom čitanja¹¹¹

Vrstovni model uspostavlja različite vrste romana koje imaju zajedničke vrstovne značajke, tematske, strukturne ili stilske.¹¹² Artikulacija sata za ovaj model provodi se:

¹⁰⁹Ibid; str. 464

¹¹⁰Ibid.

¹¹¹Ibid; str. 465

- Vrsta romana se tumači govornim metodama.
- Ustrojstvo romana određuje se govornim metodama, čitanjem i metodom pisanja.
- Likovi se tumače metodama govora, pisanja i čitanja.
- Jezično–stilske značajke određuju se stvaranjem metateksta.
- Sinteza se ostvaruje govornim metodama.
- Novi zadatci.¹¹³

9.7.1. Prikaz metodičkog pristupa romanu *Družba Pere Kvržice*

Roman *Družba Pere Kvržice* autora Mate Lovraka obrađuje se u četvrtom razredu osnovne škole. Roman govori o skupini djece, odnosno družbi koju je okupio dječak Pero s ciljem da poprave zapušteni mlin u blizini sela. Ovo je vrlo dinamičan roman u kojemu se stalno izmjenjuju događaji, a likovi su uvijek u pokretu. Za obradu ovog romana koristit ćemo problemsko–stvaralački pristup na način da ćemo sat organizirati kao lov na blago. Učenici su roman trebali pročitati samostalno. Budući da je riječ o djelu većeg opsega, obrada se provodi kroz dva školska sata, te s obzirom da je riječ o problemskom pristupu, primijenit ćemo sljedeću artikulaciju sata (Prilog 7):

Stvaranje problemske situacije

Sat započinjemo čitanjem ulomka iz djela *Družba Pere Kvržice*. Učiteljica nakon čitanja postavlja plakat na kojemu se nalazi igra *Lov na blago*. Naslov djela iz kojeg je pročitani ulomak krije se u prvoj škrinji i otkriva ga učenik kojeg učiteljica prozove.

Postavljane problema i metode rada

Otvaranjem prve škrinje najavljena je tema današnjeg sata. Zatim učiteljica najavljuje igru i dijeli razred u dvije grupe, žuti i crveni tim, nasumičnim dijeljenjem papirića u bojama timova. Na plakatu su škrinje u bojama timova, crvene škrinje za crveni tim, a žute škrinje za žuti tim.

Samostalan rad učenika

Učenici zatim, ovisno o boji tima, izlaze pred ploču, otkrivaju zadatke i rješavaju ih, uz povremenu asistenciju učiteljice.

Analiza i korekcija rezultata

Nakon što su učenici završili igru, učiteljica provjerava što su učenici uspjeli zapisati, te također daje priliku onim učenicima koji nisu stigli zapisati sve u svoje bilježnice.

¹¹²Ibid.

¹¹³Ibid.

Zadavanje novih zadataka

Pred kraj sata učiteljica otkriva još jednu skrivenu škrinju u kojoj se krije sljedeći zadatak: *Čestitam, došli ste do samog kraja. A sada, osmisli naziv svoje družbe, i navedite što bi vi voljeli promijeniti u svojoj okolini.* Učenici zadatak rade do kraja sata u istim grupama, te ukoliko ostane vremena čitaju svoje projekte ili ih predaju učiteljici.

9.8. Metodički pristup igrokazu u lektiri

Igrokaz je najzastupljeniji vid dramskog odgoja. Iako se na popisu lektire igrokaz pojavljuje tek u četvrtom razrednu i to kao izborno djelo, on se obrađuje od prvog razreda osnovne škole i nalazi se u školskim udžbenicima.¹¹⁴ Igrokaz je idealno djelo za dramatizaciju koja je popraćena lutkama, ali učitelji ih rijetko koriste jer zahtijevaju njegovo slobodno vrijeme. No, to ne treba biti razlog da interpretaciju igrokaza svedemo na uobičajeni sat književnosti. Izradu lutki možemo prepustiti učenicima i tako ih uključiti u organizaciju sata interpretacije. Sama definicija drame nam govori kakvu vrstu interpretacije trebamo primijeniti. Drama je, dakle, književni tekst osobite vrste koji je izravno ili posredno namijenjen izvedbi na pozornici.¹¹⁵ Tek u četvrtom razredu osnovne škole na popisu lektire nalazi se djelo: Čečuk, Čunčić-Bandov, Horvat-Vukelja, Kolarić-Kišur: *Igrokaz*. Drama je u sadašnjem programu od 1. do 4. razreda zastupljena ovako: igrokaz, kazalište, gledalište, pozornica, glumac, uloga i gluma.¹¹⁶ Izvannastavni zadatci za učenike su samostalno čitanje dramskih tekstova, odnosno igrokaza i samostalno gledanje dječjih igrokaza. Zadaća učitelja je provesti sat obrade igrokaza koristeći sustav pristupa, postupaka i pojmova. Pojmovi iz dramske književnosti i scenske umjetnosti s kojima se učenici trebaju upoznati su raspoređeni po razredima na sljedeći način:

Prvi razred: događaj u dječjem igrokazu, scenski lik, izgled lika, kazalište, gledalište, pozornica;

Drugi razred: scenski prizor, mjesto i vrijeme događanja, glavni i sporedni likovi, glumac, uloga, gluma;

Treći razred: radnja, govor lika, dijalog;

Četvrti razred: tema scenskog djela, fabula, odnos među likovima.¹¹⁷

¹¹⁴Ibid; str. 501

¹¹⁵Ibid; str. 502

¹¹⁶Ibid.

¹¹⁷Ibid.

U razrednoj nastavi najčešće se primjenjuje analitičko–interpretacijski pristup interpretaciji igrokaza koji je uvjetovan već gotovim predloškom. Osim analitičko–interpretacijskog pristupa može se koristiti i stvaralački pristup koji zahtjeva od učenika samostalno stvaranje teksta i scenskoga izraza.¹¹⁸

Metodika nastave dramske književnosti afirmirala je dvije koncepcije u pristupu dramskom djelu, a to su teatrološka i literarna koncepcija.¹¹⁹ Literarna koncepcija podrazumijeva pristupanje djelu kao beletrističkom tekstu koji se interpretira kao posebna vrsta književnosti. Teatrološka koncepcija podrazumijeva pristup igrokazu kao scenskoj umjetnosti. Putem literarne koncepcije učenicima je dramsko djelo približeno kao književni tekst, a putem teatrološke koncepcije učenici spoznavanju scensku umjetnost. U razrednoj nastavi prevladava literarna koncepcija.¹²⁰

Struktura sata za interpretaciju igrokaza provodi se u četiri faze:

- Pripremna faza
- Analitička faza
- Samostalni rad učenika
- Upute za samostalno čitanje novih dramskih djela ili gledanje interpretiranog djela u kazalištu¹²¹

U **pripremnoj fazi** učitelj provjerava kako su učenici doživjeli igrokaz osvrćući se pritom na likove i situacije. U ovoj fazi sata se primjenjuju sljedeći metodički pristupi: dijalog, anketa, pregledavanje učeničkih radova, promatranje slikovnog materijala koji se temelji na dramskom tekstu.¹²²

U **analitičkoj se fazi** analiziraju bitni problemi dramskog djela kao što su likovi, ustrojstvo radnje, tema djela i ispituju se mogućnosti scenske realizacije.¹²³

U **fazi samostalnih radova** učenici samostalno iznose svoje doživljaje usmeno ili pismeno.

Završna faza ima motivacijsku ulogu te je učiteljeva zadaća da učenike pripremi, potakne i usmjeri na čitanje novog dramskog djela.¹²⁴

¹¹⁸Ibid; str. 510

¹¹⁹Ibid; str. 524

¹²⁰Ibid.

¹²¹Ibid; str. 525

¹²²Ibid.

¹²³Ibid; str. 526

¹²⁴Ibid.

9.8.1. Prikaz metodičkog pristupa igrokazu *Reumatični kišobran*

Igrokaz "Reumatični kišobran" napisala je Željka Horvat–Vukelja i obrađuje se u četvrtom razredu osnovne škole. Igrokaz govori o crnom kišobranu koji ne smije van po suncu jer smatra da bi mu se svi smijali. U pomoć mu priskaču žuti, narančasti i bijeli cvijet i poklanjaju mu svoje boje pretvarajući ga pritom u suncobran. Artikulacija sata za ovaj igrokaz je sljedeća (Prilog 8):

Pripremna faza

U ovoj fazi sata učiteljica učenicima prikazuje snimku predstave "Reumatični kišobran" u trajanju od pet minuta.

Analitička faza

Nakon što su učenici pogledali predstavu, učiteljica čita igrokaz. Zatim učenici uspoređuju predstavu s tekstom. Uočavaju razlike i sličnosti, navode likove, temu igrokaza i njegovo ustrojstvo.

Samostalni rad učenika

U ovom dijelu sata učiteljica ponovno predstavlja likove koristeći rekvizite koje je ona sama napravila na štapićima ili donijela stvarne cvjetove i kišobran. Učiteljica postavlja pozornicu koristeći se pritom klupom, a učenici uvježbavaju tekst po ulogama, nakon čega slijedi dramatizacija. Učenici su raspoređeni u grupama po šest učenika budući da ima šest likova.

Upute za samostalno čitanje novih dramskih djela ili gledanje interpretiranog djela u kazalištu

Nakon dramatizacije učiteljica upućuje učenike na čitanje ostalih igrokaza Željke Horvat – Vukelje, pritom naglašavajući dramatizaciju još jednog igrokaza po većinskom izboru učenika za na primjer završnu predstavu povodom *Dana škole* ili posljednjeg roditeljskog sastanka.

Odabrani igrokazi mogu se iskoristiti za pravljenje radionice pa tako prvi izbor većine učenika možemo, kao što je već rečeno, dramatizirati, drugi izbor možemo ukoliko ima glazbeno talentiranih učenika, pretvoriti u pjesmu, treći izbor učenika možemo pretvoriti u slikovnicu i time postići korelacijski pristup.

10. ZAKLJUČAK

U današnje vrijeme svima je teško ići u korak s vremenom, pa tako i učiteljima. Nastavni sat lektire održava se jednom do dva puta mjesečno, te upravo zbog te rijetkosti taj sat bi se trebao pripremiti inovativno i koristeći one oblike nastave i metodičke pristupe koji nisu uobičajeni u svakodnevnom radu. Tako bi svaki učenik s veseljem dočekao sat lektire i isto tako s užitkom čitao knjige. Obrada lektire ne bi se trebala ograničavati trajanjem sata, nego uzeti onoliko vremena koliko učitelj smatra da je potrebno, te uvažavati želje učenika. Glavna svrha je pretvoriti učenike iz čitača u čitatelje i razviti im ljubav prema knjizi, a to postizemo ostvarivanjem zadovoljstva na satu lektire. Sva četiri područja nastave hrvatskog jezika imaju za cilj razvijanje jezično-komunikacijske kompetencije učenika, u čemu će nam lektira biti od iznimne koristi.

Čitajući lektiru, učenik se susreće s dvjema temeljnim jezičnim djelatnostima – čitanjem i pisanjem, a učiteljevim vođenjem u interpretaciji lektire, potiču se, uz čitanje i pisanje, jezične djelatnosti govorenja i slušanja. Time se ostvaruje temeljni cilj i zadaća nastave Hrvatskoga jezika u cjelini, a to je razvoj svih jezičnih djelatnosti te razvoj jezično-komunikacijske kompetencije. Osim navedenih jezičnih i književnih vrijednosti, učenik se kroz lektiru uči i životnim vrijednostima te se potiču odgojne i estetske vrijednosti koje izviru iz sadržaja pojedinih djela. Upravo zato, stalan rad na popisima lektire u osnovnoj školi te poticanje učitelja na što raznovrsniji način obrade lektire u osnovnoj školi neizostavan je zadatak svake obrazovne ustanove. Na to upozoravaju i rezultati PISA istraživanja koji pokazuju da hrvatski učenici još uvijek imaju slabije razvijene čitalačke sposobnosti. Možda je problem upravo u neadekvatnom popisu lektire koji učenicima nije uvijek poticajan. Stoga je uloga učitelja iznimno važna, osobito u nižim razredima osnovne škole, da potiču učenike na čitanje kako bi učenici čitanje zavoljeli i kako bi im to postala stalna školska, ali i izvanškolska aktivnost.

Glavna problematika ovog diplomskog rada su metodički pristupi pojedinoj književnoj vrsti. Od navedenih pristupa nemoguće je izdvojiti jedan, te je potrebna kombinacija više različitih pristupa u obradi lektire. Kako bi smo na satu lektire ostvarili sve ciljeve i zadaće propisane Nastavnim planom i programom potrebno je primijeniti više različitih pristupa u svim etapama nastavnog sata.

11. LITERATURA

1. Anić, V.: *Rječnik hrvatskoga jezika*, Novi liber, Zagreb, 1994.
2. Bežen, A.: *Metodika-znanost o poučavanju nastavnog predmeta*, Profil, 2008.
3. Bošković-Stulli, M.: *Usmena književnost*, Školska knjiga, Zagreb, 1971.
4. Brenko, A.: *Uloga bajke u razvoju djeteta rane školske dobi*, diplomski rad, Pula, 2011.
5. Budinski, V., Franjčec, K., Lukas, I., Veronek, Germađnik, S., Zelenika-Šimić, M.: *Od slova do snova 3 – radna bilježnica uz čitanku za treći razred osnovne škole*, Profil, Zagreb, 2013.
6. Crnković, M.: *Dječja književnost*, Školska knjiga, Zagreb, 1980.
7. Diklić, Z., Rosandić, D., Šabić, G., i dr.: *Dozivi i odzivi lirske pjesme*, Pedagoško – književni zbor, Zagreb, 1990.
8. Diklić, Z.: *Književnoznanstveni i metodički putokazi nastavi književnosti*, Školska knjiga, Zagreb, 2009.
9. Grupa autora: *Zbornik radova Kako razvijati kulturu čitanja*, Knjižnice grada Zagreba, Zagreb, 1999.
10. Grupa autora: *Časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, broj 25*, Filozofski fakultet, Osijek, 2011.
11. Kermek-Sredanović, M.: *Književni interesi djece i omladine*, Školske novine, Zagreb, 1985.
12. Kovač, S., Jukić, M.: *Priručnik za učitelje hrvatskog jezika u V. razredu osnovne škole*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2009.
13. Lagumdžija, N.: *Basna u osnovnoškolskoj nastavi književnosti*, Školske novine, Zagreb, 1999.
14. Lučić-Mumlek, K.: *Lektira u razrednoj nastavi – metodički priručnik*, Školska knjiga, Zagreb, 2004.
15. Najev, V., Quien, S.: *Novi metodički pristupi u obradbi lektire*, Školska knjiga, Zagreb, 2011.
16. *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zagreb, 2006.
17. Puljak, L.: *Metodički priručnik za nastavu lektire u 1. i 2. razredu osnovne škole*; Naklada Ljevak, Zagreb, 2002.

18. Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*, Školska knjiga, Zagreb, 1986.
19. Rosandić, D.: *Metodika književnog odgoja*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.
20. Težak, D., Težak, S.: *Interpretacija bajke*, DiVič, Zagreb, 1997.
21. Težak, S.: *Interpretacija bajke u osnovnoj školi*, Pedagoško-književni zbor, Zagreb, 1969.
22. Težak, S.: *Teorija i praksa nastave hrvatskog jezika 1*, Školska knjiga, Zagreb, 1996.
23. Težak, S.: *Teorija i praksa nastave hrvatskog jezika 2*, Školska knjiga, Zagreb, 2003.
24. Visinko, K.: *Dječja priča – povijest, teorija, recepcija i interpretacija*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.

11.1. Izvori

1. Brlić-Mažuranić, I.: *Čudnovate zgone šegrta Hlapića*, Alfa, Zagreb, 2002.
2. Ezop: *Basne*, Školska knjiga, Zagreb, 1999.
3. Grimm, J.: *Bajke*, Mladost, Zagreb, 1991.
4. Horvat-Vukelja, Ž.: *Reumatični kišobran*, Divič, Zagreb, 2001.
5. Lovrak, M.: *Družba Pere Kvržice*, Mozaik, Zagreb, 2007.
6. Videk, N.: *Pismo iz Zelengrada*, Katarina Zrinski, Varaždin, 2011.
7. Zvrko, R.: *Grga Čvarak*, Mladost, Zagreb, 1990.

11.2. Internetski izvori

1. http://www.academia.edu/4435106/Methodika_nastave_hrvatske - preuzeto 30.01.2015.
2. <http://www.ezadar.hr/clanak/zasto-djeca-bjeze-od-lektire> - preuzeto 12.12.2014.
3. <http://www.24sata.hr/zanimljivosti/glas-naroda-smisao-lektire-je-zavoljeti-citanje-a-ne-studij-394260> - preuzeto 12.12.2014.
4. <http://lektire.skole.hr/> - preuzeto 08.02.2015.
5. http://dokumenti.ncvvo.hr/PISA/PISA_2012_priopcenje_za_medije.pdf - preuzeto 08.02.2015.
6. <http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-volume-i.htm> - preuzeto 08.02.2015.
7. [http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/%C5%A0egrt_Hlapi%C4%87_\(kviz\)_-Josip_Rihtari%C4%87](http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/%C5%A0egrt_Hlapi%C4%87_(kviz)_-Josip_Rihtari%C4%87) – preuzeto 21.3.2015.

8. <http://www.inet.hr/~ifalak/materijal/tekstovi-4.htm> - preuzeto 14.3.2015.

11.3. Popis tablica

TABLICA	STRANICA
Tablica 1 – Tipovi sata lektire	10
Tablica 2 – Prijedlog sadržaja za dnevnik čitanja za prvi razred	12
Tablica 3 – Prijedlog sadržaja za dnevnik čitanja za drugi razred	12
Tablica 4 – Prijedlog sadržaja za dnevnik čitanja za treći razred	13
Tablica 5 – Prijedlog sadržaja za dnevnik čitanja za četvrti razred	14

11.4. Prilozi

11.4.1. Prilog 1: Popis lektire

Popis lektire u prvom razredu osnovne škole propisan od Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, od kojih je od četrnaest ponuđenih djela prvo djelo obvezno, a tri prema izboru učitelja:

1. Jacob i Wilhelm Grimm: *Bajke (izbor)*
2. Zvonimir Balog: *Male priče o velikim slovima*
3. Grigor Vitez: *A zašto ne bi*
4. Ljudevit Bauer: *Tri medvjeda i gitara*
5. Sunčana Škrinjarić: *Kako sanjaju stvari ili Plesna haljina žutog maslačka*
6. Jens Sigsgaard: *Pale sam na svijetu*
7. Ewa Janikowszky: *Baš se veselim ili Znaš li i ti ili Da sam odrastao ili Kako da odgovorim*
8. Željka Horvat-Vukelja: *Hrabrica ili Zdenko Slovojed ili Slikopriče ili Leteći glasovir ili Petra uči plivati*
9. Sonja Zubović: *Kako se gleda abeceda*
10. Ivanka Borovac: *Životinjska abeceda*
11. Stanislav Femenić: *Idi pa vidi*
12. Svjetlan Junaković: *Dome, slatki dome*
13. Jean-Baptiste Baronian: *Figaro, mačak koji je hrkao*
14. Ana –Đokić-Pongrašić: *Nemaš pojma, Grizlijane*

Popis lektire u drugom razredu osnovne škole propisan od Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, od kojih je od devetnaest ponuđenih djela prvo djelo obvezno, a četiri prema izboru učitelja:

1. Hans Christian Andersen: *Bajke (izbor)*
2. Ratko Zvrko: *Grga Čvarak*
3. Karel Čapek: *Poštarska bajka*
4. Carlo Collodi: *Pinokio*
5. Alan Aleksander Milne: *Medo Winnie zvani Pooh*
6. Dubravko Horvatić: *Stanari u slonu*
7. Nevenka Videk: *Pismo iz Zelengrada*
8. Nada Iveljić: *Nebeske barke ili Pronađeno blago ili Božićna bajka*
9. Želimir Hercigonja: *Poštar zeko Brzonogi ili Prašnjavko ili Kjel crna labud ptica ili Vodenjak i starakruška*
10. Andrea Peterlik-Huseinović: *Plavo nebo ili Ciconia ciconia*
11. Desa Muck: *Anica i sportski dan ili Anica i Čarobnica Lili*
12. Ela Peroci: *Djeco, laku noć (izbor)*
13. Ivica Bednjanec: *Male ljubavi*
14. Mila Željeznjak: *Sretne priče*
15. Božidar Prosenjak: *Miš*
16. Hrvoje Kovačević: *General Kiro miš*
17. Larisa Mravunac: *Dječak u zvjezdanim čizmama*
18. Charles Perrault: *Bajke (izbor: Vile, Kraljević Čuperak, Mačak u čizmama, Pepeljuga ili Ljepotica i zvijer)*
19. Nada Zidar-Bogadi: *Sretni cvrčak*

Popis lektire u trećem razredu osnovne škole propisan od Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, od kojih su od dvadeset ponuđenih djela prva dva djela obvezna, a pet prema izboru učitelja:

1. Mato Lovrak: *Vlak u snijegu*
2. Ivana Brlić-Mažuranić: *Čudnovate zgode šegrta Hlapića*
3. Luko Paljetak: *Miševi i mačke naglavačke*
4. Vladimir Nazor: *Bijeli jelen*
5. Dubravko Horvatić: *Grički top*
6. Sanja Polak: *Dnevnik Pauline P. ili Drugi dnevnik Pauline P.*
7. Sanja Pilić: *Nemam vremena ili E baš mi nije žao ili Hoću i ja*
8. Stanislav Femenić: *Ludi kamen*
9. Hugh Lofting: *Pripovijest o doktoru Dolittleu*
10. Nada Iveljić: *Šestinski kišobran ili Čuvarice novih krovova*
11. Božidar Prosenjak: *Sijač sreće*
12. Gianni Rodari: *Putovanje Plave strijele ili Čipolino*
13. Hrvatske narodne bajke
14. James M. Barrie: *Petar Pan*
15. Slavko Kolar: *Jurnjava na motoru*
16. Frank Lyman Baum: *Čarobnjak iz Oza*
17. Otfried Preussler: *Mali vodenjak ili Mala vještica*
18. Elwyn Brooks White: *Paukova mreža*
19. Dragutin Horkić: *Čađave zgode*
20. Basne (izbor)

Popis lektire u četvrtom razredu osnovne škole propisan od Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, od kojih su od dvadeset i pet ponuđenih djela prva dva djela obvezna, a pet prema izboru učitelja:

1. Ivana Brlić-Mažuranić: *Regoč i Šuma Striborova*
2. Mato Lovrak: *Družba Pere Kvržice*
3. Anto Gardaš: *Duh u močvari* ili *Ljubičasti planet* ili *Izum profesora Leopolda* ili *Bakreni Petar* ili *Tajnazelene pećine* ili *Igračke gospođe Nadine*
4. Erich Kastner: *Emil i detektivi* ili *Tonček i Točkica* ili *Leteći razred* ili *Blizanke*
5. Hrvoje Kovačević: *Tajna Ribljeg Oka* ili *Tajna mačje šape* ili *Tajna Tužnog psa* ili *Tajna graditelja straha* ili *Tajna zlatnog zuba*
6. Slavko Mihalić: *Petrica Kerempuh*
7. Felix Salten: *Bambi*
8. Rudyard Kipling: *Knjiga o džungli*
9. Nikola Pulić: *Ključić oko vrata*
10. Matko Marušić: *Snijeg u Splitu*
11. Johanna Spyri: *Heidi*
12. Jagoda Truhelka: *Zlatni danci*
13. Zlata Kolarić-Kišur: *Moja zlatna dolina*
14. Maja Gluščević: *Bijeg u košari* ili *Klopka za medvjedića*
15. Nada Mihoković-Kumrić: *Tko vjeruje u rode još*
- F16. Silvija Šesto: *Bum Tomica* ili *Bum Tomica 2*
17. Zoran Pongrašić: *Mama je kriva za sve*
18. Hrvoje Hitrec: *Eko Eko*
19. Istvan Bekeffi: *Pas zvan gospodin Bozzi*
20. Sanja Lovrenčić: *Esperel, grad malih Euda*
21. Astrid Lindgren: *Pipi Duga čarapa* ili *Ronja razbojnička kći* ili *Razmo u skitnji*
22. Zvonimir Balog: *Ja magarac* ili *Pusa od Krampususa* ili *Nevidljiva Iva* ili *Zmajevi i vukodlaci*
23. Ludwik Jerzy Kern: *Ferdinand Veličanstveni*
24. Anton van de Velde: *Neobični doživljaji ptića Sovića*
25. Čečuk, Čunčić-Bandov, Horvat-Vukelja, Kolarić-Kišur: *Igrokazi*

11.4.2. Prilog 2: Priprema za obradu slikovnice *Pismo iz Zelengrada*

Nastavno područje	Književnost
Nastavna tema	Slikovnica
Nastavna jedinica	Pismo iz Zelengrada
Tip sata	Obrada
Ključni pojmovi	Slikovnica, likovi
Obrazovna postignuća	spoznati i doživjeti (repcija) kratke slikovnice stilski i sadržajno primjerene djetetu; razlikovati slikovnicu od drugih knjiga zbog povezanosti slike i teksta
Ishodi	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kognitivni: upoznati slikovnicu, razumijeti pročitani tekst, doživjeti tekst i ilustracije, interpretirati tekst i povezati sadržaj i pripadajuće ilustracije ○ Afektivni: slušanjem i čitanjem slikovnice razvijati i proširivati rječnik, upućivati na slušanje drugoga, poticati govorno i pisano stvaralaštvo te izražavanje vlastitih misli i osjećaja ○ Psihomotorički: razvijanje interesa za čitanje slikovnica, poticanje i razvijanje umijeća komunikacije, potaknuti razvoj pozitivnog odnosa učenika prema okolini, ali i vlastitom domu, razvijati urednost i temeljitost u radu
Oblici rada	Frontalni; Individualni; Grupni
Nastavne metode	Rad na tekstu; metoda čitanja; metoda pisanja; metoda slušanja;
Nastavna sredstva i pomagala	Ploča, kreda, aplikacije (slagalice), plakat, zagonetke

Artikulacija nastavnog sata:

<p>Doživljajno–spoznajna motivacija</p>	<p>Na početku sata pozdravljamo učenike i predstavljamo se. Zatim najavljujemo učenicima igru:</p> <p><i>Sada ćemo slagati slagalice. Slagalice se nalaze na mom stolu, te će učenik kojeg prozovem doći pred ploču, poslušati zagonetku (Prilog 1), odgovoriti na nju, a odgovori su vam ponuđeni na plakatu (Prilog 2) na ploči, i nakon što odgovori staviti puzzlu na odgovarajuće mjesto na plakatu.</i></p> <p>Nakon što nam se otkrila slika šume s njenim stanovnicima koji su ujedno i likovi iz slikovnice, pitamo učenike znaju li možda kako se zove prikazana šuma, te ukoliko ne znaju pomažemo im pitanjima navodeći ih na naslov lektire koju su trebali pročitati.</p>
<p>Najava i interpretativno čitanje</p>	<p>Najavljujemo učenicima slikovnicu "Pismo iz Zelengrada" i ukratko ih podsjećamo na sadržaj prepričavanjem.</p>
<p>Emotivno–intelektualna stanka</p>	<p>Učenicima dajemo koju sekundu da srede doživljaje.</p>
<p>Objavljivanje doživljaja</p>	<p>Učiteljica postavlja slijedeća pitanja:</p> <p><i>Da li vam se sviđjela ova slikovnica?</i></p> <p><i>Što vam se sviđjelo?</i></p> <p><i>Tko sve živi u Zelengradu?</i></p> <p><i>Što je zapravo Zelengrad?</i></p> <p><i>Što životinje rade danju, a što noću?</i></p> <p><i>Kako su životinje saznale da se potok razbolio?</i></p> <p><i>Što su napravile?</i></p>
<p>Interpretacija književno–umjetničkog teksta</p>	<p>Nakon pitanja učiteljica na ploču postavlja slike i dijelove teksta koji se nalaze u slikovnici. Od zadanog učenici slažu mentalnu mapu na način da moraju posložiti slike i tekst pravilnim redoslijedom i sastaviti time slikovnicu. Učiteljica proziva nekoliko učenika, te oni redom slažu slike i tekst. Posljednji dio slikovnice se nalazi kod učiteljice. Nakon što su složili sve slike i tekst,osim posljednjeg dijela, učiteljica pita učenike:</p> <p><i>Što smo mi sad složili?</i></p> <p><i>Od čega se sastoji slikovnica?</i></p> <p><i>Gdje se odvija radnja ove slikovnice?</i></p> <p><i>Možete li odrediti vrijeme radnje?</i></p>

	<p><i>Tko su glavni likovi u slikovnici?</i></p> <p>Učiteljica na ploču zapisuje likove, mjesto i vrijeme radnje, a učenici prepisuju u svoje bilježnice.</p>
Uopćavanje i izvođenje zaključaka	<p>Kako bi dali završetak našoj slikovnici pitamo učenike:</p> <p><i>Što se dogodilo na kraju?</i></p> <p><i>Zašto su životinje čistile potok?</i></p> <p><i>Što mislite, što bi se dogodilo da ga nisu očistile?</i></p> <p><i>Tko je kriv za smeće?</i></p> <p><i>Koja bi nam bila pouka ove slikovnice?</i></p>
Stvaralački oblici izražavanja	<p>Nakon što smo odredili pouku - "<i>Priroda je naš dom zato ju trebamo čuvati</i>", učenicima otkrivamo posljednju sliku na kojoj se nalazi zagađeni potok. Smeće na slici je nalijepljeno patafixom, te je zadatak učenika da očiste potok baš kao i životinje iz priče. Nakon što su očistili potok, učiteljica dijeli učenike u grupe, te im objašnjava da su oni sada ekolozi koji se brinu o čistoći šume, te je njihov zadatak da napišu poruku kao što je to napravilo zelengradsko vijeće. Poruke učenika zatim lijepimo na posljednju sliku, te ju postavljamo na razredni pano.</p>

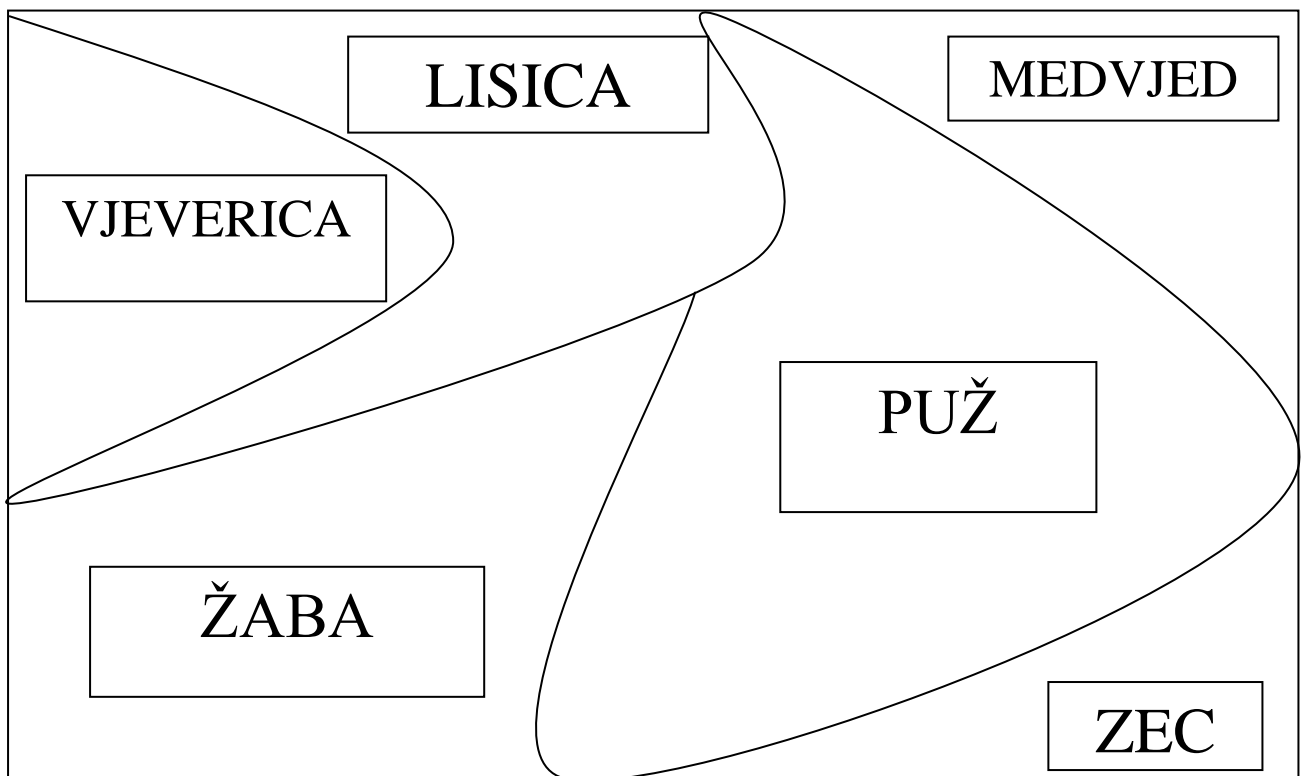
Plan ploče:

<p>Pismo iz Zelengrada</p> <p>Nevenka Videk</p>			
Prvi plakat			Mjesto radnje:
			Vrijeme radnje:
			Likovi:
			Pouka:

Prilog 1: Zagonetke

1. Duge uši, kratke noge, one pamte staze mnoge: mene jure redom svi - sove, lije, lovci, psi. I kad spavam, tj. ležim, ja sve mislim kud da bježim. Eci, peci, pec, ja sam mali... (ZEC)
2. S grane na granuhopa, cupa, hop. Čekinjast rep kormilo, tapa, tupa, top. Lješnjaci poslastica, bapa, bupa, bop. (VJEVERICA)
3. Mrk sam, dlakav, debeo i snažan jako! Boji me se svatko osim pčela dakako. Ali da sam njihov brat, oh, kako bih meda jeo tad! Pa što da radim jadan sad? (MEDVJED)
4. Prikrada se zimi selu, u krznenom svoj odijelu. Kokošinjac njena metatisućama ljeta. (LISICA)
5. Zelen mu ogrtač, košulja i hlače, poput buhe on visoko skače. Kuća mu je bara, draga iznad svega, u njoj živi, rado pjeva, rega, rega, rega! (ŽABA)
6. Sreo sam putnika koji ima šarenu torbu na leđima. Za prenoćište ga ne boli glava - on u svojoj torbi spava. (PUŽ)

Prilog 2: Plakat

11.4.3. Prilog 3: Priprema za obradu pjesničke zbirke *Grga Čvarak*

Nastavno područje	Književnost
Nastavna tema	Interpretacija lektirnoga djela
Nastavna jedinica	Grga Čvarak, Ratko Zvrko;
Tip sata	Motivacijski sat
Ključni pojmovi	Pjesma
Obrazovna postignuća	Stvarati doživljaj pjesme stilski i sadržajno primjerene učeniku
Ishodi	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kognitivni: upoznati pjesmu <i>Grga Čvarak</i> i razumjeti njezin sadržaj; zamijetiti značajke pjesme, prepoznati kiticu i stih, znati da se pjesma sastoji od kitica (strofa), da se kitica sastoji od stihova i da je stih jedan redak u pjesmi ○ Psihomotorički: slušanjem i čitanjem pjesme razvijati i proširivati rječnik; upućivati učenike na slušanje drugoga; poticati govorno i pisano stvaralaštvo te izražavanje vlastitih misli i osjećaja; poticati interpretativno čitanje uz uvažavanje vrijednosti govorenoga jezika ○ Afektivni: poticati i razvijati umijeće komunikacije; njegovati pozitivan odnos prema književnome djelu; poticati i razvijati točnost u radu; poticati učenike na slušanje, govorenje i čitanje; izgrađivati osjećaj odgovornosti i kritičnosti prema svome i tuđem radu;
Oblici rada	Frontalni; Individualni
Nastavne metode	Razgovor; Rad na tekstu; Pisani rad; Čitanje; Slušanje
Nastavna sredstva i pomagala	Ploča; Kreda; Bilježnica; Aplikacija <i>Grga Čvarka</i> ; Nastavni listić

Artikulacija nastavnog sata:

Doživljajno–spoznajna motivacija	Na početku sata učiteljica na ploču stavlja aplikaciju dječaka koji je istovjetan dječaku s naslovnice knjige. Zatim od učenika traži da opišu dječaka fizički, te nakon toga da mu na temelju izgleda pokušaju odrediti osobine koje učiteljica zapisuje uz aplikaciju. Osim fizičkog izgleda i opisa osobnosti, učiteljica od učenika traži da daju dječaku ime koje žele, svatko za sebe i da ga zapamte.
Najava i interpretativno čitanje	Nakon razgovora o dječaku učiteljica najavljuje čitanje pjesme, ali ne otkriva njen naslov. Nakon što su se učenici udobno smjestili, učiteljica započinje interpretativno čitanje.
Emotivno–intelektualna stanka	Nakon što je pročitala pjesmu, učenicima daje onoliko vremena koliko smatra da im je potrebno za sređivanje doživljaja.
Objavljivanje doživljaja	Nakon što su učenici sredili svoje doživljaje, učiteljica se vraća na aplikaciju dječaka koja je postavljena na ploču. Metodom razgovora dolaze do zaključka da je dječak na ploči zapravo dječak iz priče, te zatim učiteljica otkriva da je njegovo ime Grga Čvarak. Učenici zatim zapisuju naslov u bilježnice, a učiteljica ga piše na ploču.
Interpretacija književno umjetničkog teksta	<p>U ovom dijelu sata učiteljica provodi interpretaciju pjesme. Učenici trebaju prepoznati temu, mjesto i vrijeme radnje, razumjeti sadržaj pjesme i zamijetiti značajke pjesme. Učenici također trebaju uočiti da se pjesma sastoji od kitica, a kitica da se sastoji od stihova. Prije same interpretacije, učenici čitaju pjesmu u sebi, ili učiteljica može prozvati nekoliko učenika. Nakon čitanja učiteljica također definira nepoznate riječi, ukoliko ih ima. Moguće nepoznate riječi jesu: ugarak – ostatak djelomično izgorjela drveta; jarak – prokop, otvoreni kanal za odvođenje vode; aspirini – vrsta lijeka; suvarak – suho granje koje služi za potpalu vatre. Učiteljica potiče učenike na analizu pitanjima:</p> <p><i>Kakav je dječak Grga Čvarak?</i></p> <p><i>U kojoj se kitici nalaze stihovi koji opisuju dobre osobine Grge Čvaraka? Pročitaj ih.</i></p> <p><i>U kojemu dijelu pjesme saznajemo da je Grga brižan dječak? Pronađi i pročitaj.</i></p> <p><i>Zašto je Grga plakao?</i></p>

	<p><i>Koje nestašne stvari radi Grga?</i></p> <p><i>Koja Grgina ponašanja nisu bila dobra?</i></p> <p><i>Poznaješ li koga poput Grge?</i></p>
Uopćavanje i izvođenje zaključaka	<p>Učiteljica zatim postavlja učenicima pitanje:</p> <p><i>Po čemu je Grga Čvarak neobičan?</i></p> <p>Učiteljica se zatim vraća na aplikaciju dječaka i zajedno s učenicima uspoređuje osobine koje su mu učenici dali na početku sata i osobine koje dječak zapravo ima. Prije idućeg pitanja, učenici pokušavaju izvući pouku uz pomoć učiteljice. Zatim učiteljica pita učenike:</p> <p><i>Prepoznaješ li koje svoje osobine u Grginima? Koje su to?</i></p>
Stvaralački oblici izražavanja	<p>Prijašnjim pitanjem učiteljica je najavila idući zadatak. Učenicima dijeli nastavni listić na kojem trebaju napisati pozitivne i negativne stvari o Grgi Čvraku, te usporediti tog dječaka sa samim sobom. Za domaću zadaću učenici trebaju naučiti izražajno čitati pjesmu.</p>

Plan ploče:

<p>Grga Čvarak</p> <p>Ratko Zvrko</p>	
 <p>Nestašan</p> <p>Dobar</p> <p>Zločest</p>	<p>Tema:</p> <p>Likovi:</p> <p>Mjesto radnje:</p>

11.4.4. Prilog 4: Priprema za obradu basne *Zec i kornjača*

Nastavno područje	Književnost
Nastavna tema	Interpretacija basne
Nastavna jedinica	Zec i kornjača, Ezop
Tip sata	Motivacijski sat
Ključni pojmovi	Basna, lik
Obrazovna postignuća	Uočiti osnovne etičke osobine likova
Ishodi	<ul style="list-style-type: none">○ Kognitivni: upoznati sadržaj teksta; imenovati likove; prepoznati osobine likova; izdvojiti glavne događaje u priči; odrediti redoslijed događaja○ Psihomotorički: razvijati govorne i izražajne sposobnosti učenika; razvijati maštu, zapažanje i zaključivanje○ Afektivni: razvijati pozitivne etičke osobine; poticati interes za čitanje i književnu riječ; razvijati čitateljske navike
Oblici rada	Frontalni; Individualni; U paru
Nastavne metode	Rad na tekstu; metoda čitanja; metoda pisanja; metoda slušanja
Nastavna sredstva i pomagala	Ploča, kreda, križaljka, ilustracije, udžbenik

Artikulacija nastavnog sata:

<p>Stvaranje problemske situacije</p>	<p>Na početku sata pozdravljamo učenike i predstavljamo se. Zatim na ploču lijepimokrižaljku u kojoj se traži 5 pojmova. Svi pojmovi su nazivi Ezopovih basni. Pitanja su postavljena u obliku zagonetki ili su opisna (<i>Prilog 1</i>).</p> <p>Učenike prozivamo pred ploču, te im postavljamo pitanja. Od već izrezanih slova u križaljku upisuju odgovor. Nakon što su učenici odgovorili na sva pitanja, otkriva se konačni pojam – basna. Učenike zatim pitamo: <i>Znate li što je basna?</i> (očekivani odgovor je da jer su se prije upoznali s pojmom basne). Zatim zamolimo jednog učenika da nam kaže što je basna. Očekivani odgovor je da je basna kratka priča u kojoj su glavni likovi većinom životinje s ljudskim osobinama i da svaka basna nosi poruku. Ukoliko učenici ne znaju što je basna navodimo ih pitanjima: <i>Da li je basna duga ili kratka priča? Tko su glavni likovi? Da li iz basne možemo izvući neku pouku?</i></p> <p>Učenike ponovno upućujemo na križaljku, te zamolimo jednog učenika da nam pročita sve pojmove. Zatim ih pitamo što primjećuju u rješenjima križaljke? Očekivani odgovor je da su to nazivi priča/basni. Ukoliko učenici ne znaju kažemo im da su svi pojmovi nazivi basni koje je napisao Ezop, pa im pokažemo sliku Ezopa: <i>Evo djeco, ovo je gospodin koji je pisao basne, te da ćemo jednu od tih basni poslušati.</i></p>
<p>Postavljanje problema i metode rada</p>	<p>Zatim učenicima najavljujemo basnu, aliim ne otkrivamo naslov basne (njega će pogoditi nakon što im pročitamo). Prije čitanja provjeravamo jesu li učenici zatvorili sve pred sobom i upozoravamo ih da pažljivo slušaju. Nakon što smo pročitali basnu, puštamo učenike par sekundi da razmisle o pročitanome. Zatim pitamo učenike da li im se sviđa ova basna, te koji od naslova u križaljki odgovara pročitanom basni.</p>
<p>Samostalan rad učenika</p>	<p>Zatim prozivamo jednog ili dva učenika koji ponovno čitaju basnu (ovisi o njihovoj brzini čitanja). Nakon što su učenici pročitali basnu slijedi interpretacija. <i>Koji se likovi pojavljuju u basni? Što je kornjača predložila zecu? Zašto zec nije odmah krenuo? Što je radio? Što je za to vrijeme radila kornjača? Tko je stigao prvi?</i></p>
<p>Analiza i korekcija</p>	<p>Nakon razgovora na ploču pišemo naslov. Ispod naslova pišemo ime</p>

<p>rezultata</p>	<p>autora – Ezop. Zatim određujemo glavne likove – kornjača i zec (lijepim sliku kornjače i zeca). Zatim pitamo učenike koje su osobine zeca, očekivan odgovor je – brz. Na ploču lijepimo opisne pridjeve ispod zeca - brz, nepromišljen, te ispod kornjače - spora, uporna. Pod pojmovima brz i spor objašnjavamo učenicima da mislimo da njihove prave karakteristike, ali da se u basni primijete i druge, te neočekivane karakteristike kao što je nepromišljenost zeca i upornost kornjače, te da te iste osobine možemo poistovjetiti s ljudima. Nakon što smo odredili osobine likova, zamolimo jednog učenika da nam pomogne postaviti redoslijed događaja pomoću slika. Nakon što smo postavili slike jedan ili dva učenika prepričavaju basnu uz pomoć slika (bez gledanja u udžbenik) te određujemo pouku basne.</p>
<p>Zadavanje novih zadataka</p>	<p>U završnom dijelu sata učenicima dijelimo istu basnu napisanu u obliku igrokaza (<i>Prilog 2</i>). Učenici čitaju na svom mjestu, te zatim ispred ostatka razreda dramatiziraju pročitani tekst pomoću lutki. Tekst dramatiziraju iza klupe. Učenici u grupi po četvero uvježbavaju tekst (zec, kornjača, medvjed, lav). Za domaću zadaću učenici će riješiti radnu bilježnicu.</p>

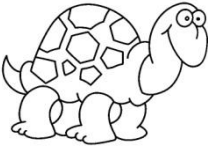
Plan ploče:

Zec i kornjača

Ezop

Redoslijed događaja:

Likovi:

i

Brz

Nepromišljen

Spora

Uporna

--	--	--	--

KRIŽALJKA

Pouka: Upornost vodi prema cilju.

Prilog 1. Pitanja za križaljku

1.

- a) *Njega nazivaju kraljem šume, rikom viče, i grivu ima, na mačku slični, al mačka nije!*
- b) *Kuća mu je bara, draga iznad svega, u njoj živi, rado pjeva, rega, rega, rega.*

- Lav i žaba -

2.

- a) *Uredna sam, uvijek čista, gusta mi se dlaka blista i lije mi je brk. Na tvome se krilu mazim ali kada miša spazim, trk!*
- b) *Životinja koja se mačke boji.*

- Mačak i miševi -

3.

- a) *Prikrada se zimi selu, u krznenom svoj odijelu. Kokošinjac je njena meta tisućama ljeta.*
- b) *U vrijeme maškara sva djeca vole da je nose, s njom postajemo ono što želimo.*

- Lisica i maska -

4.

- a) *Pojam je već otkriven u križaljcu (Žena)*
- b) *Stanuje u kokošinjcu i viče koko-da.*

- Žena i kokoš -

5.

- a) *Nit je riba, nit je ptica. Mrkva mu je poslastica. Ima krzno meko, a zovu ga*
- b) *Po vodi plovi, po suhom hodi, iz kuće se ne izvlači.*

- Zec i kornjača -

Prilog 2. Igrokaz za dramatizaciju basne "Zec i kornjača"

KORNJAČA: Bok zeko, izazivam te na utrku danas u podne!

ZEKO: Oh, to zvuči zabavno! Može.

KORNJAČA: Jesi li siguran da ćeš me moći pobijediti? Još stigneš odustati.

ZEKO: Naravno da sam siguran. Zapravo sam toliko siguran da ću ti dati prednost!

KORNJAČA: U redu zeko, ako tako želiš.

(Utrka je počela, a ostale životinje navijaju)

MEDVJED: Ajde kornjačo, možeš ti to!

LAV: Pokaži ti njoj zeko!

(Zeko je sjeo u hlad pod drvo, a kornjača nastavila sporim, ali sigurnim hodom prema cilju)

KORNJAČA: Uh, evo ga cilj! Još samo malo!

(Zeko se trgnuo i počeo trčati)

ZEKO: Stići ću te ja kornjačo, ha-ha-ha!

(Kornjača prolazi kroz cilj)

MEDVJED: Bravo kornjačo, pobijedila si zeca!

LAV: Ah, zeko, kako si spor!

(svi napuštaju cilj, samo zeko ostaje u čudu)

11.4.5. Prilog 5: Priprema za obradu priče *Čudnovate zgode šegrta Hlapića*

Nastavno područje	Književnost
Nastavna tema	Interpretacija priče
Nastavna jedinica	Čudnovate zgode šegrta Hlapića, Ivana Brlić – Mažuranić
Tip sata	Obrada (dvosat)
Ključni pojmovi	Tema, mjesto radnje, vrijeme radnje, glavni likovi, sporedni likovi
Obrazovna postignuća	razlikovati glavne i sporedne likove; zamijetiti važne pojedinosti o likovima i osnovne etičke osobine
Ishodi	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kognitivni: upoznati priču i razumjeti sadržaj priče; razlikovati glavne i sporedne likove; imenovati likove i njihove osobine; zamijetiti važne pojedinosti o likovima ○ Psihomotorički: slušanjem i čitanjem priče razvijati i proširivati rječnik; upućivati učenike na slušanje drugoga; poticati govoreno i pisano stvaralaštvo te izražavanje vlastitih misli i osjećaja; poticati čitateljsku znatiželju ○ Afektivni: poticati i razvijati komunikaciju; razvijati interes za čitanje; poticati maštovitost i kreativnost u usmenome i pismenome izričaju
Oblici rada	Frontalni, individualni, grupni
Nastavne metode	Metoda demonstracije, metoda razgovora, metoda pisanja, metoda čitanja
Nastavna sredstva i pomagala	Kviz

Artikulacija nastavnog sata:

Doživljajno–spoznajna motivacija	Učiteljica je učenicima unaprijed najavila posjet lokalnog postolara, a učenici su trebali razmisliti o pitanjima koja mu žele postaviti. Postolar učenicima objašnjava važnost svog posla, način rada koji će demonstrirati, te također uspoređuje sadašnjost i prošlost svog zanimanja. Nakon kratkog prezentiranja svog zanimanja učenici postavljaju pitanja.
Najava problema (teksta) i njegova lokalizacija	Nakon odlaska gosta, učiteljica govori učenicima: <i>"Evo, sada ste čuli sve o zanimanju postolara, mislite li da je to težak posao?"</i> Očekivani odgovor: <i>"Da"</i> . Zatim učiteljica nastavlja: <i>"Mislite li da ovaj posao mogu raditi djeca?"</i> Očekivani odgovor: <i>"Ne"</i> . Učiteljica zatim govori: <i>"Za lektiru ste trebali pročitati "Čudnovate zgođe šegrta Hlapića", koja govori o dječaku koji je radio za postolara. Možete li sada zaključiti tko je šegrt, koja je njegova uloga u poslu postolara?"</i> Očekivani odgovor: <i>"Postolarov pomoćnik"</i> . Učiteljica objašnjava učenicima: <i>"Kada su prije postolari učili svoj zanat, odlazili su kod majstora i radili za njega, odnosno učili sve o postolarstvu. Njih su zvali šegrtima. Nakon što su odslužili šegrtski staž, majstori su davali papir šegrtu na kojemu je pisalo vrijeme koje su oni proveli pomažući i učeći i njihovo vladanje. To je slično kao škola. Provodite u školi vrijeme od devetog do šestog mjeseca i na kraju dobivate svjedodžbe u kojima se nalaze vaše ocijene i u kojima je opisano vaše vladanje. Sada ćemo se prisjetiti priče o šegrtu Hlapiću i njegovim zgodama. Vi ćete mi prepričati priču. Svi pažljivo slušajte jer ćete nastavljati jedan za drugim. Tko bi želio započeti?"</i>
Interpretativno čitanje	Učiteljica proziva nekoliko učenika koji prepričavaju sadržaj, a ona im pomaže po potrebi. Učenicima je dozvoljeno koristiti knjigu kako bi se prisjetili sadržaja.
Emocionalno–intelektualna stanka	Nakon što su sažeto prepričali priču, učiteljica daje učenicima nekoliko sekundi da razmisle o svemu što su čuli.
Objavljivanje doživljaja i njihova korekcija	Nakon što su učenici razmislili učiteljica započinje s pitanjima: <i>"Je li vam se svidjela priča? Primjećujete li ikakve sličnosti s pričom našeg gosta? Koje su to sličnosti?"</i>
Interpretacija teksta	Nakon kratkog razgovora učiteljica nastavlja: <i>"Tko su nam glavni"</i>

	<i>likovi?Koje bi bilo vrijeme i mjesto radnje?Koja bi bila tema ove priče? Zapišimo to sada."</i> Nakon što su učenici zapisali sve, slijedi karakterizacija glavnih likova: <i>"Kakav je Hlapić? Kakva je Gita? Kakav je majstor Mrkonja?Zapišimo to u bilježnice."</i>
Sinteza	Nakon interpretacije učiteljica najavljuje kviz: <i>"Sada ćemo imati kviz, odgovara onaj učenik kojeg prozovem, dobro razmislite prije nego odgovorite."</i>
Zadatci za samostalan rad	Nakon kviza učiteljica najavljuje intervju,te govori: <i>"Ponovimo, koji su nam glavni likovi?"</i> Nakon što su ponovili glavne likove učiteljica određuje učenike koji će predstavljati glavne likove, a ostali učenici su novinari koji moraju postaviti pitanja kao na primjer: <i>"Je li te bilo strah kada je počeo požar?"</i> .

Plan ploče:

<p>Čudnovate zgode šegrta Hlapića</p> <p>Ivana Brlić Mažuranić</p>
<p>Tema:</p> <p>Glavni likovi:</p> <p>Sporedni likovi:</p> <p>Mjesto radnje:</p> <p>Vrijeme radnje:</p>

11.4.6. Prilog 6: Priprema za obradu Grimmovih bajki

Nastavno područje	Književnost
Nastavna tema	Interpretacija bajke
Nastavna jedinica	Jacob i Wilhelm Grimm: Bajke
Tip sata	Obrada
Ključni pojmovi	Bajka, lik
Obrazovna postignuća	ostvariti vezu (komunikaciju) s kratkim proznim djelima potaknutu pitanjima zatvorenog i otvorenog tipa; spoznati, doživjeti i iskazati doživljaj kratke priče stilski i sadržajno primjerene učeniku; zamijetiti i međusobno razlikovati likove u priči; zapaziti osnovne etičke osobine: dobar – loš
Ishodi	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kognitivni: dovesti učenike do prihvaćanja i razumijevanja pozitivnih odrednica književno-umjetničkog djela; razvijati estetske dimenzije učenikove ličnosti, osobnog odnosa prema priči i osobnom stvaralačkom izražavanju; razvijanje samostalnosti i radnih navika; razvijanje ljubavi i interesa prema književno-umjetničkom tekstu ○ Psihomotorički: upoznati i razumjeti sadržaj priče (bajke); izraziti doživljaj teksta u cjelini; razlikovati događaje i njihov slijed; imenovati likove i odrediti osnovne osobine (dobar – loš); u razgovoru iskazati poruku umjetničkog teksta; obogaćivati učenički rječnik književnim leksikom ○ Afektivni: razvijati sposobnost imaginacijskog i racionalnog doživljaja umjetničkog teksta interpretativnim čitanjem; razvijati sposobnosti stvaralačkog mišljenja, logičkog povezivanja i zaključivanja; razvijati sposobnosti govornog i pismenog izražavanja i stvaranja;
Oblici rada	Frontalni; Individualni
Nastavne metode	Rad na tekstu; metoda čitanja; metoda pisanja; metoda slušanja; metoda asocijacija; metoda crtanja
Nastavna sredstva i pomagala	Ploča, kreda, asocijacije, aplikacije s nazivima dijela, prezentacija

Artikulacija nastavnog sata:

Priprema za čitanje teksta	Kako bi učiteljica podsjetila učenike na sve pročitane bajke na početku sata koristi asocijacije na naslove. Učiteljica na sat donosi vrećicu u kojoj se nalaze predmeti koji bi trebali asociirati učenika na neku od pročitanih bajki. Ti predmeti su crvena kapa i slika vuka za bajku "Crvenkapica", vještičja maska i kamenčići za bajku "Ivica i Marica", vilin štapić i cvijet ruže za bajku "Trnoružica", broj sedam i figura vuka za bajku "Vuk i sedam kozlića". Otkrivanjem svakog naslova učiteljica na ploču lijepi aplikaciju s nazivom bajke.
Interpretativno čitanje bajke	Budući da su učenici već upoznati s navedenim bajkama, učiteljica ih samo podsjeća na događaje putem prezentacije. Prezentacija može biti organizirana kao slikovnica, na temelju koje će učiteljica sažeto prepričati bajke jednu po jednu. Tijekom prepričavanja svake bajke učiteljica koristi predmete s početka sata, pa tako dok prepričava "Crvenkapicu" nosi crvenu kapu, dok prepričava "Trnoružicu", stavlja ružu u kosu, dok prepričava bajku "Ivica i Marica" i "Vuk i sedam kozlića" prilagođava glas liku.
Provjeravanje doživljaja	U ovom dijelu sata učiteljica usmeno provjerava nakon svake pročitane bajke učenikova zapažanja, mišljenja i znanje o pročitanoj postavljajući pitanja. <i>Koja vam se bajka najviše sviđela? Zašto?</i>
Prepričavanje teksta	Ukoliko učiteljica procijeni da ima dovoljno vremena i da su učenici sposobni sami prepričati priču proziva četiri učenika za sve četiri bajke, te oni ukratko prepričavaju.
Analiza teksta ili interpretacija	U ovom dijelu sata učiteljica postavlja pitanja. Pitanjima se vrši analiza teksta, te učiteljica odgovore učenika piše ispod naziva bajki stvarajući pritom plan ploče. Kako bi atmosfera bila ugodnija i nesvakidašnja učenici sjede u polukrugu ispred ploče. Pitanja su: <u>Crvenkapica:</u> <i>Zašto su djevojčicu zvali Crvenkapica? Tko joj je poklonio crvenu kapicu? Gdje je živjela njezina baka? Koga je Crvenkapica susrela u šumi? Zašto je Crvenkapica skrenula s puta? Koga je vuk najprije pojeo? Što je tad učinio? Koja je pitanja Crvenkapica postavljala baki?</i>

	<p><i>Što je lovac čuo iz bakine kuće? Što je Crvenkapica na kraju zaključila?</i></p> <p><u>Trnoružica:</u></p> <p><i>Koliko je vila živjelo u kraljevstvu? Zašto kralj nije pozvao sve vile? Kako je glasila kletva trinaeste nepozvane vile? Gdje se nalazilo vreteno? Gdje se kraljevna ubola? Što se tada dogodilo? Što je izraslo oko dvorca? Kako je kraljević probudio Trnoružicu?</i></p> <p><u>Ivica i Marica:</u></p> <p><i>Kako su se zvali bratac i sestrica? Što je Ivica bacao po putu kad su prvi put krenuli u šumu? Što je Ivica bacao drugi put? Zašto se djeca nisu mogla vratiti? Tko je bila starica? Kako je Ivica varao vješticu? Što su djeca pronašla u vještičjoj kući? Tko im se obradovao?</i></p> <p><u>Vuk i sedam kozlića:</u></p> <p><i>Koliko je koza imala kozlića? Što je vuka odalo prvi put? Kako je vuk sredio svoj glas? Što je vuka odalo drugi put? Kod koga je uspio pobijeliti šapu? Gdje se sakrio najmlađi kozlić? Kako se majka koza osjećala? Kako je vuk stradao?</i></p>
Uopćavanje	Nakon analize učiteljica učenicima dijeli nastavni listić koji će učenici zalijepiti u svoje bilježnice nakon rješavanja. (Prilog 1) Zadatke s nastavnog listića čita učiteljica, a zatim svi zajedno odgovaraju.
Pripremanje učenika za stvaralaštvo	Nakon rješavanja nastavnog listića učiteljica učenicima zadaje zadatak da odaberu najdraži lik i ilustriraju ga u svojim bilježnicama.
Zadavanje zadatka za samostalan rad kod kuće:	Zadatak za domaću zadaću je napraviti lutku svog najdražeg lika, odnosno lika kojeg su nacrtali u bilježnici. Lutku kasnije mogu iskoristiti za obradu igrokaza ili napraviti predstavu za kraj školske godine.

Plan ploče:

<p>Bajke</p> <p>Jacob i Wilhelm Grimm</p> <p>CRVENKAPICA</p> <p>TRNORUŽICA</p> <p>VUK I SEDAM KOZLIĆA</p> <p>IVICA I MARICA</p>

11.4.7. Prilog 7: Priprema za obradu romana *Družba Pere Kvržice*

Nastavno područje	Književnost
Nastavna tema	Interpretacija romana
Nastavna jedinica	Družba Pere Kvržice, Mato lovrak
Tip sata	Obrada
Ključni pojmovi	Likovi, tema, pouka, redoslijed događaja
Obrazovna postignuća	imenovati i razlikovati osnovna obilježja dječjeg romana
Ishodi	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kognitivni: razumjeti sadržaj priče, prepoznati dječji roman i uočiti osnovne karakteristike ○ Psihomotorički: uočiti tematiku i glavne likove, mjesto i vrijeme radnje; ostvariti komunikaciju s kratkim proznim djelom potaknutu pitanjima različitog tipa; slušanjem i čitanjem priče te razgovorom vezanim za temu priče razvijati i proširivati rječnik ○ Afektivni: poticati i razvijati umijeće komunikacije; razvijati kreativnost, maštu i pustolovni duh; isticati pozitivne karakterne osobine; razvijati želju za stvaralačkim izražavanjem; poticati i njegovati radne navike, urednost i upornost u radu; njegovati suradničke odnose
Oblici rada	Frontalni; Individualni; Grupni
Nastavne metode	Metoda razgovora, metoda čitanja, metoda crtanja, metoda pisanja
Nastavna sredstva i pomagala	Plakat (lov na blago)

Artikulacija nastavnog sata:

Stvaranje problemske situacije	Učiteljica sat započinje čitanjem ulomka iz djela <i>"Družba Pere Kvržice"</i> (<i>Prilog 1</i>). Nakon što je pročitala ulomak pita učenike znaju li možda naslov djela. Nakon postavljenog pitanja na ploču lijepi plakat (<i>Prilog 2</i>) na kojemu se nalazi igra <i>"Lov na blago"</i> . Ukoliko učenici ne znaju odgovor, učiteljica proziva jednog učenika koji iz prve škrinje vadi papir s odgovorom i čita ga pred razredom. Ukoliko znaju odgovor, postupak je isti, kako bi se uvjerali da je to zaista točan odgovor.
Postavljanje problema i metode rada	Otvaranjem prve škrinje učiteljica je najavila temu današnjeg sata. Zatim govori učenicima: <i>"Danas ćemo se malo igrati. Kao što se već primijetili na ploči se nalazi karta sa škrinjama u kojima se nešto skriva (Prilog 2). Sve ono što pronađemo u škrinjama ćete zapisati u svoje bilježnice. Sada smo otkrili naslov, pa ga zapišimo"</i> . Učiteljica zatim dijeli razred u dvije grupe, žuti i crveni tim, nasumičnim dijeljenjem papirića u bojama timova. Na plakatu su škrinje u bojama timova, crvene škrinje za crveni tim, a žute škrinje za žuti tim.
Samostalan rad učenika	Nakon što smo objasnili pravila igra započinje. Prvi je na redu žuti tim, te odgovara na pitanje: <i>"Tko je autor romana Družba Pere Kvržice?"</i> Odgovor je: <i>Mato Lovrak</i> . Zatim je na redu crveni tim i odgovara na pitanje: <i>"Navedi još jedno djelo istog autora!"</i> . Odgovor je: <i>"Vlak u snijegu"</i> . Zatim je zadatak žutog tima da nabroji likove, a crveni tim mora poručiti cijelom razredu da pogledaju ispod klupe i pronađu svog lika. Nakon što su svi učenici pronašli svog lika, žuti tim otkriva slijedeći zadatak: <i>"Čestitam, upravo ste postali dio romana. Vi postajete lik kojeg ste pronašli. Napišite karakteristike svoga lika i pričekajte da crveni tim otkrije idući zadatak. Požurite, imate samo tri minute"</i> . Zatim crveni tim otkriva idući zadatak: <i>"Nadam se da ste svi završili. Sada je vrijeme da se predstavite. Izadite pred ploču i opišite se svojim prijateljima. Ne zaboravite, vi ste sada lik iz romana."</i> Crveni tim odabire učenike koji će se predstaviti ostatku razreda. Zatim žuti tim otvara škrinju u kojoj se nalazi slika trešnje, a na poledini piše: <i>"Pokušaj se sjetiti, u kojem dijelu knjige se ja pojavljujem?"</i> Odgovor je na početku knjige, kada su dječaci brali trešnje sa susjedovog stabla, zbog čega su

	<p>zakasnili u školu. Nakon što je žuti tim odgovorio, slijedi crveni tim koji otvara slijedeće pitanje u kojemu se nalazi slika vidre, a na poledini piše: <i>"Mirno sam plivala u jezeru, kada me je netko uhvatio, što sam ja i tko me je uhvatio?"</i> Zatim slijedi žuti tim i otvara iduću škrinju u kojoj se nalazi slika mlina i zadatak: <i>"Sada ćemo malo crtati. Kako su Marija i Danica ukrasile mlin? Prikaži to na crtežu starog mlina. Ali prije nego počnete, čeka vas još jedno iznenađenje. Otvorite svoje udžbenike na trećoj stranici i počnite crtati"</i>. U udžbeniku svakog učenika se nalazi slika starog mlina. Posljednju škrinju otvara crveni tim, te čita zadatak: <i>"Na vašem školskom panou, skrila sam jednu rečenicu. Ta rečenica je pouka ovog romana. Možete li ju pronaći?"</i>. Na panou se nalazi nekoliko različitih pouka, a učenici moraju odabrati onu koja je ispravna.</p>
Analiza i korekcija rezultata	<p>Nakon što su učenici završili igru, učiteljica proziva jednog učenika da pročita ono što su zapisali, a ostali prate i nadopunjuju ono što nisu uspjeli zapisati u svoje bilježnice.</p>
Zadavanje novih zadataka	<p>Pred kraj sata učiteljica otkriva još jednu skrivenu škrinju u kojoj se nalazi slijedeći zadatak: <i>"Čestitam, došli ste do samog kraja. A sada, osmisli naziv svoje družbe, i navedite što bi vi voljeli promijeniti u svojoj okolini"</i>. Učenici zadatak rade do kraja sata u istim grupama, te ukoliko ostane vremena čitaju svoje projekte, ili ih predaju učiteljici.</p>

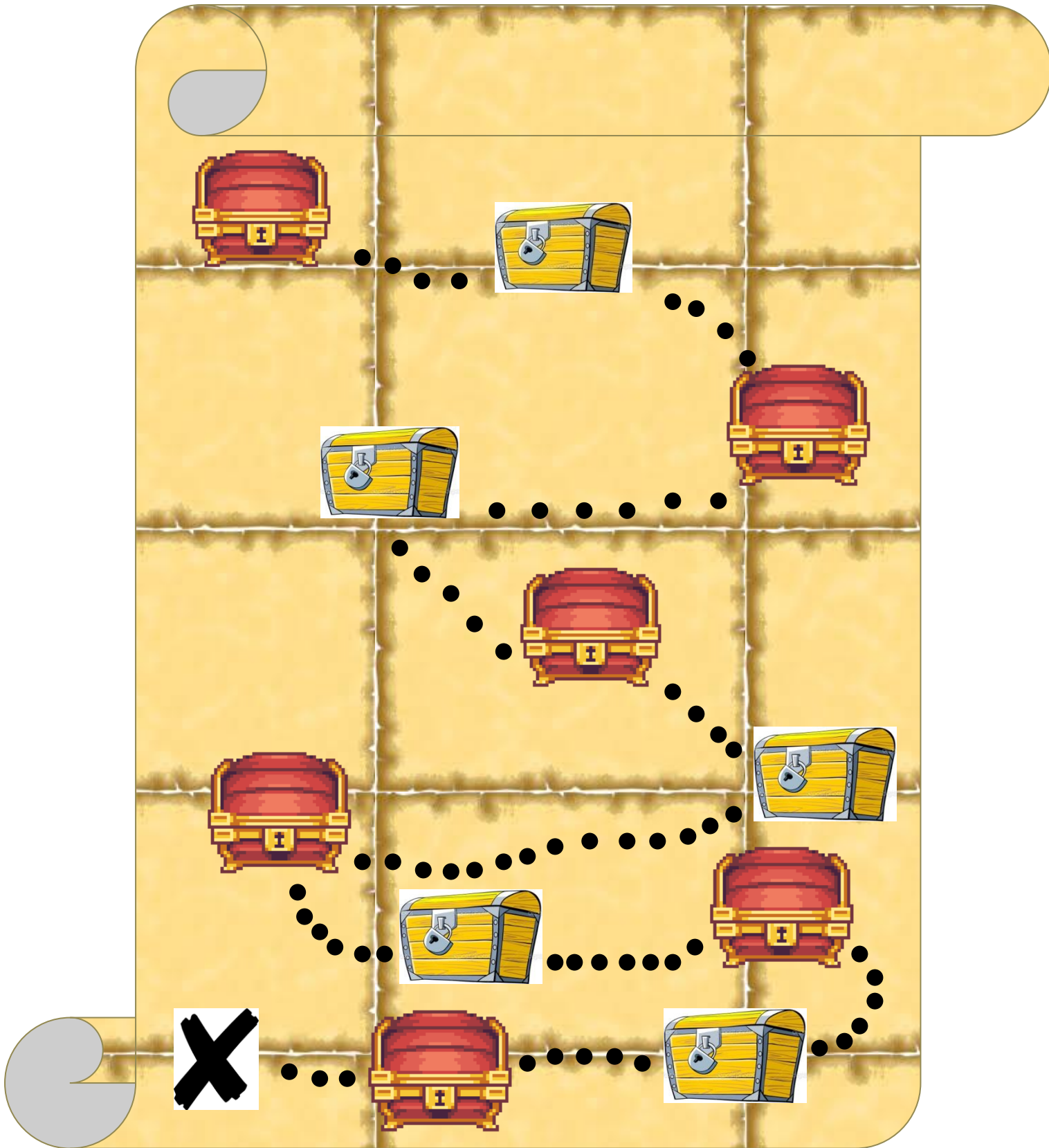
Plan ploče:

<p>Družba Pere Kvržice Mato Lovrak</p> <div style="border: 1px solid black; width: 30%; margin: 20px auto; padding: 20px; text-align: center;"> <p>PLAKAT</p> </div>

Prilog 1. Ulomak iz djela *Družba Pere Kvržice*

Pero se razljutio i zaklopio časopis. Gledao je učiteljicu. Ona je čitala novine. Čitala ih je napeto. Mislio je Pero: Eh, novine! Njih bih i ja čitao! U njima piše o dvjema malim pastircama kako su ubile vuka. U novinama su samo novosti! Ima u njima i to kako je bomba digla u zrak brzi vlak. Vlak je imao vagone, u kojima ljudi spavaju. Novine pišu da je bio potres u Americi. Novine javljaju kako su radnici kopali vrt i našli jamu sa zmijama. Ubili su dvjesto sedam komada. Imade u novinama novost da je jedan apotekar našao stari rimski grad na Fruškoj gori. A kakvih li samo zanimljivih slika ima u novinama. Tamo vidiš naslikane ćelave državnike. Oni putuju po Evropi. S njima idu njihove gospođe u svilenim haljinama i sa cvijećem u ruci usred zime. Naslikani su najbolji rvači i trkači. Osim svega toga ima i slika najljepše žene na svijetu i pape kako sjedi na velikom stolcu. Naslikani su novi aeroplani i azijske princeze. Čeznuo je Pero za novinama. Ovako mu je dosadno. Čekao je, čekao je, još neko vrijeme, a onda naglo ustade i pođe učiteljici. — Molim vas lijepo, pustite me u kotarsko mjesto. Morao bih za svoje ondje nešto obaviti... — Za svoje, veliš? — pita ga učiteljica. — Da. Za svoje. Osim toga mogao bih i vama štogod odanle donijeti, ako treba. Učiteljica ga pusti. On je zamolio dopust i za Šila da mu bude ljepše na putu. Učiteljica na to ne pristade. Pero pođe sam. Dok je uhvatio za kvaku, sjeti se učiteljica i reče: — Dat ću ti osam dinara, pa mi donesi krupice iz mlina! Pero još jednom pokuša: — Šilo, molim! — Što — začudi se učiteljica — kakvo šilo tražiš od mene? — Mi tako zovemo Ivana — odgovori Pero. I učiteljica pusti da i Šilo ide.

Prilog 2. Plakat – Lov na blago

Prilog 3. Pitanja iz škrinja

1. CRVENI TIM: *Družba Pere Kvržice*
2. ŽUTI TIM: *Tko je autor romana Družba Pere Kvržice?*
3. CRVENI TIM: *Navedi još jedno djelo istog autora!*
4. ŽUTI TIM: *Nabroji likove romana "Družba Pere Kvržice"!*
5. CRVENI TIM: *Pogledaj ispod klupe i pronađi svog lika!*
6. ŽUTI TIM: *Čestitam, upravo ste postali dio romana. Vi postajete lik kojeg ste pronašli. Napišite karakteristike svoga lika i pričekajte da crveni tim otkrije idući zadatak. Požurite, imate samo tri minute!*
7. CRVENI TIM: *Nadam se da ste svi završili. Sada je vrijeme da se predstavite. Izđite pred ploču i opišite se svojim prijateljima. Ne zaboravite, vi ste sada lik iz romana!*
8. ŽUTI TIM: *Pokušaj se sjetiti, u kojem dijelu knjige se ja pojavljujem?*
9. CRVENI TIM: *Mirno sam plivala u jezeru, kada me je netko uhvatio, što sam ja i tko me je uhvatio?*
10. ŽUTI TIM: *Sada ćemo malo crtati. Kako su Marija i Danica ukrasile mlin? Prikaži to na crtežu starog mlina. Ali prije nego počnete, čeka vas još jedno iznenađenje. Otvorite svoje udžbenike na trećoj stranici i počnite crtati.*
11. CRVENI TIM: *Na vašem školskom panou, skrila sam jednu rečenicu. Ta rečenica je pouka ovog romana. Možete li ju pronaći?*
12. ZADNJA ŠKRINJA: *Čestitam, došli ste do samog kraja. A sada, osmisli naziv svoje družbe, i navedite što bi vi voljeli promijeniti u svojoj okolini.*

11.4.8. Prilog 8: Priprema za obradu igrokaza *Reumatični kišobran*

Nastavno područje	Književnost
Nastavna tema	Interpretacija lektirnoga djela
Nastavna jedinica	Željka Horvat Vukelja, <i>Reumatični kišobran</i>
Tip sata	Motivacijski sat
Ključni pojmovi	Igrokaz
Obrazovna postignuća	izražajno glasno čitati dramski tekst (igrokaz) poštujući vrjednote govorenog jezika; sudjelovati u dramskim improvizacijama
Ishodi	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kognitivni: upoznati igrokaz; potaknuti učenike na iskazivanje osobnog doživljaja o sadržaju igrokaza, glumcima i potaknuti njihovom interpretacijom uloga po sjećanju na tekst stvarati dramske improvizacije; uočiti poruku koje djelo šalje čitatelju ○ Psihomotorički: izražajno i tečno ostvarivati komunikacijske uloge u svakodnevnom životu; razvijanje sposobnosti suradnje s drugima; sudjelovati u izradi kostima za igrokaz uz postizanje zajedničkoga dogovora; poticati i razvijati umijeće komunikacije; poticati, razvijati i njegovati urednost i temeljitost u radu ○ Afektivni: poticati i razvijati umijeće komunikacije; njegovati pozitivan odnos prema književnome djelu; poticati i razvijati točnost u radu; poticati učenike na slušanje, govorenje i čitanje;
Oblici rada	Frontalni; Individualni; Grupni
Nastavne metode	Razgovor; Rad na tekstu; Čitanje; Slušanje
Nastavna sredstva i pomagala	Video (https://www.youtube.com/watch?v=kxrPuqUWOK4) , lutke

Artikulacija nastavnog sata:

Pripremna faza	Na početku sata učiteljica učenicima najavljuje snimku predstave koju je izvelo kazalište "Žar ptica". Prije nego pusti snimku, učiteljica govori: <i>"Zamislite da ste sada u kazalištu. Pogledati ćete jednu predstavu pod nazivom "Reumatični kišobran". Udobno se smjestite obratite pozornost na ponašanje glumaca."</i>
Analitička faza	Nakon što su učenici pogledali predstavu učiteljica nastavlja: <i>"Je li vam se svidjela predstava?"</i> Očekivani odgovor: <i>"Da"</i> . Zatim učiteljica najavljuje igrokaz: <i>"Sada ću vam pročitati isti igrokaz koji ste upravo pogledali, a koji je napisala Željka Horvat Vukelja. Pažljivo slušajte i pokušajte uočiti razlike"</i> . Učiteljica zatim čita igrokaz. Nakon čitanja slijedi analiza pročitanog: <i>"Razlikuje li se tekst koji sam vam pročitala od snimka koji ste vidjeli? Koliko ima likova i koji su? Koja bi bila tema ovog igrokaza? Zapišimo to sada."</i>
Samostalni rad učenika	Dok učenici prepisuju s ploče, učiteljica postavlja pozornicu za dramatizaciju. Nakon što su učenici sve prepisali učiteljica nastavlja: <i>"Ovo nam je pozornica. U grupama po šest odaberite uloge i pročitajte svoj tekst. Nakon što pročitate odglumiti ćete uz pomoć ovih lutki (učiteljica pokazuje lutke) svoju ulogu."</i> Učenici zatim čitaju svoje tekstove, te nakon toga glume pred ostatkom razreda.
Upute za samostalno čitanje novih dramskih djela ili gledanje interpretiranog djela u kazalištu	Nakon što su svi učenici odglumili zadani igrokaz učiteljica govori: <i>"Željka Horvat Vukelja je napisala zbirku igrokaza. Vaš zadatak je pročitati igrokaze i odabrati tri koja su vam se svidjela. Nakon što odaberete tri provesti ćemo glasanje i odlučiti koji igrokaz ćemo odglumiti za "Dan škole"</i> .

Plan ploče:

<p style="text-align: center;">Reumatični kišobran</p> <p style="text-align: center;">Željka Horvat Vukelja</p> <p>Tema:</p> <p>Likovi:</p>

12. SAŽETAK

Tema ovoga diplomskoga rada jest obrada lektire na satima Hrvatskoga jezika od prvog do četvrtog razreda osnovne škole. Lektira je obavezni dio nastave književnosti te se unutarpredmetnom korelacijom jako dobro povezuje i sa satima jezika te jezičnoga izražavanja i medijske kulture. Osim unutarpredmetne, lektira se itekako dobro može povezati i međupredmetnom korelacijom s nastavom Prirode i društva, Glazbene kulture, Likovne kulture te Tjelesne i zdravstvene kulture. U ovome radu prikazani su metodički sustavi i načela te metodički pristupi nastavi lektire u mlađim razredima osnovne škole s njihovim karakteristikama. Također su pojašnjeni načini na koje se učitelji pripremaju za sate lektire te načini motivacije za sat lektire. Osim motivacije i načina pripremanja učitelja, pojašnjeni su i načini praćenja lektire, osobito dnevnik čitanja kao način praćenja te načini vrednovanja i ocjenjivanja. Osobita je pozornost posvećena metodičkim pristupima pojedinim književnim vrstama na satima lektire te je tako dan teorijski uvod, popis pojedinih književnih vrsta u popisima lektire prema razredu te primjer obrade po jedne književne vrste na satima lektire: lirske pjesme, bajke, priče, romana, slikovnice, basne te igrokaza. Za svako je književno djelo dan cjelovit prikaz strukture nastavnoga sata s idejama za strukturu pojedinih dijelova. Nakon prikaza strukture, pojašnjeno je kojim će se metodičkim postupcima i pristupima učitelj služiti u interpretaciji pojedine književne vrste. Na kraju rada, osim zaključka, prikazan je popis lektira za svaki razred zasebno.

12.1. Summary

The thesis of this paper is doing reading materials in Croatian language lessons in lower classes of primary school. The reading material is an obligatory part of literature lessons and as such can be incorporated into grammar lessons, lexical expression and lessons including media. Besides being incorporated into Croatian language, it can also correlate with Science, Music, Art and Physical Education. This paper shows methodical systems and principles and methodical approaches to reading lessons in lower classes of primary school with all their characteristics. Besides motivation and ways of preparing teachers for their evaluation part, the paper also explains the ways of following the story which is being read, especially the reading diary as a way of following the story and evaluation and grading methods. Special attention is dedicated to methodical approaches to certain literature genres in reading lessons so the paper gives theoretical introduction, the list of certain literature genres in class reading lists and an example of a lesson for each literature genre in reading lessons: a lyrical poem, a fairy tale, a story, a novel, a picture book, a fable and a play. A complete layout of the lesson structure containing the ideas for an individual structure part is given for each literary work. After the structure layout it is explained which methodical procedures and approaches the teacher uses while interpreting a certain literature genre. The list of books given for reading is given at the end of the paper, besides the conclusion.